

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá Isâ í dúgyá nɔ kálaad Misóólúgú yí

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá, jisə cilyá ábeé mə Lúkas Kálaad Zembî dî. A ηgə jaaw váál búúd ɔ lwámá ɔ Yésus bwə á bwiηg Jɔjɔ Kéel yí.

Mətédúlé mə kálaad mə lwágulə sə ná Yésus nyə á bwəndε fɔg shú Dɔ dé, nyə á ka jaaw bwo fɔg nyɔɔηgú né sáη sáη (1.8): «bi mə bá lég ηkûl í bá zhu wə Nkɛηkɛ Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiηg lán wâm, tééd Yurúsələm, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wós íjumə í shí byêsh dî.»

Kálaad Misóólúgú ji ka bə nə məma mánkəw məbá:

(1) Ja Yésus mə shîn kə gwów yí, a mə ntí búúd bé Nkɛηkɛ Shíshim nyúúlúd jwəw lú Pantekôt. *Dɔ mə Zembî í mú tééd Oyúden dî (1.1–12.25), í mú ka ηgə bwaag.

(2) Jɔjɔ Kéel nyə á kə námá né ndéé kə kumə Róma, shug lú ləməd (13.1–28.31). Tééd lúu 13, Pwól wə ηgə bul nyîn: í bul bə mínjəond milól nyə a sá myá.

Kyeyáɔ Jɔjɔ Lán í á ηgə kyey ntáni kú bish məkwowula ni í cúgé nji sáal búúd ɔ lwámá bənnə oshwə báj; í bul bə ná Nkɛηkɛ Shíshim wə nyə á ηgə sá ná Dɔ mə Zembî í ηgəg nə bwaag.

Zembî nyə á kaag buud Nkɛηkɛ Shíshim

¹ Tyoffil, mæ a tééd cilæ kálaad ashúshwóógú ná mæ bwiing sâ jêsh Yésus nyæ a sá yí, næ jœng jêsh nyæ á jíguli yí tééd mátéédúlé ² kæ wós jwðw nyæ á bân kæ gwów yí. Jwðw dœngú, næ ñkul á Nkêñkê Shíshim, nyæ á fwo shîn lwágulæ *buud ɔ lwámá bé nyæ á féesh wá sá bwé jéla næ bá sá yí. ³ Búúd ɔ lwámá bé bœng dí wé nyæ á lwóya nyúul mpásæ micúñ næ shwiý dé yí. Nyæ a lwágulæ bwo iyuug mimbií mimbií ná a jisæ kuwó, bwé ñgé dúg nyæ tâñ mwðw mæwúm mánê, a ñgé bwiing bwo isâ í dúgyá næ Faan má Zembî yí.

⁴ Í á ka zæ bæ, dúni jwówúd íí, bónónj bwé ñgé dæ, a mú báásulæ bwo ná: «Bí kú bá tí mákuú Yurúsælem, bí ɔ bá fwo bwánd sâ Dâ nyæ á kaag yí, sâ bí á gwág næ mæ yí.» ⁵ Nyæ næ bwo ná: «Yuánes nyæ nyæ á duu buud næ mæjúwó, bí bân bi mæ zé bá duwan næ Nkêñkê Shíshim námé mwðw mágaád.» ⁶ Bêsh bwé mú ka jî nyæ cúñ ñgwúd ná: «Cwámbe e, ye ja gaád wé wó zé kwo tál íjwûga yâ *Izuræyêl yí?» ⁷ A mú ci næ bwo ná: «Bi dí bí ná bi mpúg móf wála næ ija Dâ nyæmfwó nyæ á tâl yí. ⁸ Nji, bi mæ bá lég ñkúl í bá zhu wé Nkêñkê Shíshim, zæ bídí, bi músæ bá bwiing lánj wâm, tééd Yurúsælem, kala Yudéa, kæ kumæ Samariya, kæ wós íjumæ í shí byêsh dî.»

Yésus mæ ká gwðw
(Luk 24.50-53)

⁹ Ja nyæ á shîn lás næ bwo ntáni yí, bwé ñgé dúg nyæ, a mú ñkânj kæ gwðw, ñkúdu mú shweel nyæ,

1:1 Luk 1.1-4 **1:2** 10.41; 13.31; 28.23; Luk 24.36-42, 46-51; 1Tm 3.16 **1:4** Luk 3.16; 24.49; Yuá 14.16 **1:6** Luk 24.21 **1:7** Mak 13.32 **1:8** Luk 24.47-48 bi músæ bá bwiing lánj wâm: 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Yuá 15.27 **1:9** Luk 24.51; Yuá 6.62; 1Pr 3.22

mísh máη mǎ kú ná dúg nyǎ. ¹⁰ Bwǎ ηgǎ ná dúg ηγεε jon dí wú nyǎ á kǎ wǎ, seegya ná buud obǎ bwǎ mǎ wóss bwo na koogú, bwǎ njúl nǎ mimbwéedí mí áfufumǎ. ¹¹ Buud óni bwǎ mú ci nǎ bwo ná: «Yé búúd ó Galilé, jí bí mǎ kǎ bwên na ðu dúg jon dí yí? Yésus mǎ bǎn kǎ jon dí béegya nǎ bi éne, nyǎ é bá námǎ kwo zǎ mbii ηgwúd bi ámǎ dúg a ηgǎ kǎ jon dí ni.»

¹² Ntó, bwǎ mú tí ηjǎnd wúlǎ mbámbáη á wǎolivyê, kǎlǎ Yurúsalem, cínǎηgǎ jisǎ cé zhíí múúd mǎ kyéy jwǎw lú sǎbaad yí*. ¹³ Ja bwǎ mǎ wóss Yurúsalem yí, bwǎ mú bád fúm á njǎw dí gwǎw, kúl bwǎ á ðu seηgya yí, nǎ Pyêr, nǎ Yuánes, nǎ Zhâk bá André, nǎ Fílíp bá Tómas, nǎ Batǎlamí bá Matiyô, nǎ Zhâk á mwân mǎ Alfê, nǎ Shímun nyǎ á bǎ gwoonηg á mǎcey mǎ lǎom dí yé, nǎ Yúda mwân mǎ Zhâk. ¹⁴ Bêsh bwǎ á ðu sǎ zény mǎjǎgula lâm ηgwúd, bǎnǎη bóól búdá, nǎ Maríya nyǎonηgǎ mǎ Yésus, nǎ omínyonηǎ ó Yésus.

Bwǎ fǎesh jilǎ mǎ Yúdas

¹⁵ Dúl jwǎwád ntáni, obúgula bwǎ mǎ seηgya je bǎ tâη buud tǎd nǎ mǎwúm mǎbǎ, Pyêr nyǎ á tǎw shí, a mú ci nǎ bwo ná: ¹⁶ «Bwǎáηg ó, Nkǎηkǎ Shíshim nyǎ a lás mpu mǎ *Dávid dí, sǎ jǎonηg jisǎ cilyǎ shú mǎ Yúdas. Nyǎ wǎ nyǎ á ηgǎ kǎ nǎ buud bwǎ á kǎ bii Yésus wǎ. Í á jii ná sǎ jisǎ mícilyǎ mí Kǎlaad Zembí ðí yí í bwǎmag. ¹⁷ Yúdas nyǎ á bǎ námǎ gwoonηg jisǎd, Zembí nyǎ a yǎ námǎ nyǎ ηkǎw sǎal gaád. ¹⁸ Nji, *mwaanê bwǎ á jǎna nǎ nyǎ ná a sǎág olǎlǎηgǎ nyǎ á

1:10 Luk 24.4 **1:11** Luk 21.27; Mbǎ 1.7 **1:12** Luk 24.52

* **1:12** Cǎǎ mǎ Moyíz í á ðu ci ná ηkí muud mǎ cǎel sǎ ηjǎnd jwǎw lú Sǎbaad í, a kú ntǎ kilomáda ηgwúd. **1:13** Luk 6.14-16 **1:14** Luk 23.49 **1:16** Sôm 41.10 **1:18** Mat 27.3-8

sâ wá, nyə á kusə shí nə mwaanê wəɔŋg. Nyə á ka kə kadɥwa shí cínəŋg mbúbudɥ, a mú kəɔd tām kug, iség nə incuwa cɥm shí nə shí†. ¹⁹ Buud ɔ Yurúsəlem bēsh bwé á shí mpu sâ jəɔŋg, nə ndéé bwé á gwiid shí nyəɔŋg nə Akélɥdama, ntó mə ká nə “Shí məcií”. ²⁰ Mpugá nə jísə cilyá kálaad osôm dɥ ná: “Dánd dé í lágúg wuul, muud kú ná bá ji cínəŋg”. Í njúl námə kwo bə cilyá ná: “Nɣwól múúd ŋwág jiya jé”.

²¹ «Ntó, sá bəsə nə bóól búúd wa, buud sənəŋ bwo sá á dɥ ŋə jaand ja sənəŋ Cwám̄ba Yésus sá á bə gwoɔŋg yí, ²² tééd nduwán mə Yuánes Nduu-buud kə kumə ja nyə á bən kə jon dɥ yí. Í jɥ ná ŋwól múúd á cínəŋg zág sɛɛŋgya nə sá, sənəŋ zə ŋə bwiŋg gwúm̄lə Cwám̄ba nyə a gwúm yí.» ²³ Bwé mú lwágulə búúd obá, nə Yóseb nyə á bə nə dúl jínə nə Barsábas, bwé dágə námə nyiŋgə jəw nə Yustos yé, nə Matíyas. ²⁴ Nə ndéé, buud bwé mú jəgala nə Zembí ná: «Cwám̄ba e, wo muud mə mpú mílám mí búúd bēsh yé, lwóg sá nyəɔŋg wó mə féesh wa búúd obá óga dɥ yé, ²⁵ a zág ŋwa jiya wa sáal *búúd ɔ lwámád, nəcé Yúdas nywáá nyə á myaas jiya jəɔŋgá, a kə ŋwa jəɔŋg í á jəla nə nyə yí.» ²⁶ Bwé mú jwə bya shú búúd obá bəɔŋg, mpaambé í mú féesh Matíyas, bwé músə sɛɛŋg nyə nə buud ɔ lwámá wúm nə ŋgwúd.

2

Nkɛŋkɛ Shíshim mə shulə jwəw lá Pantekôt

† **1:18** Bwəɔdagí lâŋ ga nə wəɔŋg wúsó Mat. 27.5 yí. **1:20** Sôm 69.26; 109.8 **1:21** Luk 1.2; 3.21; 24.51 **1:24** Yuá 2.24-25 **1:26** Mik 16.33

¹ Ja jwôw lá Pantekôt í á wóós yí, bêsh bwé á bə bwé njúl kəkəl ηgwúd. ² Seegya né nyúl ncíndé mú zhu gwôw námé nda ja məma ηkwô mə də kunŋ yí. Ncíndé nyɔɔŋ í mú lwánd njów bwé á bə yí wêsh né cwóó. ³ Nə ndéé bwé mú dúg bíl ísâ í ηgé wóós nda məjûm mə kuda. Isâ byɔɔŋ í mú ηgə bóóg ηgə kə badəwo muud yêsh nyúúlúd. ⁴ Bêsh bwé mú lwánd nə Nkəkəkê Shíshim né cwóó, bwé mú tééd ηgələ lás mósól məkəl nda Shíshim í á ηgə sá né bwé lásúg ná.

⁵ Í á bə *Oyúden bwé njúl Yurúsalem, Oyúden bwé mə wá lâm wə Zembî wá, bwé á zhu ílwoŋ i búúd byêsh bísé jon dí shí yí. ⁶ Ja sâ ni mə gwíŋg ləəm nə ləəm yí, búúd bwé mú zə seηgya bwé kú mpu sâ bwé cíg yí nəcé muud yêsh ηgələ gwág obúgula bwé ηgé lás kál lú byélé dé. ⁷ Fug í á jimb bwo mílúúd, bwé ηgé jág bul káam, bwé mú ηgə ci ná: «ηgaá né búúd bwé ηgé lás óga bêsh búsa buud wá Galilê? ⁸ Ká ntədəlé í mpú zə bə né sá ηgég nə gwág bwé ηgé lás məkəl mészú, muud yêsh yag kál lú byélé dé yé? ⁹ Nə Oparət, nə buud ó Medí nə bɔɔŋ wá Elam, nə bɔɔŋ bwé də ji Məzhuputamí nə Yudéa, nə bɔɔŋ wá Kapados námá, nə Pôŋ nə Azî, ¹⁰ nə Frizhî, nə Paməfilî námá, nə Igípten, nə məfaan mə Libî má ηgeé ηgwála Sirên, nə buud bwé ámə zhu Róma wá, ¹¹ fwámé Oyúden, nə ojôŋ bwé á zə nyíi mísɔɔn Oyúden dí wá, nə buud ó Karêt nə Arabî. Ntədəlé sá ηgé gwág buud óga bwé ηgé bwiiŋŋ məma mísóólúgú mí Zembî sádí məkəl mə

2:1 Ləv 23.15-21; Mbá 16.9-11 **2:3** Luk 3.16 **2:4** bwé mú lwánd nə Nkəkəkê Shíshim né cwóó: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6 lás mósól məkəl: 4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kr 12.10; 14.2-12 **2:7** 1.11

byélé dí yé?» ¹² Bêsh fæg í á jímb mílúúd, bwá kú ná mpu sâ bwá cíg yí. Bwá mú ka ηgə ci bwámé nə bwámé ná: «Jáyé í mó bæ ga?» ¹³ Bóslágá bāη bwá mú ηgə cágulə obúgula, bwá ná: «Bwá má lwánd nə mælwæg.»

Pyêr mə lás kaand

¹⁴ Pyêr bânōη *buud ɔ lwámá wûm nə ηgwúd bwá mú ka zə tōw tâm buud. Pyêr mú bân kál gwów-gwōw, lás nə bwo ná: «Yé *Oyúden nə bi bêsh buud bí ηgə ji Yurusəlem wá, bi ɔ mpú ntí málwə kəga mádí, bi má jəlá nə mpu sâ ga. ¹⁵ Buud óga bwá aηgê nə fudə nə mælwæg nda bí ηgə ci ná. Ngaá né jwōw dúsə ná nji mæwəla ibuu má mpámán mpámán. ¹⁶ Í yidá bæ né sâ Zhuwêl *muud micúndə nyə á jaaw yí, gwá wə í má bwəmə ga, nyə á ci ná:

¹⁷ Í bá bæ ná, mwōw má məzhúgúlâ,
mə bá shwu múúd yêsh Shíshim wâm.

Zembî mə ci ntó.

Bwân bún wâ budûm nə wâ budá bwá bá cúndə
micúndə myâm,
mæncwəmə mún mə dúg *məntamə mə á mísh né
bagə*,

icwúcwúúl bín dúg məntamə.

¹⁸ Jí ntó. Mə bá shwu ósól ɔ məsáal bām Shíshim
wâm mwōw məəηgúd,

təə ósól ɔ məsáal wá budûm, təə wâ budá,
bêsh bwá mú bæ búúd ɔ micúndə.

¹⁹ Mə bá wéeshuli *ísâ í mímbúgú gwów jonud,
mə sá *ísâ í ntó búúd ηkwóη yí shí mishwun.

Í bá bæ, nə məcií nə kuda, nə ηgúdə yíle,

2:12 1Kr 14.23 **2:17** Zhu 3.1-5 * **2:17** ntamə á mísh né bagə:
Wāη mbií ntamə í du bæ wo kú kə gwád.

20 shúshwóógú nə mwásé má Cwám̄ba í zég wóós,
məma mwásé áηkəηkəηwâ wəəηg,
jwôw í bá shwóola bə yídúgú, mbyôl bə məcií.

21 Nə ndéé, múúd yêsh mə bá kîm jôw jínó má
Cwám̄ba yé, a bá cugə.

22 «Bag ó *Izə̀rə̀yêl, gwágúlagá sâ má ηgə ci
yí. Zembî nyə a wéeshəli bí *məshimbá nə isâ í
mímbugú nə isâ í ntó búud ηkwóη yí. Nyə a wéeshəli
byo məbwê má Yésus á Nazarêt dí nda bí má bwéy
mpu ná. Ntó ji ná Zembî nyə á mpu lwóya ná nyə wá
nyə á nti bí Yésus á Nazarêt wəəηgú, ²³ Zembî mú sá
ná bí bíig muud wəəηgú námá nda nyáméfwó Zembî
nyə á ηwa cigúla ná, nda nyə á bwey mpu ná. Bi á
kusha nyə nə buud búsé kú bish máccəx wá, bí sá ná
bwé gwúg nyə, bwé músə bwambulə nyə kwolós dí.

24 Nji, Zembî nyə a gwûmushi nyə, a fəemushi nyə nə
shwiy nəcə shwiy í á shigé nywá bə nə ηkul máánd
nyə kandugə. ²⁵ Dávid nyə á wámbulə ci shú déd ná:
Mə á də dúg Cwám̄ba mádí shwóg ja jêsh,
nəcə a jisə mádí mbwê məncwûm shú ná sâ kú
bwele fwágusə mə.

26 Ntó, lâm wâm wúsə nə məshusug, jûm dâm í ηgə
kəos nə jámbá.

Ka nyiηgə bul bə ná ifúndé byâm í bá ηgə woga nə
búgá,

27 nəcə wo abúlé sá ná mə kág myeesh banjîm,
wo abúlé bíd ná jəjə sól məsáal wô kág bwo
shwóηud.

2:21 22.16; Rom 10.13 **2:22** Luk 24.19; Yuá 3.2; Mis 2.43; 4.30;
5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rom 15.19; Heb 2.4 **2:23** 3.15;
4.28; 7.52; Luk 23.33; 1Te 2.15 **2:24** 3.15; Luk 24.5 **2:25** Sòm
16.8-11 **2:27** 13.35

28 Wo a sá né mə mpúg məzhií mə cug,
wo bá lwándulə mə nə məshusug ja mə bá dág wó
yí.

29 «Bwááŋg, maguləgá né mə jááwug bí né kpwóó
ná, mpáámbá íshé *Dávid nyə a shí yə, nyə á dəw,
shwon nyé nyísə ná wa sádí zə wóós múús. 30 Nji,
nda nyə á bə muud micúndə ná, nyə á bwey mpu
ná Zembî nyə á kaag nyə, a keen búbálé ná a bá jil
ŋgwól mwân yé, məbyá mé mâ nyəməfwó, a bá jil
nyə nyédí jiya ící dî. 31 Nyə á bwey dág ná Yésus mə
bá gwôm, gwômúlə wəŋg wə nyə á ŋə ci ja nyə á
lás ná: “Bwə á shígé myaas nyə ban mínjîm, nyúúl
nyé í á shígé bwo shwóŋud”.

32 «Yésus wəŋgú, Zembî nyə á gwômushi nyə, sá
bêsh sá búşə owúshined wâ lân wəŋg. 33 Mbwə
məncwôm mə Zembî í á bân nyə gwôw. Nkəŋkê
Shíshim Zembî nyə á kaag yé, a mə lág nyə wə Dâ,
a mə shwu sá nyə, gwə wə bí ŋə gwág bí ŋə dág nə
sə ga. 34-35 Dávid nyəməfwó nyə a shígé kə gwôw, nji
nyə á ci ná:

Yawé nyə á ci nə Cwámba wâm ná:
“Jig shí wa mádí mbwə məncwôm
kə wóós ja mə é culushi mízhízhín myô,
wo nyaál myo nə məkuú yí!”

36 Yé bag ɔ Izurəyél bêsh, bí mə jalá nə ka mpu kú
nə məshwán ná Yésus bí á bwambulə kwolós dí yé,
Zembî mə sá ná a bég Cwámba, a bə *Kríst.»

2:29 10j 2.10; Mis 13.36 2:30 2Sa 7.12-13, 16 2:31 Sôm 16.10

2:32 1.8 2:33 Mbwə məncwôm mə Zembî: 2.34; 3.13; 5.30-34;
7.55-56; Mak 16.19; Luk 20.42; 22.69; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1; Heb
8.1; 1Pr 3.22 Nkəŋkê Shíshim Zembî nyə á kaag yé: 1.4; Yuá 14.16-17;
15.26 2:34-35 Sôm 110.1; Luk 20.42-43; Heb 1.13 2:36 3.15

Obúgula á Yésus á ashúshwóógá

³⁷ Kaand ni nyə á kwiy buud milâm, bwé mú jí Pyêr bónôñ *buud ɔ lwámá ná: «Bwááŋg e, sé sáág ntudélé?» ³⁸ Pyêr mú bɛsa nə bwo ná: «Céndúgá mitédúgá, muud yêsh dúwanugí jíná má Yésus-Krîst dí, Zembî jwúg bí nə *misám mín. Ntó, bi mú lág yána má Zembî, yána dɔŋg wá Nkɛŋkɛ Shíshim. ³⁹ Nəcé ŋkaagá má Zembî í dúgyá nə bí, nə bwân bán, nə bóól búúd bêsh básé óshwóg-óshwóg wá, bímbí dêsh Zembî mə bá jêw yí.»

⁴⁰ Pyêr mú námé kwo ŋgə lás nə bwo bíl zhwog iciyá na, ŋgə cwîny bwo, nyə nə bwo ná: «Túbúgá wú na kala búúd á lílŋgí nííd.»

⁴¹ Buud bwé á magulə kaand yé wá, bwé á duwan. Jwôw dɔŋgú, buud bwé á kwídali *Dɔ lú óbúgula dí kúná-kúnə buud otóóshin olóól.

⁴² Obúgula bêsh bwé á dɛ sá zény bɛɣlə mínjígúlá mí búúd ɔ lwámá, zény cug sɛɛŋgí á omínyoŋâ, zény dúlə féya buléd, nə zény dúlə jí ísɛɛŋgyá í májəgulad.

⁴³ Buud bêsh bwé á bə nə gwóógá, buud ɔ lwámá bwé ŋgə bul sá *ísâ í mímbúgú nə *ísâ í ntɔ búúd ŋkwón yí. ⁴⁴ Buud bêsh bwé á *búgula wá bwé á dɛ bə kúl ŋgwúd, bwé sɛɛŋg ísâ byán dɛ bíí byo sɛɛŋgí.

⁴⁵ Bwé á ŋgə kusha məbii máŋ nə isâ byán, bwé ka dɛ kawula *mwaanê wɔŋgâ námé nda múúd yêsh nyə á bə nə məyánŋan ná. ⁴⁶ Bêsh bwé á dɛ sá zény kələ *Luŋ má Zembî jwôw dêsh mbií ŋgwúd; bwé dɛ féya buléd mínjów minjów, bwé dɛ də ídâw byán nə məshusug, kú nə muud mə ŋkény nyúul. ⁴⁷ Bwé dɛ

2:37 16.30; Luk 3.10, 12, 14 **2:38** 3.19; Luk 3.3 **2:39** Iza 57.18-19; Ifz 2.17 **2:41** 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Te 3.1 **2:44** 4.32-35 **2:46** Luk 24.53
2:47 2.41

ságusə Zembî, bóól búúd bēsh də ηwa bwo nə məjilə. Cwámba nyə á də cug buud jwôw dēsh, a də kwádələ bwo *Dɔ dí.

3

Pyêr bá Yuánes bwá lwag mbúmbwúgú

¹ Pyêr bá Yuánes bwá á ka zə kə *Luŋ má Zembî wəla lú májəgula dí, məwəla məlóol má mpwó-kugú. ² Ngwól múúd nyə á byél mbúmbwúgú. Buud bwá á ka də ηkēny nyə jwôw dēsh də kə jil nyə mpumbé Luŋ bwá də jôw ná: «Jɔ Mbê» yí, a ka də gwáámb búúd bwá ká Luŋ wá kwíindyá. ³ Múúd éne nyə á ka dúg Pyêr bá Yuánes bwá ηgá bə ná bwá zə nyíi Luŋ, a mú gwáámb bwo kwíindyá. ⁴ Pyêr bá Yuánes bwá mú dúg nyə ná figá-figá, bwá nə né ná: «Ntiig mísh kága.» ⁵ Muud éne mú kənd mísh bwádí a ηgá téduga ná a zə lóg gúl sá. ⁶ Pyêr músə ci nə nyə ná: «Mə cugé nə *mwaanê, mə kú nə or. Sá má jí nə ndí yí, gwá wə má yə wo yí. Jíná má Yésus-Krîst á Nazarêt dí, tówúg tútəlí wo kyéyug!» ⁷ Ná ndéé a mú bií nyə mbwê mənəcwúmúd, bən. Námá cé nə cé, məkuú nə məcugulu má músə lal múúd éne. ⁸ A mú sáanz tów tútəlí ná cədek. A mú tééd ηgələ kyey. A mú kə, bənêŋ bwo bwá mú kə nyíi Luŋ má Zembî, a ηgá kyey, a ηgá kôw, a ηgá ságusə Zembî. ⁹ Buud bēsh bwá mú dúg nyə a ηgá kyey, a ηgá kôw, a ηgá ságusə Zembî, ¹⁰ bwá ηgá mpu yag nyə ná muud nyə á də jí mpumbé Luŋ bwá də jôw ná Jɔ Mbê, a dúgá gwáámb búúd mikwíindyá yé, nyə wə éne. Bwá mú ηgə jág bul káam sá í má sɪy yí, ikukwəndə bií bwo. ¹¹ Muud

ένε nyə á shígé ná kwo béégya nə Pyêr bá Yuánes. Buud bêsh bwo mú zə nə mikúlá kú ná mpu sâ bwá cíg yí, zə lyɛ bwo na wú bwá á bæ kúl bwá á gwiid ná Nyíngulé* má Sólumun yí.

Pyêr mə lás kaand

¹² Nda Pyêr nyə á dúg ntúni ná, nyə á ka lás nə buud, nyə ná: «Yé bag ɔ *Izarəyêl, nəcé jí bí ηgə bul káam sâ í má sîy ni yí? Jí bí ηgə dúg sá ná ηkaamə námə nda ηkul nyísú wə í má sá nə muud éga kyéyug tútəlí yí, ηkí ntág ná sá bulúlə wá milám wə Zembî wə í má sá yí? ¹³ Zembî má *Aburaham, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab, Zembî odá má sá ná sóol məsáal yé Yésus bág nə gúmá. Yésus bí bāη bí á kεenzh yé, bí á ban mísh mə Pilát dí yé, í njúl ná Pilát nywáá nyə á ηgə cεel bíd nyə. ¹⁴ Bí á ban muud Zembî nyə a féesh yé, tútəlí muud, bí yidá jí ná Pilát gwágúg ηgwûl buud ηkúηkwónúla, a bíd nyə. ¹⁵ Muud nyə a té cug yé, bí bāη bí a gwú nyə, Zembî nywáá mú gwûmashi nyə. Sə básə owúshined wá lâη wəηg. ¹⁶ Nəcé búgúlálə Jínə má Yésus í, Jínə dəηg í má ləlushi múúd bí má dúg, bí má bwey mpu éga. Búgúlálə Yésus wə í má sá ná a yálúg fwámé yâl nda bí bêsh mə dúg éga. ¹⁷ Ná ndεé, bwaanη, mə mpú ná sóólúgú wêsh bínōη otówe ɔ shwóg bún bí á sá yí, í á bæ nəcé ijág. ¹⁸ Nji, Zembî nyə á bwey jaaw mímpu mi *búúd ɔ mícúndə bé

* **3:11** Nyíngulé: Sá sá ηgə jôw ná nyíngulé ni í cúgé zhizhe mpumbé; jísa milwoη mí mámpin mimbá, bwá ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bág. **3:13** 2.33; 7.32; MmN 3.6, 15; Luk 23.13-23 **3:15** 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 **3:16** Mat 9.22 **3:17** Luk 23.34; 1Tm 1.13 **3:18** 5.42; Luk 24.27, 44-46

bêsh dí ná *Krîst yé má bá bwəma nə micúŋ ná ndéé a yə, sâ jəŋg wə í má bwəma ntúni ni. ¹⁹ Kagá cénd mítédúgá, bí cénd kuú njənd, ja jəŋgú Zembî mú jímbal *misám mín; ²⁰ bí má ká sá ntó Cwám̄ba mə bá sá ná bí bág ná bud-bud, a nti bí Yésus nyə á féésh ná a bág Krîst wún yé. ²¹ Í jii ná Yésus wəŋgú fwóg ji jon dí kə wós ja ísâ byêsh í bá kwo s̄y ógúgwáán yí. Zembî nyə á ŋə jaaw ntó mímpu mí búúd ɔ micúndá bé nyə á féésh yág wá. ²² Nəcə Moyîz nyə a shí ci ná: “Cwám̄ba Zembî mə bá nti bí ŋgwól múúd micúndá nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín. Bi ɔ bá gwágulə nyə sâ jêsh nyə é bá ci bí yí. ²³ Muud yêsh mə bá bæ kú gwágulə múúd micúndá wəŋg yé, nyə abúle ná bæ málán̄ mâ kúl búúd jíshéd, a bá gwúyow.” ²⁴ Buud ɔ micúndá bêsh, tééd wə Samyêl kala nə bəŋg bêsh bwə á zə nyádí mpəsə wá bwə á shí bwey də bwiŋg lân̄ á mwôw móga. ²⁵ Bi básə bwân ó búúd ɔ micúndá, bí á ŋə námə byêl Zembî njúl nə sɔ nə impáám̄bé bín. Nyə a sá sɔ jəŋgú ja nyə á ci nə Aburaham ná: “Minjów mí búúd myâ shí ga myêsh mí bá də lág ibwádán̄ mpwon̄ buud nywô dî.” ²⁶ Shú dán̄ wə Zembî nyə á tééd wéeshali sóol mäsáal yé yé, a nti nyə ná a zág bwádan nə bí, a sá ná muud yêsh yówug bów-bôw fúlú.»

4

Bwə zə bii Pyêr bá Yuánes

¹ Pyêr bá Yuánes bwə ŋə ná lésha nə buud ntúni, nə ofada, nə njwú á buud bwə á də baagulə *Lun̄

3:19 2.38 **3:22** Mbá 18.15, 19; Mis 7.37 **3:24** 3.18 **3:25** Mət 12.3; Gal 3.8, 16 **3:26** 13.46; 18.6; Rom 1.16 **4:1** Osadwisyeŋ; 5.17; 23.8; Luk 20.27 **4:1** Luk 22.4, 52

má Zembî wá, nə *Osadwisyêḡ bwá mú zə wóós,
 2 bwá ḡgá bul gwág bôw nə Pyêr bá Yuánes ḡgələ yə
 buud minjígúlá ḡgə jaaw ná buud bwá bá gwûm
 nda Yésus nyə a gwûm ná. 3 Buud óni bwá mú bii
 Pyêr bá Yuánes kə fad bwo mímbwug dí ná bwá bá
 lás lású wáḡ mpwó-mwásá. Nəcə í á bə kugá má bii
 shí. 4 Nji, bóólúgá ncúlyá buud bwá á gwág kéel wá,
 bwá á *búgula. Tāḡ obúgula í mú bád kə kumə kúnə-
 kúnə ótóóshin otóon.*

Pyêr bá Yuánes bwá zə tōw kəədud

5 Mán mələm, otówe ɔ shwóg, nə ocúmbá buud, nə
 *Oyíguli ó məcəḡ bwá á bə Yurúsəlem wá bwá mú
 zə sɛɛḡya. 6 Ajəláci á ofada bwá á də jōw ná Hána yé
 nyə á bə cínəḡ, nə Kayíf, nə Yuánes, nə Aləḡuzándra,
 nə mimbyêl myêsh myâ wáájəláci wâ ofada. 7 Bwá
 mú zə nə Pyêr bá Yuánes zə tál bwo cwánúd na búúd
 óni dí. Bwá mú ḡgə jî bwo mishílí. Bwá nə bwo
 ná: «Bí ámə sá sóólúgú wán ni nə nyáyé ḡkul? Bí
 ámə cwééd jíná má zə?» 8 Ntó, Pyêr njúl lwándálá
 nə Nkəḡkə Shíshim mú ka zə bɛsa nə bwo ná: «Yé
 ótówe ɔ shwóg wâ kúl búúd, yé ocúmbá buud, 9 sá
 təl kəəd dí múús nəcə sá sálə mbəl múúd mənywa.
 Bí ḡgə jî sá sá sá ámə sá shú ná a bəḡ mpwogé yí.
 10 Bí bēsh nə bag ɔ *Izəḡyêl bēsh, mpugá ná muud
 bí ḡgə dúg éga má bə mpwogé jíná má Yésus-Krîst
 á Nazarêt dî, Yésus bí á bwambələ kwolós dí yé.
 Nyə wá Zembî nyə a gwûmashi yé, nyə wá má sá
 ná muud éga bəḡ mpwogé nda a tál éga. 11 Nəcə
 Yésus jisə “kwóógú bí olwóye bí á myaas yí, dwó wá

4:2 2.24; 4.33; 17.18; 26.23 4:3 5.18 4:4 2.41 * 4:4 Tāḡ ni
 nyisə lələ nji budûm nə budûm. 4:7 Luk 20.2 4:8 2.4 4:10
 3.6; 3.15 4:11 Sôm 118.22; Luk 20.17; 1Pr 2.4-7

í má shúgula kwóógú lú lámuga† yí”. ¹² Kú nə ɲgwól múúd jí nə ɲkul yíl búúd mábðw dí yə bwo cug yé, ɲji nyə. Nəcə kú nə dúl jíná lú múúd sə má jálá nə *dúg cug nə ndî wa shí mishwun yí.» ¹³ Buud óni bwé mú bul káám dúgúlə nə Pyêr bá Yuánes bwé ɲgə lás nə kpwɔɔ-kpwɔɔ. Bwé á bul káam nəcə mpúlə nə Pyêr bá Yuánes búsə ozhizhe ɔ búúd kú mpu kwas, ɲji í ɲgə yida mpûy nə búsə buud ó gwoonɲ mə Yésus. ¹⁴ Nda bwé á ɲgə námá dúg muud nyə á yâl éne tál na bwé dí koogú ná, bwé á shígé ná kwo bæ nə sâ bwé cî. ¹⁵ Bwé mú ci nə Pyêr bá Yuánes nə bwé wúg na *mpáánzə mílósú á Zembî dí, bwé cúwóg tóón. Osémbye ó mílósú bwé mú ka ɲgə sɔ sâ bwé cig nə bwo yí. ¹⁶ Bwé ná: «Sə sáág buud óga ntədel? Jísə mpu bæ nə bwé má sá *shimbá. Í cugé ná kwo bæ shwoó, buud ó Yurúsəlem bēsh bwé má mpu ntó, sə cugé nə ɲkul sá máshwán. ¹⁷ ɲji, í á jáláyé nə lân ni í kwágagí nə muud yēsh. Ntó, sə mpúg yáásulə bwo məlwə nə ci bwé kú ná kwo lésha nə muud nə jíná má Yésus.»

¹⁸ Bwé mú jəw bwo, zə mpu yáásulə bwo məlwə nə ci bwé kú ná kwo lésha nə muud nə jíná má Yésus, ɲkí nə bwé kwo jíguli búúd gúl sâ jínə dɔɔɲgúd. ¹⁹ Pyêr bá Yuánes bwé mú bɛsa nə bwo ná: «Biméfwó faasugá. Ye í jəla mísh má Zembî dí nə sə yídag gwág nə bí, kú gwág nə Zembî? ²⁰ Sə bān sə cugé nə ɲkul yəw bwiiɲgúlə sâ sə á dúg nə gwág yí.» ²¹ Buud ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílósú bwé mú kwo

† **4:11** kwóógú lú lámuga: Kwóógú bwé á da tééd jil mándəlúd yí, dwó wə bwé á da bɛ ja bwé lám mənyunɲ mə ɲjəw yí. Bwé á da lwɔ mbíí sə ɲgə dúg məlwəga má shiméd múús yí. (Sâ ga jísə námá Mat 21.42.) **4:12** Mat 1.21; 1Kr 3.11 **4:15** 5.34-35 **4:16** Yuá 11.47 **4:17** 5.28-29, 40

mpu báásulə bwo ci ná ndeé, bwə músa bíd bwo kú sá bwo sâ. Bwə dúg ná ŋkí bwə yé bwo intúgúlí, í bôw, nəcə buud bēsh bwə á ŋgə bul ságusə Zembî nə sâ í á sîy yí. ²² Muud nyə á yâl shimbád yé wəŋg nyə á bə kala múúd í má cə mimbû məwûm mánê yí.

Obúgula bwə jəgula nə Zembî

²³ Pyêr bá Yuánes, ja buud óni bwə á bíd bwo yí, bwə á kə búúd bán dí, kə jaaw bwo lésú wēsh milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud bwə á lás nə bwo yí. ²⁴ Nda bwə á gwág lésú wəŋg ná, bēsh bwə á bân məkêl jəgula nə Zembî lâm ŋgwúd bwə ná: «Mása, wo wé wo a sá gwôw nə shí nə mân nə isâ byēsh bí cínŋg yí. ²⁵ Wo wé wo á balan nə Ŋkēŋkē Shíshim lás mpu má sól məsáal woó mpáámbé jísú *Dávid dí, ci ná:

Nəcə jí ilwon í búl cugula ntúga yí?

Nəcə jí ikúl í búl wá mílúú mítédúgá mí kú nə wúmbálé dí yí?

²⁶ Ojwû ɔ shí bwə má sɛɛŋgɔ,

otówe ɔ shwóg bwə báduga ná

bēsh bwə zə lúmbuli nə Cwámba á shí nyēsh bá Kríst yé.

²⁷ Nəcə Herod bá Pons Pilât bwə má báɛ zə sɛɛŋgɔ nə ikúl í cúgɛ *Oyúden yí nə Dɔ má *Izəɾəyél. Bwə má zə sɛɛŋgɔ wa ŋgwəla gaád ná bwə zə lúmbuli nə Yésus, jəjə sól məsáal wô wó á gwágulə məwúdá yé.

²⁸ Bwə sá ná isâ byēsh í bwámag nda wó á bwey ŋwa cígúlá nə ŋkul nywô nə tédúgá woó ná í bāg bə ná.

²⁹ Cwámba e, ntúg mísh ja gaád wo dúgúg nda bwə

ηγά cεel juwal sά ná. Ság ná osóol o māsáal bwô bwá bwíηgug kéel dwô ná kpwó-kpwó. ³⁰ Shéémbug mbwê wô, mimbêl mí ηγάg nα yâl, *isâ í ntɔ búúd ηkwón yí nα *isâ í mímbúgú í ηγάg nα s̄y Jíná má Jɔɔ Sóol māsáal woó Yésus dî.»

³¹ Ja bwá á shîn jəgula yí, kúkúl bwá á bə yí í mú ntaŋsa, bēsh bwá mú lwánd nə Nkɛŋkɛ Shíshim ná cwóó, bwá mú ηgə bwíηg Milésú mí Zembî ná kpwó-kpwó.

Obúgula bwá cugə nə isâ byáη sεηgí

³² Ncúlyá buud bwá á *búgula wá bwá á ηgə cugə lâm ηgwúd, nə tédúgá ηgwúd. Kú nə muud nyə á ηkwandəwa nə mé məbii yé. Bēsh bwá á dɛ balan nə məbii máη sεηgí. ³³ *Buud o lwámá bwá á ηgə bwíηg lâη gwúmúlə Cwámba Yésus nyə a gwûm nə məma ηkûl yí, Zembî ηgə bul lwágulə bēsh məma mpáam nyé. ³⁴ Kú ná nə muud á *Dɔ lú óbúgula nyə á kwo bə nə məyáŋgan. Bɔɔηg bēsh bwá á bə nə məshí ηkí minjów wá, bwá á ηgə kusha myo, dɛ zə nə *mwaanê wɔɔηg ³⁵ dɛ zə bwíηg búúd ó lwámá shí məkuú. Bwá ka dɛ kaaw búúd nda məyáŋgan má á dɛ bə ná. ³⁶ Ntó, ηgwól múúd á Shíprə ná Jíná ná Yóseb, nyə á bə mwâ *Levî, búúd o lwámá bwá á kwo gwiid ná Barnábas. Jínə dɔɔηg í ké ná «Muud mə dú bándulə búúd yé». ³⁷ Nyə á bə nə fambá. Nyə á ka kusha gwo. A mú zə nə mwaanê wɔɔηg zə bwíηg búúd ó lwámá shí məkuú.

5

Lâη má Ananíyas bá mudá yé Safira

¹ Nji, ηgwól múúd nə jínə ná Ananíyas bá mudá yé Safira bwé á zə tōw cún. Muud éne mú námé zə kusha dúl bii dé. ² Nə ndéé bá mudá yé bwé mú tōw cún, a mú béég ηgwól *mwaanê, a bwíig shú dé. A músə kə nə ηgwól kə bwíig *búúd ə lwámá shí məkuú. ³ Pyêr mú ka jî nyə ná: «Ananíyas, jí í sá ná *Sátan jwúg nə lâm wô wêsh wó mú shweel ηgwól mwaanê wo ámə kusha shí yé, wo zó shiig Nkênkê Shíshim? ⁴ Ngaá ná shí í ámə bə shí nywô? Ja wó ámə ka ntâg kusha nywo yí, ngaá ná mwaanê wəəng nyə ámə bə mwaanê woó? Ntədəlé wó ámə mpu wá wáni téduga lámúd yé? Ká, buud dí wó ámə shiig wá, Zembí wó wó ámə shiig yé.» ⁵ Nji Ananíyas nyə a gwág iciyá íni yí, nyə á shwal kadəwa shí a mú fudə. Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh bwé á ηgə gwág lân ni wá. ⁶ Məncwámá mə á tōw shí, fúlə nyə nə ndéé bwé mú kə dəl.

⁷ Fwámé fwála í mú cɔ, je bə məwəla məlól ntáni. Mudá mə Ananíyas mú nyíi njów, a kú mpu sá í ámə s̄y yí. ⁸ Pyêr mú jî nyə ná: «Jaawág s̄ə. Ye bímbí ga wé bí ámə kusha shí nyín yí?» Nyə ná: «Haaw. Bímbí dəəng wó ni.» ⁹ Pyêr mú ka ci nə nyə ná: «Nəcé jí bí ámə mpu tōw cún nə bí mə zó shweenzh Shíshim mə Cwáməba yí? Dəgí, búúd bwé ámə kə dəl ηgwúm woó wá, bwé mú na mpumbéd máni. Bwé é kə námé nə wo.» ¹⁰ Námé cé jəəngá, a mú kadəwa na Pyêr dí shí məkuú, a mú fudə. Məncwámá mə ηgə námé nyíi njów, mə mú kwey nyə mbimbə. Bwé mú kə nə nyə kə dəl ηgwúm dí koogú. ¹¹ Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh, təə bəəng wá *Dɔ lá óbúgala, təə bəəng bwé á ηgə gwág nji lân wá.

Buud ɔ lwámá bwé á ngə sá zhwog məshimbá

¹² *Buud ɔ lwámá bwé á ngə sá zhwog *isâ í ntɔ́ búúd ηkwónη yí, nə *isâ í mímbúgú mánηkúmbə mə búúd dî. Bêsh bwé á bə cúnη ηgwúd, bwé njúl kál bwé á gwiid nə Nyíngúlé* mə Sálumun yí. ¹³ Muud nyə a shígé ná kwo kə sɛɛngya nə bwo. Nji, zhwog buud bwé á ngə bul ságusə bwo. ¹⁴ Buud ηkí bul bulya bwé á ngə *búgula Cwámba, nə budúm nə budá, bwé mú zə ngə kwídali gwoonη dî, ¹⁵ mbií í á wóós nə buud bwé á ngə zə nə mimbəl ítáádá nə itanád, ηgə zə bwíg koogú lu njwónη. Bwé á ngə sá ná ja Pyêr nyə e cɔ́ yí, ka shishîm jé í é kúnɣa nə wúl mbəl cínəηg. ¹⁶ Buud bwé á kə cíg wú mílɔəm myâ kúnə-kúnə nə Yurúsəlem, bwé ηgə zə nə mimbəl nə bəəηg buud məjamb mə á təl cwúnd dí wá, bēsh bwé mú ηgə zə yál.

Buud ɔ lwámá bwé zə bwəma nə zhíj

¹⁷ Ajələci á ofada, nə bóól búúd wâ ηkəəmú *Os-adwisyêη bənónη bwé á bə cúnη wá bwé á ka zə mpíi *buud ɔ lwámá váál áwuwagəwâ. ¹⁸ Bwé mú bií bwo, kə wá bwo njów mímbwug íjwû dî. ¹⁹ Ngwól *əngəles mə Yawé músə zə mpwó-bulú, zə juw mímpumbé myâ njów mímbwug, wééshali búúd ɔ lwámá tóón, nyə nə bwo ná: ²⁰ «Kəgá nyíi *Luη mə Zembî, bi kág bwiiηg búúd sâ jêsh í dúgyá nə cug ágúgwáan ga yí.» ²¹ Nji bwé á gwág ntúni yí, bwé á kə nyíi Luη mə Zembî ná námə mpámán mpámán, bwé mú ηgə yə buud minjígúlá.

5:12 2.22; 3.11 * **5:12** Nyíngúlé: Sá sə ngə jəw nə nyíngúlé ni í cúgə zhizhe mpumbé; jisə milwonη mí mámpinη mimbá, bwé ka wá kwáminú gwów nə gúgúwá bég. **5:14** 2.41 **5:15** 19.11-12; Luk 4.40 **5:17** 4.1-2 **5:19** 12.7-10

Ajeláci á ofada næ buud bánônη bwá á bæ cúnη wá bwá mú σεηγ *Gwoonηg ósémbye ó mílásá wâ Zembî næ σεηγyá milúlúú mí bag ó Izærøyêl. Bwá mú kænd búúd njów mímbwug ná bwá kág ηwa búúd ɔ lwámá. ²² Ifulish í má kæ wós wu, bwá kú kwey búúd ɔ lwámá njów mímbwug. Bwá músæ nyinǵə, zə jaaw bwo ná ²³ «Sá ámə kæ kwey njów mímbwug í njúl fwámé feedyá, isándálé í tál ηǵə baagulə. Nji ja sá ámə juw yí sá shíǵé kwey múúd cwû.» ²⁴ Ja njwû á buud bwá á du baagulə Luη má Zembî wá bánônη milúlúú myâ ofada bwá má gwág ntúni yí, fag í mú jímb bwo mílúúd. Bwá mú ηǵə jí ná ntó nyə wé ntædel?

²⁵ Ngwól múúd mú zə jaaw bwo ná: «Nááá, buud bí ámə wá mímbwug dí wá bwá təl kága Luη má Zembî, bwá ηǵə yə buud minjǵǵulá.» ²⁶ Né ndeé, njwû á Luη má Zembî bánônη ifulish bwá mú kæ ηwa bwo. Nji, bwá á ηǵə zə næ bwo ná shε kú cúg bwo, bwá ηǵə fúndə ná buud bwá á bá gwú bwo næ məkwóógá. ²⁷ Bwá mú zə næ bwo zə təl mpwoombú gúfúgá ósémbye ó mílásád. Ajeláci á ofada mú tééd jílə bwo mishílí. ²⁸ Nyə ná: «Ŋgaá sá á shí bwey təl bí ci ná bi kú ná ηǵə jíǵuli buud jínə nííd. Nji, ja ga, bi má lwándulə njǵǵulá wán Yurásəlem yêsh. Bi ηǵə námə cœl yə sá mpwene shwiy mə múúd éne.» ²⁹ Pyêr bánônη buud ɔ lwámá bwá mú bɛsa ná: «Sá má jəlá næ sá mágwág næ Zembî, kú bæ búúd. ³⁰ Zembî odá nyə a gwúmushi Yésus bí á gwú næ məbwê mán bwambulələ nyə kwolós dí yé. ³¹ Nji, Zembî nywáá nyə a má bân nyə

nə mbwê mənɔwûm yé, a tâl nyə amadí á sâ jêsh, tâl námə nyə Cəgye buud shú ná buud ɔ *Izəryêl bwé céndúg mítédúgá, Zembî mú juu bwo nə *misém myán. ³² Sá búsa owúshined wâ isâ byəŋgâ, nə sá, nə Nkêŋkê Shíshim Zembî nyə á yə buud bwé ŋgá sá nyə məgwág wá.» ³³ Buud ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílósú bwé mú jág nyada nə mbií lósú ni. Bwé ná bwé zə gwú búúd ɔ lwámá.

³⁴ Nji, ŋgwól *Farizyêŋ á *Gwoŋg ósémbye ɔ mílósú wâ Zembî, nyəŋg bwé á də jôw ná Gamalyel yé, nyə á bə yíguli məcəx, buud bêsh bwé dúgá bul gwóŋ nyə. A mú zə tôw, nyə ná bwé fwóg wéeshali búúd óni tóón fúfwálá. ³⁵ A mú ka zə ci nə buud bé ná: «Bag ɔ Izəryêl, bi ɔ káálúgə nə sâ bí má céél sá búúd óga ni. ³⁶ Nəcə, í afwóyé námə bwey, Tadas nyə á wós wa, zə jaaw nyúúl ná ndeé buud je bə mitəd minə zə bə nyə. Nji, a mú gwúyow, buud bwé á bə nyə wá bêsh bwé mú ciima, jâŋ í mú shîn. ³⁷ Mpúsə wəŋgâ, Yúdas á Galilê mú námə zə wós mwôw ílâŋ í á ŋgə sŋy yí. A mú námə zə julə ncúlyá buud. Nji, ja nyə á yə yí, buud bêsh bwé á bə nyə wá bwé mú námə shîn ciima. ³⁸ Gwə wə má cí nə bí ná, fwogá yíl mílâm búúd óga dí, bí bíd bwo nə shee. Nəcə, ŋkí mítédúgá myán nə sóólúgú wán í ŋgə zhu búúd dí, mí é shîn jímb míméfwó. ³⁹ Í ká yida bə ná í ŋgə zhu wə Zembî, bí cugé nə ŋkul caam bwo. Bi ɔ bey ná bi bəg lúmbali nə Zembî.» Bwé mú gwág nyə, ⁴⁰ bwé mú jôw búúd ɔ lwámá, zə fyámusə bwo mílwóŋ ná ndeé bwé mú tál bwo cí ná bwé kú ná lésha nə buud jínə má Yésus dí. Bwé mú ntâg bíd

5:32 1.8; Yuá 15.26-27

5:34 Gamalyel: 22.3

5:36 21.38

5:37 Luk 2.2; 13.1-2

5:40 4.18; 5.28

bwo.

⁴¹ Buud ɔ lwámá bwé mú wú mpwóómbú Gwoonɔ ósémbye ó mílósú wâ Zembî dî. Bwé mú nɔgə kə bwé nɔgə bul gwág nywa ná bwé mé mpíya nə cúgá jíná má Yésus dî. ⁴² Bwé á shígé yɔw bwiingúlə Jɔjɔ Kéél má Kríst Yésus. Bwé á dɛ bwiing dwo jwôw dêsh, tɔɔ Luɔ má Zembî, tɔɔ mínjów minjów.

6

Bwé zə tâl ójaákwon

¹ Ja *ómpwíin bwé á zə nɔgə bul bulya yí, mílígya mí á zə bə. *Oyúden bwé á janəwo nə cug Ogurêk wá bwé á nɔgə təduwa nə Wəhebərê. Nəcé mikúsé myán mí á nɔgə bwəma nə mpyóɔ mánkəw má ídâw mâ jwôw dêsh dî. ² *Buud ɔ lwámá wúm nə óbá bwé mú seɛnɔg ómpwíin bêsh, zə ci nə bwo ná: «Í ajáláyé ná sə dúg tâl bwiingúlə Milósú mí Zembî, fwo dɛ zə kaaw ídâw. ³ Gwé wé jí ná, bwaanɔ, sɔgá buud zanɔbá na mpédúgá nyínúɔ, bɔɔnɔg búúɔ bwé nɔgə bwiing lān wān ná búšə ijɔɔ i búúɔ wá, bwé njúl lwándúlá nə Shíshim nə fɔg wá, sə tálúg bwo ísɛy í kaawúlə mábiid. ⁴ Sə bān sə é ka wá mílúú nji mājəgula dí nə bwiingúlə kéel dî.» ⁵ Buud bêsh bwé mú magulə tédúgá wɔɔnɔg. Bwé mú féesh Itiyen a njúl lwándúlá nə búgə nə Nkɛɔkɛ Shíshim ná cwóó. Bwé féesh námé Fílíp, nə Prokor, nə Nikanor, nə Timon nə Parumenas, zə bəd Níkwálá muud Antyósh nyə á nyíi mísɔɔn Oyúden dí yé. ⁶ Bwé mú kə nə bwo búúɔ ɔ lwámá dí, buud ɔ lwámá bwé mú jəgula nə Zembî,

5:41 Luk 6.22-23; 1Pr 4.13 **5:42** *Kríst Yésus: 9.22; 17.3; 18.5, 28; Luk 24.25-27 **6:1** 2.45; 4.35 **6:3** 1Tm 3.7-13 **6:6** 13.2-3; 14.23; 1Tm 4.14; 2Tm 1.6

bwé mú bəd bwo məbwê. ⁷ Milású mí Zembî mí mú ηgə kə shwóg nə shwóg, tâη ompwíín í ηgə kwíduli Yurúsəlem, ncúlyá ofada bwé mú magulə búgúlálə Yésus.

Bwé zə bii Itiyen

⁸ Itiyen nyə a bə lwándúlá nə mpaam mə Zembî nə ηkul né cwóó. A mú ηgə sá *isâ í mímbúgú nə məma *isâ í ntə búúd ηkwónη yí, buud bēsh bwé ηgə dúg. ⁹ Bóól búúd bánñη Itiyen bwé mú zə séηusa məkəl. Í á bə bóól búúd wâ *mpáánzə mínjígúlá á buud bwé á wú málwaa dí wá, bwé njúl buud ó Sirēn nə Aləguzandrî, zə keel *Oyúden bwé á zhu Silisî nə Azi wá. ¹⁰ Nji, bwé á shígé bə nə ηkul mə kwag Itiyen nəcé nyə á ηgə lás nə fəg Nkēηkê Shíshim á ηgə yə nyə yí. ¹¹ Bwé mú kusə búúd né bwé zəg máalə Itiyen ná: «Sə ámə gwág múúd éga ηgə *lás nə Moyíz bá Zembî bwaasúlə mpu.» ¹² Bwé mú shwambulə búúd bēsh, nə ocúmbá buud, nə *Oyíguli ó məcəξ bwé mú zə bii Itiyen, kə nə nyə mpáánzə mílású á Zembî dí. ¹³ Bwé mú kwəməsa bóól ówúshined wâ məshígá né bwé kəg máalə ná: «Muud éga mə də jág lás nə kúl í búl bə ci yí, nə Məcəξ mə Moyíz ja jēsh. ¹⁴ Sáméfwó sə ámə gwág a ηgə ci né Yésus á Nazarēt mə bá caam *Mpáánzə Zembî, a cénd íjâm nə ijag yâ odá Moyíz nyə a lágə yí.» ¹⁵ Buud bēsh bwé á bə *Gwoonη ósémbye ó mílású wâ Zembî dí wá bwé mú ηgə dúg Itiyen ná figé-figé, bwé mú dúg né mpwoombú nyé nyísə nda mpwoombú *éηgales.

7

Itiyen mə lás kaand

¹ Ajəláci á ofada mú jí nyə ná: «Ye sâ bwé ηgá ci wõ ni jísə bándə bə ntó?» ² Itiyen mú bəsa ná: «Yé bwááŋg, yé ódâ, gwágúlgá. Mpáámbé íshé *Aburaham njúl ná shí á Məzhuputamî, a kú fwó kə ji Sharaŋ, Zembî á milwané nyə a lwóya nyúúl nyádí, ³ zə ci nə nyə ná: “Wúg wódí shíd, wo béégya nə njów búúd wô, wo kág shí mə bá lwágulə wo yííd.” ⁴ Ntó, Aburaham mú wú shí Okaludyê dî, a mú kə ji Karaŋ. Mpəsə shwiy mə sóŋgá, Zembî mú yíl nyə wu, ntí nyə wa shí bî njúl múús ga. ⁵ Nji nyə a shígé yə nyə ηkəw wa shí gaád, kú námə bə tóó bímbí múúd ji nə ηkul tâl kuú yí. Nyə á yida kaag ná í é bá bə shí nyé, mpwəŋ buud nyé ka bá shúgula nə nywo. Í á bə cínəŋgá Aburaham njúl kú fwo bə nə mwân. ⁶ Zembî mú ci nə nyə ná: “Mpwəŋ buud nywô í bá kə ji ízhaá shíd. Buud ó wu bwé bá sá bwo məlwaa bwé cúg bwo tâŋ mimbú mitəd minə. ⁷ Nji, lwəŋ búúd í bá wá bwo məlwaa dí ni, mə bá yə gwo intúgúlí, bag dwô í mú bá shwub, í mú zə wa shí gaád, zə də yə mə gúmə.” ⁸ Zembî músə sá bá sə. Sə jəŋgá mə məyügyé wé ábiwáág. Ntó Aburaham mú byá *Izaag a sá nyə ábiwáág jwəw lé mwəmb mpəsə byélé. Izaag byá *Yákwab, sá námə nyə ntó. Yákwab byá námə ímpáámbé í á fwə ibeend wûm nə íbá íshé yí, a sá námə byo ábiwáág. ⁹ Impáámbé bíshé íni í á ka zə shîŋ Yóseb. Bwé mú

7:2 22.1 **7:3** Mət 12.1; Heb 11.8-10 **7:4** Mət 11.31; 12.4 **7:5** Mət 12.7 **7:6** Mət 15.13-14 **7:8** Mət 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31–30.24; 35.16-18 **7:9** Mət 37.11, 28; 39.2, 21

kusha nə nyə ná a kég Igîpten. Nji, Zembî nyə á bə nə nyə. ¹⁰ A mú ηgə səy yîl nyə *íncwaw í ntug byəɔŋg byêsh dí ná ndeé a kə yə nyə fug mísh má Farawôŋ njwú-buud á Igîpten dî, a sá ná Farawôŋ gwágúg nyə nywa lámúd. Farawôŋ mú tál nyə ηgwəmána á Igîpten yêsh, tɛɛm bə nyáméfwó Farawôŋ dí njów. ¹¹ Məma zha músə zə bə Igîpten yêsh dî, kumə Kanaan, incwaw í ntug bul yáág, impáámbá í íshé kú ná nə sá bwá dóg. ¹² Nda Yákwab nyə a gwáduga ná idəw bísə Igîpten ná nyə á ka kənd impáámbá í íshé wu ja ashúshwóógú. ¹³ Ja bwá á kwo kə ja ábeê yí, Yóseb músə kə bágulə bwo nyúul, Farawôŋ músə zə mpu mpwəŋ buud nyə á zhu yí. ¹⁴ Yóseb músə ka zə sá ná bwá kég ηwa sóóŋgú Yákwab nə njów buud yé wêsh tŋŋ buud məwúm zəŋgbá nə ótəɔn. ¹⁵ Yákwab músə zə shulə kə Igîpten, nyə á kə yə wu, bánŋŋ impáámbá bíshé. ¹⁶ Bwá á nyiŋgə nə bwo, kə dul Síkem, shwəŋ Aburrahám nyə á kusə bwân ó Imor dí nə *mwaanê yí.

¹⁷ «ŋkaagə Zembî nyə á kaag Aburrahám yí í á ηgə bə ná í zə bwəma. Nda wəla dəɔŋg í á ηgə shísh ná, kúl búúd jé í á ηgə zə bulya, í ηgə bul mpyáánz nŋŋ Igîpten. ¹⁸ Kúl mə Aburrahám í á ηgə mpyáánz ntó nə ndeé kə wóós ja wúl njwú-buud í á ηwa ijwúga yí, wəɔŋg njwú-buud í á shígé mpu Yóseb yí. ¹⁹ Njwú-buud wəɔŋg í á ka zə cəgə nə mpwəŋ buud íshé máshŋgá dî. A mú cúg ódá nə bów-bôw lâm nyə á bə nə ndî yí nə ndeé a sá ná bwá ηgəg nə myaas ikákény

7:10 Mət 41.37-44 **7:11** Mət 41.54; 42.1-2, 5 **7:13** Mət 45.1, 3, 16 **7:14** Mət 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 **7:16** Mət 23.3-16; 49.29-30; 50.13; Zho 24.32; Heb 11.9, 13 **7:17** MmN 1.7-8 **7:19** MmN 1.10-11, 22

byán í ngég nə fudə. ²⁰ Fwálá dɔɔŋg wə Moyîz nyə a byêl yí. Zembî nyə á ka gwág nyə nywa lámúd, obyôl bé bwə mú wífl nyə bwədí njów tâŋ oŋkwoond olóol, ²¹ nə ndeé, ja bwə á ka námə kə myaas nyə yí, sás má Farawôŋ mú cwéég nyə, zə baagulə nyə tâŋ nda yé mwân. ²² Moyîz mú nyíngula mpúyá á Igípten wêsh dí ná ndeé á mú zə bə ŋkácíd íciyá nə misóólágúd.

²³ «Ja nyə á zə bə nə mimbû məwûm mánô yí, tádúgá í mú wósos nyə lámúd ná a kég dúg ómínyonê bé Bag ó *Izəryêl. ²⁴ A mú dúg ŋgwól mwân Igípten ŋgə sá ŋgwól mwân Izəryêl. Moyîz mú keem mwân Izəryêl, a cú mwân Igípten. ²⁵ Nyə á ŋgə táduga ná kúl jé Izəryêl bwə é mpu ná Zembî mə zə balan nə nyə, zə cug bwo. Nji, bwə á shíge mpu ntó. ²⁶ Jwôw í á bɛ yí, a mú kə kwey bwân ó Izəryêl óbá bwə ŋgə shuya. A mú ka cɛel béege bwo ná bwə jíg ná shee, nyə nə bwo ná: “Bí búsa ómínyonê, nəcə jí bí ŋgə síya yí?” ²⁷ Nji, nyɔɔŋg nyə á ŋgə sá ŋgwól yé mú lámusa nə nyə, nyə ná: “Zə nyə á tál wo cí ná wo dúg sámbsé milósú? ²⁸ Wó cɛel zə gwú mə nda wó ámə gwú mwân Igípten nə kugú ná?” ²⁹ Nji Moyîz nyə a gwág ntáni yí, nyə a túb, a mú kə ji shí á Madyan. Wu wə nyə á byá bwábudûm óbá yé.

³⁰ «Nyə á ji wu mimbû məwûm mánô, ŋgwól *éngəles mə Cwámba mú zə lwóya nyə nyúúl míngwiiled, míngwiile mí ŋgə man kwasa dí nûŋ shí a shwéeshá á mbúmbán Sinayî. ³¹ Moyîz mú káam sâ nyə á ŋgə dúg jɔɔŋgú. A mú ka shísh ná a ké mpu dúg. Kál má Cwámba í mú gwígg í ŋgə cí ná ³² “Mə óni, mə Zembî impáámbsé byô, Zembî má Aburaham,

7:20 MmN 2.2-10; Heb 11.23

7:23 MmN 2.11-15; Heb 11.24-27

7:29 MmN 2.15, 21-22; 18.3-4

7:30 MmN 3.1-10

Zembî mæ Izaag, Zembî mæ Yákwab.” Moyîz mú tééd lilyálæ, a kú ná kwo sọ ná a mpúg dúg. ³³ Næ ndeé, Cwám̄ba mú ci næ nyæ ná: “Yílúg mán̄gwub mækuúd næcé kúl shí wó tál ni í músə nda mæ. ³⁴ Mæ má nti mísh, mæ má dúg bôw dêsh bwə ngá sá kúl jâm Igîpten yí. Mæ má gwág nda bwə ngá leegya ná. Mæ má shulæ ná mæ zə cug bwo. Kagú kə ja gaád, mæ má kænd wo Igîpten.”

³⁵ «Engəles nyæ á lwóya nyúúl kwasa dí yé, Zembî nyæ á kænd nyæ, a kə tál Moyîz cî, tál nyæ cugye. Í njúl ná bwə á ban Moyîz wəng, bwə jî nyæ ná: “Zə nyæ á tál wo cî ná wo zág du sám̄b sə milású?” ³⁶ Moyîz wəng wə nyæ á kə yíl bwo málwaa dí Igîpten yé, a ngá sá *isâ í mímbágú næ *isâ í ntọ búúd ŋkwəŋ yí wu, tɛm bæ ja bwə á lína m̄n̄ má atítí yí, tɛm bæ ja bwə á ngə kyey shí a shwéeshá dí t̄n̄ mimbú mæwúm mán̄ yí. ³⁷ Nyæ wə nyæ á ci næ Bag ó Izəryél ná: “Zembî mæ bá nti bí ngwól *múúd micúndə nda mæ, a njúl mbyágá á kúl búúd jín.” ³⁸ Moyîz wəng wə nyæ á bæ mpədúgá éngəles nyæ á ngə lésha næ nyæ yé bən̄n̄ odā, ja kúl búúd jishé í á sá gúfúgá mbún̄ Sinayî shí a shwéeshád yí. Nyæ wə a lóg milású myá cug wə éngəles, a kalá yə shé. ³⁹ Nji, odá bwə á shígé cɛl sá nyæ mægwág. Bwə lám̄sa næ nyæ, milâm du nyiŋgə kə nji Igîpten. ⁴⁰ Bwə mú ci næ Arən̄ ná: “Ság ozembî bwə é du t̄w sə shwóg wá. Sə b̄n̄ sə ampúyé ná sá í má bæ næ Moyîz muud á kə yíl sə Igîpten yé.” ⁴¹ Bwə mú lúlə mwā nteny t̄n̄ zembî áyadúg, bwə sá nyæ *mætún̄ga nda Zembî, bwə sá

7:35 MmN 2.14; 3.2 **7:36** MmN 7.3; 14.21-29; 16.1-17.16; Il̄n̄ 14.33; 20.1-11 **7:37** 3.22-23 **7:38** MmN 19.1-20.17; Mis 7.53; Gal 3.19 **7:39** Il̄n̄ 14.3 **7:40** MmN 32.1-8

máshusug gúmálálə sâ bwé ámə sá nə məbwê máŋ yí. ⁴² Zembî nyə á ka ntâg yid bwo kwon, a mú sá nə bwé nyíngúlág ŋgələ yə wəacén-cénî wá jon gúmá. Sá jəŋg wé jísə cilyá kálaad búúd ə mícúndád ná:

Bag ó Izurəyêl,

ye bi á cígə mə ocúdu

ŋkí ná bi á sá mə *mətúnuga

mím bú məwúm mánə bí á bə shí a shwéeshá dí myá?

⁴³ Ngaá ná bi á yida də ŋkêny banda mə Molok*, nə yuug ácén-cení bí á sá shú mə Zembî wán Refan yí?

Ngaá ná bi á yida də kúd məmpwoombə mándəlúd də yə mbéé íyuug í zembî bí á sá yí gúmá?

Sâ jəŋg wé í sá nə mə bəg kənd bí míkwám dí shwóg-shwóg cə *Babilon.

⁴⁴ «Nji, ja ódá bwé á bə shí a shwéeshá dí yí, bwé á shí bə nə banda í á də lwágulə nə Zembî jisə bwé dí yí. Muud nyə á də lésha nə Moyîz yé nyə á ci nə né ná a kég sá banda dəŋgá, a bə yuug nyə á dúg yí. ⁴⁵ Odá bwé á shí ŋgə kala banda dəŋgá íkala í búúd byêsh í á ŋgə byêl yíid. Bəŋg bənəŋ Yeshuwa bwé á ntə shí Zembî nyə a wíŋg wəamádí yí, bwé á kə námə nə dwo wu, í mú ji wu kə wós fwála mə *Dávid.

⁴⁶ «Zembî nyə á bul cəel Dávid wəŋgə. Ntó Dávid mú jî Zembî ná a sáág nyə mpaam nə a lwəg bag ə Yákwab njów Zembî. ⁴⁷ Sələmun wé nyə á yida

7:42 Amo 5.25-27 Molok: Ləv 18.11 * **7:43** Máŋ məbanda mə a də bə, bwé laad káandə mbíí á nə bwé ká wəf í bə banda. **7:44** banda í á də lwágulə nə Zembî jisə bwé dí yí: MmN 25.9, 40 **7:45** Zho 3.14-17; 18.1; 2Sa 6 **7:46** Sôm 132.1-5 **7:47** 2Sa 7.5-7; 10j 6.1-38

lwô nyə njów. ⁴⁸ Nji, Zembî a gwów-gwôw nyə ádé ji mínjów məbwê mə búúd mə ámə lwô myá, námə nda múúd micúndá nyə á ci ná. ⁴⁹ Nyə á ci ná:

Jon dúsə jiya ícî jâm.

Shí nyísə kúl mə də təl mákuú yí.

Wáyé njów bí bí nə ŋkul lwô mə yí?

Cwámba mə shílá ntó.

Ŋgow mə ji nə ŋkul kə woga yé?

⁵⁰ Nгаа ná mə wó mə a sá isá íni byêsh?

⁵¹ «Bí búsə nə núŋ. Bí ŋgə sá Zembî məlwê. Bí búsə nji bí ó də sá ŋgáádə nə Ŋkəŋkê Shíshim, námə nda impáámbə bín í a də sá ná. ⁵² Nyáyé múúd micúndá impáámbə bín í á shígé lwágulə cúwáí yé? Bwó á də gwú bəŋgə bwó á də bwey zə jaaw nə Tútəlí Muud mə bá zə wá. Tútəlí muud wəŋgə wó bí á kəenzh, bí mú gwú yé. ⁵³ Bí buud bí á lég *mbwoomb məcɛɛ wəéŋgəles bwó á yə bí má, nə məmpándí mēsh má cínəŋg wá, bí abéyíé mwo.»

Bwó gwú Itiyen

⁵⁴ Nji búúd ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílósú bwó á gwág iciyá íni yí, bwó á shwal gwág Itiyen yáág-yáág mpimbə, bwó ŋgə fúgal məjə. ⁵⁵ Itiyen nyɛ, lwándúlá nə Ŋkəŋkê Shíshim ná cwóó, mú kənd mísh jon dí, a mú dúg məŋkənwəwə mə Zembî, Yésus təl Zembî məbwê məncwûm. ⁵⁶ A mú ci ná: «Dugá, mə ŋgə dúg jon í mə bəŋ. *Mwân mə Múúd təl Zembî məbwê məncwûm.» ⁵⁷ Bwó mú bwú məma óŋkwimbyê,

7:48 17.24-25 **7:49** Iza 66.1-2 **7:51** MmN 32.9; 33.5; Zhe 4.4;
Rom 2.28-29 bí ó də sá ŋgáádə nə Ŋkəŋkê Shíshim: Iza 63.10; Eze 2.3-5
7:52 Luk 11.47-48 **7:53** 7.38; Heb 2.2 **7:54** Sôm 37.12; 112.10
7:55 Mat 26.64; Mis 2.33 **7:56** 10.11; Luk 3.21; Yuá 1.51

bwé ngé fad mælwê máŋ; bêsh nê lâm ηgwúdâ, bwé shwal kə shwiy nyə nyúúlúd. ⁵⁸ Bwé julə wú nê nyə ηgwála, kə lúmə nyə məkwoógú. Buud bwé á ηgə sá sóólúgú wəŋg wá bwé á yíl iwáma byáŋ kə bwígg gúl ncúncwámá shí makuú. Ncúncwámá jəŋg wé Sól. ⁵⁹ Bwé ηgə lúmə Itiyen məkwoógú ntáni, Itiyen mú jəw Zembî, nyə ná: «Cwám̄ba Yésus, lágúg *jím jâm.» ⁶⁰ Nê ndéé, a mú kúd məbwón shí, a kîm nê ηkulú ná: «Cwám̄ba, wo kú lə bwo *səm bwé ηgə sá ga.» Nji nyə á shîn ci ntáni yí, a mú yə.

8

Sól mə zə jugushi Də lú óbúgula

¹ Sól nyə á bə cəŋ nê buud bwé á gwú Itiyen wá. *Də lú óbúgula í á bə Yurúsəlem yí í á zə bul bwəma nê cúwílí mwəw məŋgúd. Obúgula bêsh bwé mú shîn nyungula wú Yurúsəlem, kə məshí mâ Yudéa nê Samariya; í ləg cínəŋgú nji *buud ə lwámá. ² Bóól búúd bwé á wá milâm wé Zembî wá bwé á kə dɔl Itiyen, bwé sá námə nyə shwiy mbii áyiyáág. ³ Sól nyə nyə á ηgə yáág ná á jaŋgulə Də lú óbúgula. Nyə á dɔ ηgə nyíi mínjəw mínjəw, dɔ ηgə bii óbúgula, budá nê budúm, dɔ kə wá bwo mímbwugud.

Jəjə Kéel í zə kə Samariya

⁴ Buud bwé á cîma Yurúsəlem wá bêsh bwé á ηgə kə məzhíí məzhíí, bwé ηgə bwiiŋg Jəjə Kéel á lâŋ mé Yésus. ⁵ Ntə, Fílíp nyə á shulə kə wúl ηgwála á Samariya, a mú kə bwiiŋg buud ə wu lâŋ mé *Kríst.

7:58 22.20 **7:59** Sôm 31.6; Luk 23.46 **7:60** Luk 23.34 **8:1**
8.4; 11.19 **8:3** 9.1, 13, 21; 22.4-5; 26.9-11; 1Kr 15.9; Gal 1.13 **8:4**
2.41

⁶ Buud ó wu bêsh bwé mú kænd mílâm ísâ Fílíp nyə á ηgə ci yííd, muud ηgwúd nə ηgwúd kú sá nán nəcέ bwé á ηgə gwáduga *məshimbá nyə á ηgə sá má, bwé ηgə námá dúg mwó. ⁷ Nəcέ zhwoɡ buud bwé á bə nə məjamb wá, məjamb má á də wú mə ηgə kîm məma óηkwimbyê, mimbúmbwúgú nə bəəηg bwé á də nyêsh wá bwé ηgə yâl. ⁸ Nηgwála wəəηg wêsh í mú bə nə məma məshusəg.

⁹ Í nηúl nə ηgwól múúd nyə á də bə ηgwála wəəηgúđ nə jíná nə Shímun. Muud wəəηgú nyə á də sá májig, buud bêsh wá Samaríya bwé mú də bul káám nyə, nyə mú námá də jaaw nyúul nə á bul bə. ¹⁰ Buud bêsh, tééd ozhizhe kə kumə məma fwámé búúd, bêsh bwé á də ηwa Shímun nə gwóógé, bwé ná: «Muud éne jisə ηkul má Zembî, nyəəηg bwé də ci ná í búl ntə yí.» ¹¹ Bwé á kænd mílâm nyédí nəcέ nyə á bwey bul sá ná bwé káámúg nyə nə misóólúgú mí jamb myé. ¹² Nji, ja bwé á *magulə Jəjə Kéél Fílíp nyə á ηgə bwiiηg bwo shú Faan má Zembî nə shú jíná má Yésus-Kríst yí, bwé á ηgə duwan, nə budúm nə budá námá. ¹³ Shímun wəəηgú nyəməfwó nyə a *búgula námá, a mú duwan. A mú zə nada nə Fílíp kú ná béégya nə nyə, a ηgə dúg məma ísâ í ntə búúd ηkul yí nə məshimbá má á ηgə sîy má, a ηgə bul káam.

Pyêr bá Yuánes bwé ká Samaríya

¹⁴ *Buud ə lwámá bwé á bə Yurúsəlem wá bwé á ka gwág nə buud ó Samaríya bwé má lég Milósú mí Zembî. Bwé mú kænd Pyêr bá Yuánes wu. ¹⁵ Bân, ja bwé á shulə kə Samaríya yí, bwé á jəgula nə Zembî shú nə obúgula wá wu bwé légúg Nkəηkê Shíshim. ¹⁶ Nəcέ, í á bə cínəηgú, Nkəηkê Shíshim kú fwo shulə

təw múúd ηgwúd dî. Bwé á yida shîn ηgə duwan jíná má Cwám̄ba Yésus dî. ¹⁷ Ná ndeé, Pyêr bá Yuánes bwé mú ηgə bəd bwo məbwê, bwé mú ηgə lág Nkêηkê Shîshim.

¹⁸ Shîmun nyə á ka dúg ná buud bwé ηgə lág Nkêηkê Shîshim ja buud ɔ lwámá bwé bád bwo məbwê yí, a mú ka zə nə *mwaanê ná a zə yə Pyêr bá Yuánes, ¹⁹ nyə nə bwo ná: «Yágá námá mə ηkul ni, muud yêsh má é bəd məbwê yé lágúg Nkêηkê Shîshim.» ²⁰ Nji, Pyêr mú yidá ci nə nyə ná: «Bíná mwaanê woó bêsh ná mpaá, nəcé wó ámə téduga ná bwé də kusə yána má Zembî nə mwaanê. ²¹ Wo cugé nə ηkəw wa sâ gaád, kú nə təw sâ, nəcé lâm wô í cugé tətəlí nə Zembî. ²² Céndúg bów-bôw tédúgá wô ni, wo jəgəlag nə Zembî, ka nyə é juu wo nə yuug í ámə wósos wo lámúd ni. ²³ Mə dúg ná byó íwímbúg í má bul yáág. Olíηgê bwé má bií wo kwám.» ²⁴ Shîmun mú bəsa ná: «Biméfwó jəgəlagá nə Zembî shú dām ná təw sâ ηgwúd bí má ci na ni í kú bə nə mə.»

²⁵ Pyêr bá Yuánes bwé mú shîn lwóya búgə jáη, bwiiηg kéel mə Cwám̄ba ná ndeé bwé mú nyiηgə kə Yurúsəlem. Bwé mú ηgə bwiiηg Jəjə Kéél zhíí nə zhíí zhwog miləəm myâ Samariya dî.

Muud Ityopí má zə lág Jəjə Kéél

²⁶ Ngwól *əngəles mə Yawé mú zə lás ci nə Fílíp ná: «Kyeyúg kə ηgeε *məkóól má jwəw, zhíí í də shulə wú Yurúsəlem kə Gaza, zhíí nyísá kú jwəzəla búúd yí.» ²⁷ Fílíp mú námá tí njəənd kú fadələ. Ndug ná ηgwól múúd Ityopí, a njúl myáágá, a njúl lúlúú ósól ɔ məsáal ɔ cî mudá á Ityopí bwé á də jəw ná Kandás

yé, muud wəŋgâ njúl kəlág məbii mə cî mēsh dî, nyə á kə Yurúsələm kələ yə Zembî gúmá; ²⁸ nyə á ngə nyiŋgə a njúl nyádí mótúwa dí, a ngə lə kálaad mə *múúd micúndá Izayí. ²⁹ Shíshim mú ci nə Fílíp ná: «Shíshúg kə kumə mótúwa éñəd.» ³⁰ Fílíp mú ləel kə, a mú gwág múúd éne ngə lə kálaad mə múúd micúndá Izayí. Fílíp mú jî nyə ná: «Ye wo ngə mpu gwág sâ wó ngə lə ní?» ³¹ Muud éne mú bəsa ná: «Mə é ka mpu gwág na ntədəlé muud nda fwo lwágulə mə?» A mú jôw Fílíp ná a kəwag mótúwa dí kə ji nyádí koogú. ³² Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî nyə á ngə lə wə ga:

Nyə á bə nda təw bwə ngə kə nə ndî ná bwə kə cígə yí,

námə nda mwâ ncwəmbə bwə ngə sámb mimyɔɔ yí.
Nyə a shígé bēny mpu ná a lás.

³³ Bwə á séémbəli nyə, bwə nyaal nyə ŋkaam nyé nə məkuú.

Zə jí nə ŋkul bá bwiŋg lâŋ á mpwəŋ buud nyé yé?
Kú nə muud!

Bwə á sámb nyə jé cəg shí gaád.

³⁴ Myáágə mú jî Fílíp ná: «Mə jəgula nə wo, féélúg mə, zə múúd micúndá ngə ci yé? Ye nyəméfwó, yə muud shús?» ³⁵ Fílíp mú ka zə tééd lásúlə. A mú zə bwiŋg nyə Jɔɔ Kéél mə Yésus téédúlə na kúkúl mícilyá níd. ³⁶ Bá bwə mú ngə kə ná ndéé bwə mú kə wósós júwó. Myáágə mú ci nə Fílíp ná: «Dugí, məjúwó wə mága. Jí í ntágúlə ná mə kú duwan yí?» ³⁷ * [Fílíp mú ci nə nyə ná: «ŋkí wo *búgula nə lâm wô wēsh,

8:32 Iza 53.7-8 **8:35** Luk 24.27 **8:36** Mat 28.19 * **8:37**
Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga.

wo je duwan.» Nyə ná: «Mə má *magulə ná Yésus-Kríst jisə *Mwân má Zembî.»] ³⁸ A mú cí ná bwé tálúg mətúwa. Bêsh obá bwé mú shulə májúwód, nə Fílíp, nə myáágé. Fílíp mú duu nyə. ³⁹ Ja bwé á ηgə səw wú májúwód yí, Shíshim mə Yawé í a ηkêny Fílíp kyey nə nyə, myáágé kú ná nyiηgə dág nyə. Nji, a mú kə nə njəənd yé shwóg nə məshusəg. ⁴⁰ Fílíp mú kə bə nji Azot. A mú ηgə bwiηg Jəjə Kéél mánd nə mánd ná ndeé kə wós Sezarê.

9

Sôl mə zə bə mbúgula mə Yésus

¹ Na í á bə Sôl, nyε ηgə ná cwambulə *ompwíin ó Cwámba, a ηgə gwú bwo. Nyə á ka kə wé Ajəláci á ofada, ² ná Ajəláci yág nyə kálaad mə yé nyə ηkul ná a kég Damás, a kég ηgə dág *mámpáánzə má mínjígúlá mə *Oyúden mâ nûη. A ká kwey búúd bwé ηgə bε zhií mə Cwámba, a bii bêsh təə budûm təə budá, a wólə bwo məηkəda, a kə nə bwo Yurúsəlem. ³ Nyə á ka kə ná ndeé ηgólə shísh kúnə-kúnə nə Damás, a mú seegya nji məηkenya mə má zhu jon dí zə kwan kúl nyə á bə yí. ⁴ A mú kadəwa shí, a mú gwág kəl í ηgə cí nə nyə ná: «Sôl, Sôl, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwúlí ntáni yí?» ⁵ Nyə ntâg ná: «Wo zə e, Cwámba?» Cwámba nə né ná: «Mə Yésus, mə wé wó ηgə lwágulə cúwúlí yé. ⁶ Sâ ηgwúd, wólúg, wo kúmæg ηgwéla, bwé é jaaw wo sâ wó jéla nə sá yí.» ⁷ Buud ó gwoηg bé bwé á shigula, bwé shwal ji ókúl-ókúl, fəg jímb bwo mílúúd. Bwé á ηgə gwág nji kəl í ηgə lás, bwé kú dág múúd nyə á ηgə lás yé.

8:39 10j 18.12 **8:40** 21.8 **9:1** 8.3 **9:2** 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 **9:3** Aba 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kr 4.4, 6 **9:5** 1Kr 15.8

⁸ Sôl músə wəol shí, mísh mə njúl nyə nə bagə nji a kú ηgə dúg. Bwə mú bií nyə mbwád kə nə nyə kə kumə Damás. ⁹ Nyə a já mwôw málóol, mísh kú dúgya nyə, a kú də, a kú ηgul.

¹⁰ Ngwól múúd nyə á bə Damás nə jínə nə Ananíyas, a njúl *mpwíin mə Yésus. Muud wəəηg mú dúg *ntamá á mísh nə bagə, Cwám̄ba ηgə jôw nyə ná: «Ananíyas!» Nyə ná: «Cwám̄ba, mə wə éga.»

¹¹ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Tówúg, wo kэг njwón bwə də jôw ná “njwón á tətəlí” yí, kə sə Sôl muud á Tárus nûη njów mə Yúdas. A ηgə jəgala námə nda mə ηgə lás éga. ¹² Nyə ámə dúg ntamá á mísh nə bagə, muud bwə jów nə Ananíyas yé mə nyí njów zə bəd nyə məbwə nə mísh mə dúgyág nyə.» ¹³ Ananíyas mú bəsa ná: «Cwám̄ba, mə mə bul gwádəga múúd éne, bímbí lú məbôw á mə sá buud bwô Yurúsəlem yí. ¹⁴ Tεem bə wa nyəmэфwó, milúlúú myá ofada mí á yə nyə ηkul nə a zəg bií búúd bəsh bwə ηgə k̄m̄ jôw jínə dwô wá.» ¹⁵ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Kaág, nəcé mə mə féesh múúd éne nə a bəg mə sá ísəy shú nə ikúl í cúgé Oyúden yí nə ojwú-buud bán̄ nə Bag ó *Izərayél bwə mpúg jínə dām. ¹⁶ Məməfwó mə é lwágalə nyə bímbí lú minjugú á bá jug shú dām myá.»

¹⁷ Ananíyas mú kə, kə nyí njów, bəd nyə məbwə, ci nə nyə ná: «Sôl mwaəηg, Cwám̄ba Yésus wo á bwəma nə nyə zhíd ηgələ zə wa yé, nyə ámə ntí mə shú nə mísh mwô mə nyíηgəg dúgya, wo lwándúg nə Nkəηk̄ Shíshim.» ¹⁸ Bíl isá í mú shugala wú

9:8 13.11 **9:11** 21.39; 22.3 **9:12** Mak 8.23-25 **9:15** 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rom 1.5 **9:16** 20.23; Luk 21.12; 2Kr 11.23-28 **9:17** 19.6

nyə míshúd í njúl nda ifafâ. Mísh má mú nyiŋgə dúgya nyə nə ndeé a mú shwal duwan. ¹⁹ Né ndeé, a mú də ídâw, ŋkul í mú kwo wóós nyə nyúúúlad. Bónôŋ ompwíín wâ Damás bwé á ji baalé mwôw. ²⁰ Kú námé kwo lenŋ fwála, Sôl mú shwal ŋgə kə mámpáanzé má mínjígúlá má Oyúden dî, kə ŋgə cúndə né Yésus jisə *Mwân má Zembî. ²¹ Buud bēsh bwé á ŋgə gwág nyə wá bwé á ŋgə káam mbií á ná fəg də jimb lúúd, bwé ŋgə ci ná: «ŋgaá ná buud bēsh bwé á də kîm jôw jínə ga Yurásəlem wá muud éga wé nyə á lwágulə bwo njugú yé? Ngaá ná nyə á zə wa né a zə bií bəŋŋ wâ wa, a wóólə bwo mənəkəda kə nə bwo milúúú myâ ofada dî?»

²² Nji Sôl nywáá nyə á ŋgə yáág nə jaawále Jəjə Kéel yáág yáágúg, a də fad Oyúden wâ Damás mimpu nə dúlə mpu lwágulə bwo ná Yésus wé jisə *Kríst. ²³ Ja fwámé baalé mwôw má á cə yí, Oyúden bwé á cwə yuug ná bwé gwú nyə. ²⁴ Sôl mú mpu shwushwaga jəŋŋ. Bwé á bə bwé mú ŋgə baagəsə mimpumbé mí ŋgwála* mwásə nə bulú ná bwé gwú nyə. ²⁵ Nda ómpwíín bé bwé a mpu ntó ná, bwé á ŋwa nyə gúl búlú, wá kúdád, bwé mú ntəŋguli nyə nyuŋg dí gwôw kə shul tóón.

²⁶ Kə wóós Yurásəlem, Sôl nyə á cəel kə sɛɛŋgya nə bóól ómpwíín. Nji, bēsh bwé á ŋgə fúndə nyə, bwé kú fwo *magulə né a músə mpwíín. ²⁷ Barnábas músə

9:20 17.2; Luk 22.70 **9:21** 8.1; 9.13-14 **9:22** 5.42 **9:23** 23.12 **9:23** 2Kr 11.32-33 * **9:24** mimpumbé mí ŋgwála: Bwé á də lwə mingwála, bwé sá məma nyuŋg lyɛ ŋgwála wēsh, bwé ka ləga mímpumbé búúú ə jəlá nə də nyí ŋgwála myá. **9:26** 9.3-6, 20; Gal 1.18 **9:27** Barnábas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kr 9.6; Gal 2.1, 9, 13

ηwa nyə, kə nə nyə *búúd ɔ lwámá dí. A kə bwiing bwo nda Sól nyə á dúg Cwám̄ba zhíid ná, nə nda Cwám̄ba nyə á lás nə nyə ná, nə nda nyə á bwiing kéel Damás jíná má Yésus dí kú fúndə muud ná. ²⁸ Tééd ja jəəŋgá, Sól bən̄n̄η buud ɔ lwámá bwé mú báduga gwoon̄g, bən̄n̄η bwé mú ηgá kyey ηgwála nə ηgwála, a ηgá bwiing kéel á jíná má Cwám̄ba, kú fúndə mish má búúd. ²⁹ Nyə á ɗu námá lésha nə Oyúden bwé á jan̄wo nə cug Ogurék wá, bən̄n̄η ɗu námá sēηusa mək̄l. Nji, bāη bwé mú s̄j ná bwé gwú nyə. ³⁰ Nda ómínyəη̄ wā búgá bwé á mpu ntó ná, bwé á kə nə nyə Sezarê, bwé mú kənd nyə Tárus. ³¹ *D̄j lú óbúgula í á ka ηgə cugə nə shee Yudéa yēsh, nə Galilé, nə Samariya, gwoon̄g í ηgá lal búgád, óbúgula bwé ηgá gw̄j̄ Cwám̄ba. Nk̄k̄k̄ Shíshim ηgá sá ná buud ηk̄í bul bulya bwé zág ηgə nyí gwoon̄gud.

Pyêr má lwag Ene, gw̄m̄shi Tabita

³² Í á ka zə bə, Pyêr ηgá kyey kálə ηgə dúg óbúgula, nyə á ka námá shulə kə dúg bəəŋg wā Lida. ³³ A mú kə kwey ηgwól múúd n̄n̄ ná Ene. Muud wəəŋg nyə á bə mbúbwúgá, a má já shí t̄n̄ mimb̄ mwəəmb. ³⁴ Pyêr mú ci nə nyə ná: «Ene, Yésus-Kr̄st má lwag wo. Wəəlúg wo báágúg t̄n̄ gwô.» Námá cé nə cé, Ene mú wəəl. ³⁵ Buud bēsh bwé á bə Lida nə mbwaanz̄lə shí á Saroná wá bwé mú dúg nyə, bwé mú cénd kuú njəənd, yid wə Cwám̄ba.

³⁶ N̄gwól *mpw̄ín á mudá nyə á bə Zhwópe nə jíná ná Tabita. Jíná dəəŋg í kə ná Dórúkas.† Mudá wəəŋḡ nyə á bul ɗu sá j̄j̄j̄ misóólágú, a ɗu bul yə

9:30 11.25; Gal 1.21 † **9:36** Dórúkas: Ciyá Dórúkas í kə ná mpindú.

mímbúmbúwá isâ. ³⁷ Í á ka zə bə mənɪ mwôw dí ná Tabita nyə á bwás né ndeé a mú yə. Bwə mú gusa nyə né ndeé kə bwííg fúm á njów dí gwôw. ³⁸ Ompwíín bwə á ka gwág ná Pyêr ji Lida, Lida njúl kúná-kúnə nə Zhwópe. Bwə mú kənd búúd obá kə téég nyə məbwə ná: «Oshwoŋ! Leelugú zə kúga, kú neela.» ³⁹ Pyêr mú námá tŋw shí, bənŋ buud óni bwə mú kə. Ja nyə á kə wóós yí, bwə á kə nə nyə fúm á gwówád. Mikúsá myêsh mí mú zə nə məyê nyédí, zə ŋə lwágulə nyə ijud nə ikúúd Dórakas nyə á də laad bwo ja bənŋ bwə á bə yí. ⁴⁰ Pyêr mú wéeshali búúd bēsh tóŋ, a mú kúd məbwóŋ shí, a jəgala nə Zembî ná ndeé a mú yid kómb gwonú mbimbəd, a ci ná: «Tabita, wəólúg.» Tabita mú bēny mísh, a mú dúg Pyêr, a músə wəól ji njínjilí. ⁴¹ Pyêr músə bií nyə mbwád, təl nyə tátəlí. A músə jŋw óbúgula nə mikúsə, a yə bwo nyə kuwó. ⁴² Sâ jəŋg í mú mpúy Zhwópe yēsh, zhwoɡ buud bwə mú *búgula Cwámba. ⁴³ Pyêr nyə á ji cínəŋg Zhwópe fwámé zhwoɡ mwôw, a njul njów mə Shímun nyə á də sá ísey í ikúúdú í cúdí yé.

10

Iséy nə misóólúgú mí Kərunêy

¹ Ngwól múúd nyə á bə Sezarê nə jínə ná Kərunêy. Nyə á bə lúlúú ózimbi təd, kında ózimbi áníní dí, kında bwə á də jŋw ná «kında Itali» yí. ² Muud wəŋgə nyə á kənd lâm wə Zembî, bənŋ njów yé wēsh də bul gwóŋ Zembî. Ntó, nyə á də bul sá buud wə kúl *Oyúden mikwíindyá, a də jəgala nə

Zembî ja jêsh. ³ Dúl jwôw, ηγεε mǎwǎla mǎlǎl mâ mpwó-kugú, nyə a dúg *ntamá á mísh ná bagá, a dúg *éηgǎles má Zembî má zə nyí nyə njów, zə jôw nyə ná: «Korunêy». ⁴ Korunêy mú dúg nyə ná figá-figá ná ndéé nda ífwaas í á bii nyə ná, a mú ci ná: «Né jí e, Cwámaba?» Eηgǎles nə né ná: «Mǎjǎgula mwô nə mikwíindyá wó ηgá kwíind buud myá mí má wósós wá Zembî, Zembî nyə awúsáyé myo. ⁵ Ntǎ, kǎndúg búúd Zhwópe ja gaád, bwá kág jôw ηgwól múúd jí nûη ná Shímun bwá ðu jôw nə dúl jíná ná Pyêr yé, ⁶ a njul wá ηgwól múúd má ðu sá ísáy í íkúúdú í cúdí yé, bwá ðu námá jôw muud wǎηg ná Shímun. Njów yé wúsə ncindye mâη.»

⁷ Ja éηgǎles nyə á zə lésha nə nyə ni nyə á kyey yí, Korunêy nyə á jôw olwaábala óbá, nə ηgwól zimbi á bǎηg bwá á bul sêy nə nyə wá, a njúl ná nyə a má wá lâm wá Zembî. ⁸ A mú shîn bwiiηg bwo sâ jêsh nə ndéé a mú kǎnd bwo Zhwópe.

Pyêr mǎ ká wá Korunêy

⁹ Mán mǎlǎm, buud óni bwá ηkág bwá mú kúná-kúnə nə Zhwópe, Pyêr mú bád kwáminú* ná a ká sá mǎjǎgula. Í á bə ηγεε tǎlóg ði. ¹⁰ A mú gwág zha nə yéesh ná á ðə. Í á bə bwá ηgá ná jáámb idâw, seegya a músə nda *shíshim yé má wú nyédí nyúúlád. ¹¹ A mú dúg jon í má bân, gúl sâ nda *sanda í kál mǎlwê mánê ði, í ηgá shulə wú jon ði ηgə zə shí. ¹² Sá jǎηg í á bə nə mímbii mí ócúdí myêsh: nə bǎηg wá mǎkuú mánê, nə bǎηg bwá ðu julə mímwə shí

* **10:9** kwáminú: Ja bwá á ðu lwə minjów yí, bwá ðu mɛ kwáminú námə nda mǎnyuηg. Kwáminú í á ðu bə ηkí lal, buud kə ðu ηgə kyey wu gwôw, muud jee námə kə woga wu. **10:11** 7.56 **10:12** Ləv 11.1-47; Eze 4.14

wá, nə inunú yâ gwôw cínəŋg cwû. ¹³ A mú gwág kál í ngé ci nə nyə ná: «Pyêr, tówúg wo gwúg isâ ínı wo dág!» ¹⁴ Pyêr mú bęsa ná: «Mbô, Cwám̄ba. Nəcə mə abwélé də sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, ɲkí sâ íci.» ¹⁵ Kál í mú nyiŋgá kwo lás ci nə nyə ná: «Sâ Zembî má fúb yí, wεε kú bεεg nyiŋgá ci ná jísə sâ abúbôw.» ¹⁶ Í á sá ntáni ija ilól, sâ jəŋg í mú ɲkâŋ kə gwôw. ¹⁷ Pyêr fəg má jímb lúúd nə sâ nyə ámə dúg ni nda í ká ná, ndug buud Kərunêy nyə ámə lwâm wá, bwé má sɔ njów má Shímun ná sɔ sɔ, bwo má kwey, bwé təl mpumbéd. ¹⁸ Bwé mú jôw búúd ɔ njów, jí bwo Shímun bwé də jôw ná dúl jíná ná Pyêr yé ɲkí cínəŋg wə á də jí yé. ¹⁹ Pyêr ngé ná ca téduga nda sâ nyə ámə dúg yí í ká ná, ɲkɛŋkɛ Shíshim mú ci nə nyə ná: «Dugí, buud olól bwé ngə sɔ wo. ²⁰ Tówúg wo shúləg, bínónɲ bí kág. Wo kú zhízhigə nəcé mə wə mə ámə ntí bwo.»

²¹ Pyêr músə shulə kə bwəma nə buud bəŋg, nyə nə bwo ná: «Mə wə éga, mə muud bí ngə sɔ yé. Jí bí ámə zə sá yí?» ²² Bwé nə né ná: «Kərunêy wə nyə ámə ntí sé, Kərunêy á lúlúú ózimbi təd, a jí tətəlí muud, a gwóɔ Zembî, lwon buud *Oyúden jêsh í ngə jaaw lân yé ɲkí nywa. Ngwól Engəles má Zembî nyə á zə ci nə nyə ná a jówúg wo, wo kág nyádí njów, a kág gwágulə sâ wó é bwiŋg nyə yí.»

²³ Pyêr mú nyiŋgal bwo njów, bánónɲ bwé mú já. Mán mələm, a mú wəɔl, bánónɲ bwé mú kə. Ból ómínyəŋê wâ Zhwópe bwé mú kə lúgal nyə.

²⁴ Jwôw í á kwo bę yí, bwé mú kumə Sezarê. Kərunêy nyə á ngə bwánd bwo, a má shın sεεŋg

mímbyêl myé nà bé óshwá ó abúgúlág. ²⁵ Ja Pyêr nyə á bə nà a zé nyíi njów yí, Kərunêy nyə á læelú kə səl nyáméfwó shí, kúdəw Pyêr shí məkuú nyə yə gúmá. ²⁶ Pyêr mú bân nyə, nyə nà né ná: «Bánúg, mə jì námá múúd nda wo.»

²⁷ Bá bwá mú ηgə lésha ná ndéé kə nyíi njów. A mú kə kwey ná zhwoɡ buud bwá ámə seeηgya. ²⁸ Pyêr mú ci nà bwo ná: «Bì mə mpú ná mwâ Yúden jì ci kú seeηgya nà mwân ilwoη, kú námá shísh nyə kúná-kúnə. Njì, Zembî má lwágulə mə ná mə ajéláyé nà dúg ηgwól múúd nda sâ jí nà nyéé mísh má Zembî dí yí, ηkí sâ íci. ²⁹ Gwá wá í ámə sá ná, njì má ámə gwág njúwúlú yí, mə ámə zə kú nà oηkwafad. Ná ndéé, mə ηgə ka cɛel mpu sâ bí ámə jôw mə nà ndî yí.» ³⁰ Kərunêy mú bɛsa ná: «Í má sá mwôw mánɔ́ múús, mə á ηgə sá məjəgula ηgeε məwəla məlól mə mpwó-kugú mádí njów, mə mú dúg njì ηgwól muud təl mə mpwóómbúd nà mikáándé mí áηkəηkənwâ, ³¹ a ηgə ci nà mə ná: “Kərunêy, Zembî má magulə məjəgula mwô, nyə awúsáyé míkwíindyá wó ηgə kwíínd buud nà ndî myá. ³² Kəndúg búúd Zhwópe bwá kág jôw wo Shímun jí nà dúl jínə ná Pyêr yé. A njul njów má Shímun mə də sá íséy í íkúúdu í cúdu yé, ncindyε mân.” ³³ Ntó námá má á ka læelú kənd buud kə jôw wo yé. Wo má mpu sá nà zələ. Ná ndéé, sá bēsh sá təl mísh má Zembî dí ja gaád ná sá má gwágúlə sá jēsh Zembî nyə ámə lwām wo ná wo jááwug sá yí.»

Pyêr mə lás kaand

10:25 14.13-15; Mbú 19.10 **10:28** 10.15; Gal 2.12 **10:30** 10.1-8
10:30 1.10; Luk 24.4 **10:32** 9.43

34 Pyêr mú ka zə lás, nyə ná: «Búbálé, mə má mpu ná Zembî nyə a dé dúg búúd məmpwoombá. 35 Jísə nji ná muud yêsh mə gwóó Zembî a sá tútəli yé, təə a ji jáyé lwoŋ búúd dí, Zembî mə gwág nyə nywa tɛem bə nə a ji jáyé kúl búúd dí, təə jáyé dí. 36 Nyə á kənd bag ɔ *Izɛrəyél məkál. A bwiing bwo Jəjə Kéél ná buud bwə mú nə ŋkul jee cəgə nə Zembî ná shɛɛ nəcé Yésus-Kríst, nyə wə jí Cwamba á buud bəsh. 37 Bi mə mpú məma sá í á ŋgə sɛy tééd Galilə kə wósos Yudéa mpásə nduwán Yuánes nyə á ŋgə cúndə yí. 38 Bi mə mpú ná Zembî nyə a gwáágulə Yésus á Nazarət Shíshim, yə nyə məma ŋkúl. Yésus wəəŋgə nyə á ka ŋgə kə íkəl íkəl, ŋgə sá buud mənywa, ŋgə lwag bəəŋg bəsh Njwú məjamb nyə á ŋgə lwágulə cúŋ wá, nəcé Zembî nyə á bə nyádí. 39 Sə bəŋ sə á shí dúg sá jəsh nyə á sá shí *Oyúden nə Yurúsəlem yí, nyə muud bwə á bwambələ kwolós dí bwə gwú yé. 40 Zembî nyə a gwúmushi nyə jwəw álél, a sá ná a lwóyág nyúul. 41 Nji, nyə a shígé lwóya nyúul kúl búúd jəsh dí, í á bə nji sə owúshined Zembî nyə á bwey féesh wá. Mpásə gwúmúlə nyə á gwúm yí, sónón sə á də, sə ŋgul. 42 Nyə a lwám sə ná sə cúndág kéel, sə bwaagulə ná nyə wə Zembî nyə a təl ná a bəg sám b mikuwó nə mimbimbə milású yé. 43 *Buud ɔ mícúndə bəsh bwə ŋgə bwiing ləŋ yé ná muud yêsh mə *búgúlá nyə yé a bə nə ijuugá í *mísəm nəcé jíná dé.»

44 Pyêr ŋgə ná lás ntáni, Nkəŋkə Shíshim mú

10:34 Rom 2.11; Zhk 2.1 **10:35** Yuá 9.31 **10:36** Iza 52.7; Rom 3.25-26; 5.1; 2Kr 5.18; Kol 1.20; Mbá 19.16 **10:38** Luk 4.18; 13.16; Yuá 3.2 **10:39** 3.15 **10:41** 1.4; Luk 24.30-31, 41-43; Yuá 21.12-13 **10:42** 17.31; Rom 14.9; 2Tm 4.1; 1Pr 4.5 **10:43** 13.38; Zhe 31.34 **10:44** 2.4

shulə wá buud bēsh bwá á ηgə gwágulə lású yé wá. ⁴⁵ Obúgula bwá á bə misíyá mí ábiwáág wá, bəɔŋg bēsh bánŋη Pyêr bwá á bə gwoonŋ wá, bwá mú káam mbií á ná fəg də jímb lúúd. Bwá á jág bul káam ná Zembî má báɛ yə búúd bwá cúgé Oyúden wá Nkɛŋkɛ Shíshim. ⁴⁶ Nəcə bwá á gwág buud bəɔŋg bwá ηgá lás mákálúd, bwá ηgá ságusə Zembî. Ntó wá Pyêr nyə á ka ci ná: ⁴⁷ «Ye sá nyíŋgəg ban nə buud óga ná bwá kú duwan, í njúl ná bwá má lég námá Nkɛŋkɛ Shíshim nda sá?» ⁴⁸ A mú lwâm ná bwá dúwanugí jíná má Yésus-Krîst dî. Bwá mú ci nə nyə ná bánŋη bwá kwóg ná já baalé mwôw.

11

Pyêr ηgə bwiŋŋ sâ Zembî nyə á sâ yí

¹ Nə *buud ɔ lwámá nə obúgula wá Yudéa bwá á ka gwág ná ikúl í cúgé *Oyúden yí bwá má námá lég Milású mí Zembî. ² Ja Pyêr nyə á ka bád kə Yurúsalem yí, buud ó ábiwáág bwá á ka kə lámusa nə nyə. ³ Bwá nə né ná: «Wo má kə nyíi búúd wá kú ábiwáág dí, binŋη də ídâw səŋ ηgwúd». ⁴ Pyêr mú ka zə tééd jaawúlə bwo sâ í á cɔ yí nə oféél-féélí bēsh, nyə ná ⁵ «Μεε mə á bə Zhwópe. Mə ηgá jəgula nə Zembî, mə mú seegya nji mə músə nda *shíshim wâm má wú mádí nyúúlúd. Mə mú dúg *ntamá á mísh ná bagó, gúl sâ nda *sanda í njúl ηgwóslúlá məlwə mánŋ í ηgá shulə wú gwôw ηgə zə mádí. ⁶ Má á ka kənd mísh, mə mpu dúg sâ jəɔŋg, mə mú dúg ná cínŋg cwû í á bə, nə ocúdu wá məkuú mánŋ nə bəɔŋg wá jugá, nə bəɔŋg bwá də julə mímwə

shí wá, nə inunú yâ gwôw. ⁷ Mə mú námə gwág kál í ηgə ci nə mə ná: “Pyêr, tówúg, wo gwúg isâ íni wo dág!” ⁸ Mə ná: “Mbô, Cwám̄ba. Nəcé sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, nə sâ íci í abwélé kə mádí mpud.” ⁹ Kál í mú nyiηgə lás nə mə ja ábēē í ηgə wú gwôw ná: “Sâ Zembî má fúb yí, kú bεeg nyiηgə ci ná jisə sâ abúbôw.” ¹⁰ Í á sá ntó ija ilóol, sâ jəηg jêsh mú ηkâη kə gwôw. ¹¹ Ka seegya ná, námə wəla dəəηgú di, buud olóol bwé mú wóós njów sá á bə yí, bwé ηgə zhu Sezarê, ná bwé ámə ntí bwo mádí. ¹² Shíshim mú ci nə mə ná sán̄η kág, mə nda zhízhiḡə. Bóól obúgula ósaman bwé mú zə, sán̄η mú bε búúd bəəηg ná ndéé bwé mú kə nə sé njów má múúd bí ηgə ci éne. ¹³ A mú jaaw sá nda nyə á dág *éηgales tál nyə njów ηgə ci nə nyə ná: “Kəndəg búúd Zhwópe bwé kág jôw Shím̄un bwé du jôw nə dúl jínə ná Pyêr yé, ¹⁴ nyə é zə bwiiηg wo kéel í é yə wo cug nə njów wô wêsh yí”. ¹⁵ Mə á ka námə tééd ná má bwiiηg bwo kéel, seegya nji Nkêηkê Shíshim má shwiy bwo nyúúlúd námə nda í á bə nə sé mátéédálé* dí ná. ¹⁶ Mə mú téduga ciyá Cwám̄ba nyə á ci yí ná: “Yuánes nyə á ηgə duu buud nə məjúwó, bí b̄ηj bí é duwan nə Nkêηkê Shíshim”. ¹⁷ Ntó, ηkí Zembî má yə búúd yána dé nda nyə a yə námə sá ja sá á *búgula Yésus yí, mə wə zə ná mə sáág ηgáádə nə Zembî?» ¹⁸ Ja bwé á gwág ntúní yí, bwé á saləwo, bwé mú ságusə Zembî, bwé ná: «Ntó jí ná Zembî má yə ikúl í cúgé Oyúden yí zhií ná bwé céndúg mítédúgá bwé ηwa cug.»

11:14 16.31 **11:15** 2.4 * **11:15** Jwôw lú Pantekôt. (Dúgúg Mis 2.4.) **11:16** 1.5 **11:18** 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21

Jɔjɔ Kéel í zə kə íkùl ishúsúd

¹⁹ Ja bwé á gwú Itiyen yí, məma lúmbáli í á zə bɛ obúgula, bwé mú shín cɪma, ηgə kə íkəl ikəl kə kumə Fenisí, nə Shíprə nə Antyósh. Bwé á ηgə bwiing nji *Oyúden kéel. ²⁰ Nji, bósl búúd bwé á bə cínəηg bwé njúl buud ó Shíprə nə buud ó Sirên. Bəη bwé á kə kumə Antyósh, bwé mú bwiing Ogurêk Jɔjɔ Kéel mə Cwám̄ba Yésus. ²¹ Cwám̄ba nyə á ηgə kwíind bwo nə ηkul nyé, zhwoηg buud bwé mú *búgula, bwé cénd kuú nɔənd, yid wé Cwám̄ba. ²² *Dɔ lú óbúgula á Yurúsəlem í á ka gwáduga lân wəəηg. Bwé mú kənd Barnábas wu Antyósh. ²³ Barnábas wəəηg, ja nyə á jé Antyósh a dúg nda Zembí nyə a lwóya mpaam nyé ná, nyə á bul bə nə məshusag, a mú cwīny óbúgula bēsh ná bwé jíηg gwoəηg mə Cwám̄ba dí nə milām myáη myēsh. ²⁴ Nyə á bə jɔ múúd, a njúl lwándúlá nə jɔjɔ Shíshim nə búgə ná cwóó. Bóslágá ncúlyá buud bwé mú kwíduli Dɔ lú óbúgula dī.

²⁵ Barnábas nyə á ka kə Tárus ná a ké ηwa Sól. ²⁶ Nda nyə á kwey nyə ná, nyə á zə nə nyə Antyósh. Bá bwé mú jâ cínəηgú mbû ncindî, bwé ηgə seəηgya nə Dɔ lú óbúgula, bwé ηgə yə ncúlyá buud minjígulá. Nûη Antyósh wé *ompwíin bwé á tééd gwiidəw ná okrísten yé.

²⁷ Í á ka zə bə na dúl baan dí ná, bósl *búúd ə micúndé bwé á shulə wú Yurúsəlem kə Antyósh. ²⁸ Nɔwól á bwo, nə jíné ná Agabus, músə zə lás nda Shíshim nyə a lwágulə nyə ná. A mú jaaw ná məma yáág-yáág zha í bá bə shí nyēsh dī. Zha

11:19 8.1-4 **11:20** Yuá 7.35 **11:21** 2.41 **11:23** 13.43;
14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31 **11:25** 9.30 **11:27** 13.1;
15.32 **11:28** 21.10

nyɔɔŋ í á shí námá bæ fwála Klóod nyə á bæ Káázel yí. ²⁹ Ntó, ompwíin bwé mú ηwa cígúlá ná bwé zé seɛŋg míkwiíndyá, muud yêsh wá bímbí á jí nə ηkul wá yí, bwé kænd bɔɔŋg óbúgula wâ Yudéa. ³⁰ Bwé á sá námá ntó, bwé mú kænd Barnábas bá Sôl nə mikwiíndyá, bwé kə yə ócúmbá buud wâ Yudéa.

12

Engales mə ká yîl Pyêr mímbwugud

¹ Baan dɔɔŋgú Njwú-buud Herod nyə a téeéd ná a zé ηgə jugushi bóól búúd ó *Dɔ lú óbúgula. ² A mú gwú Zhâk mínyɔŋâ mə Yuánes nə kafwɛɛ. ³ Nda nyə á dúg ná *Oyúden bwé á ηgə gwág nywa sâ jɔɔŋg ná, nyə á ka námá bii Pyêr, í njúl fwála lá zan bwé də də íbuléd yâ kú nə *lɔvur yí. ⁴ Nyə á bii nyə ntáni, a mú kə wá nyə mímbwug dí, a tâl íkínda í ízimbi inɔ́ ná í bááguləg nyə, kínda ízimbi jêsh nə ozimbi onɔ́. Nyə a ηgə téduga ná a bá ka zə tâl nyə kɔɔd dí tâm buud ja zâŋ *Páska í bá cɔ́ yí. ⁵ Pyêr nyə á ka bæ mímbwugud. Dɔ lú óbúgula dâŋ, ηgə báásulə məjəgula ηgələ jəgula nə Zembí shú déd kú yɔw.

⁶ Búlú í á bæ ná Herod mə bá tâl Pyêr kɔɔd dí nda mán yí, Pyêr nyə á bæ a mbwúg gwəd ηgwóólúlá məŋkəda nə mikwoolú mí íŋkwánz mímbá. Nyə a bæ a mbwúg mpédúgá ózimbi obá, isándálé í təl mpumbéd. ⁷ Ka seegya ná ηgwól *éngales mə Yawé má jé, kúl fúm jɔɔŋg má shwal bæ nə məŋkenya ná ηgəŋ. Engales mú yíd Pyêr bugúlu dí, juumushi nyə, nyə nə né ná: «Né câ! Wɔɔlúg!» Mikwoolú mí íŋkwánz mí mú shugula wú Pyêr məbwád.

11:29 12.12, 25; Rom 15.26; 1Kr 16.1; 2Kr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10

12:4 4.3 12:5 Zhk 5.16 12:7 5.19

⁸ Engəles mú kwo ci nə nyə ná: «Cεεləgú kanda wo bwaád mənɣwub.» A mú námá sá ntó. Engəles ná: «Bwaádúg kúúd gwô, wo bɛg mə.» ⁹ Pyêr mú cúwo tóón ηgə bɛ engəles, a kú fwo mpu magulə ná sâ engəles ηgə sá yí jísə búbálé. Nyə á ηgə ηwa nda *ntamá á mísh ná bagá. ¹⁰ Ja bwá má cɔ cé ísándálé ashúshwóógú, bwá cɔ ábɛê yí, bwá mú jé njuwug íηkwánz á ηγεε ηgwála. Njuwug wəɔηg mú juw bwo wáméfwó. Nji bwá á wós tóón kə njwónɣ dí yí, engəles mú kyey, béégya nə Pyêr. ¹¹ Fug mú zə Pyêr lúúd, a mú ci ná: «Mə má ka mpu já gaád búbálé ná Cwám̄ba nyə ámə nti engəles yé, zə tí yíl mə məbwə mə Herod dí ná mə fáámug nə sâ Oyúden bwá ηgə jii sá mə yí.» ¹² Nda nyə á shîn mpu ntó ná, nyə á ka kə njów mə Maríya nyəɔηgú mə Yuánes bwá á kwo də jôw ná Márkus yé. Cínəηg wə zhwoɣ buud bwá á bə bwá mə sɛɛηgya, bwá ηgə jəgula nə Zembí yé. ¹³ Nyə á ka kudə mbê. Nɣwól sóol məsáal mudá nə jínə ná Rôd mú shísh mbéd kə gwágulə. ¹⁴ A mú yag Pyêr kâl ná ndɛé, a kú fwo juw mbê, a mú yida nyiηgə nə kúlá nə məshusug kə jaaw búúd ná Pyêr təl na mbéd tóón. ¹⁵ Bwá mú ci nə né ná: «Wo ji lad». Nyɛɛ mú námá bwaagulə ná a ηgə jaaw búbálé. Bwá ná: «Engəles yé wə éne.» ¹⁶ Pyêr mú nyiηgə bul kudə mbê. Bwá mú juw, bwá mú dág nyə, fug mú jímb bwo mílúúd. ¹⁷ Nyɛɛ mú fufə bwo məbwə nə bwá jíɣ kúl-kúl. A mú bwiηg bwo nda Cwám̄ba nyə ámə yíl nyə njów mímbwug wééshuli nyə tóón ná. A mú ci nə bwo ná: «Kəgá jaaw Zhâk bənâη bóól bwááηg bêsh». A músə kyey kə kâl shúsád.

12:12 Yuánes bwá á kwo də jôw ná Márkus yé: 12.25; 13.13; 15.37; Kol 4.10

18 Ja mán í á lâm yí, ózimbi mækuú má á tâw shí nã á Pyêr, bwé kú mpu sã í ámã sîy yí. 19 Herod mú kænd búúd mäsóógúád, nji bwé kú kwey Pyêr. A mú tâl ísándálé kãdud ná ndéé a mú lwám buud nã bwé gwúg byo. Herod músã shulã wú Yudéa kã Sezaré, kã ji wu.

Engales mæ zã sã ná Herod yág

20 Herod nyã á ka zã bã nã mbíya zhwuñú nã buud ɔ Tir nã bœng wã Sidon. Nda búúd bœng bwé á mpu ná mæbii máñ má á ðã bul zhu lœm má Herod ná, bwé á ka tâw cún ná bwé jálá nã kã dúg nyã, a sáág ná bãnón bwé jííg ná shεε. Bwé mú kã kwambulã nã mwã mpáánzã* yé Blastos ná a sáág ná bãnôn Herod bwé bwémag. 21 Jwôw lú mpwãmã dœngú, Herod mú bwáád míkáándé mí ícî myé ná ndéé a mú kã ji jiya ícî ðî. A mú ka zã lás nã buud óni kaand. 22 Buud óni bwé mú shwal wá yãngá ná: «Dúni kál dúsã nji kál lú Zembî, kú bã kál lú múúd.» 23 Ka seegya ná ηgwól *éngales mæ Yawé má yíd nyã nãcé a bálã kú yã Zembî gúmmá jé. A mú yã, mishwóómbú dálã nyã.

24 Milásá mí Zembî myáá mí mú námã ηgã kã nji shwóg nã shwóg. 25 Barnábas bá bãñ Sôl bwé mú shîn sã lwámã bwé á kã Yurúsalem yí ná ndéé bwé mú nyíngã. Ja bwé nyíngé ni, bwé mú kã nã Yuánes bwé á kwo ðã jôw ná Márkus yé.

13

Ñkëñkë Shíshim mæ féesh Sôl bá Barnábas

12:18 5.22-24 * **12:20** mwã mpáánzã: Mwân wœngú nyã á bã kágé mílwámã á fúm má Herod. **12:22** Eze 28.2 **12:24** 2.41
12:25 11.29-30

¹ Dɔ́ lú óbúgula í á bæ Antyósh yí í á bæ nə *buud ɔ́ micúndá nə oyíguli. Barnábas nyə á bæ cínɔŋg, nə Símyon bwə á kwo də jôw ná Nizher yé, nə Lusyus múúd á Sirên, nə Manaen bá cî Herod á tatarâk* bá wəɔf kúl ηgwúd yé, nə Sôl. ² Dúl jwôw bwə á ηgə sá mísɔɔn bwə ηgə ci idâw yí, Nkêŋkê Shíshim nyə á ci nə bwo ná: «Tálúgá mə Barnábas bá Sôl koogú, bwə zə kə sá sáal mə mə féesh bwo ná bwə sáág yí.» ³ Nə ndéé, bwə mú jəgula nə Zembî bwə ηgə ci idâw, bwə mú bəd Barnábas bá Sôl məbwə, bwə mú bíd bwo ná bwə kyéyug. ⁴ Ja Nkêŋkê Shíshim mə kənd Barnábas bá Sôl lwámád ntúni yí, báá bwə mú shulə kə Seləsi, bwə mú ηwa byóol cɔ́ kə kóómb ηkwamá† á Shíprə.

⁵ Bwə á kə wóós Salamina, ηgə bwiŋg Milésú mí Zembî *mámpáánzə mə mínjígulá mə *Oyúden dî, bwə ηgə kə nə Yuánes tâŋ kágə mílwámá. ⁶ Bwə mú lína ηkwamá nyɔɔŋg nyêsh ná ndéé kə wóós ηgwála á Pafos. Bwə á kə kwey ηgwól mwâ Yúden nŋŋ Pafos nə jínə ná Bar-Yésus, a njúl muud ncidə, *muud micúndá á məshügá. ⁷ Bar-Yésus éne bá ηgwómuna Serzhus Polus wə bwə á ηgə cugə. Ngwómuna nywáá njúl nə fug, nyə á ka jôw Barnábas bá Sôl nəcé nyə á bæ nə məma yéesh ná á gwág kéel mə Zembî. ⁸ Nji, Elimas‡ mú ηgə laa bwo, a ηgə yida cəel shwúguli ηgwómuna ná a kú *búgula. Jínə lú

13:1 11.27 * **13:1** Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í kə ná «ηgwómuna nyə á ηgə jwú nə mpál nɔ́ á ηkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; 9.7. **13:2** 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16

13:3 6.6 **13:4** 10.19; 15.39 † **13:4** ηkwamá: Nyísə bwádə lú shí tátám məjúwó. **13:5** 17.2 **13:8** 2Tm 3.8 ‡ **13:8** Elimas: Dúl jínə dé wə Bar-Yésus.

Elimas í ká ná muud ncidə. ⁹ Sôl, bwə jów ná Pwôl yé, má lwánd nə Nkəŋkə Shíshim ná cwóó músə ka dúg Elimas ná figá-figá, ¹⁰ a mú lás nə nyə ná: «Yí! yé mása məkəŋ nə məshügá éga, yé mwân mə Njwû məjamb, yé múúd jí kú ccel ótátəlí éga! Wo ayówé ŋgálə ccel ntáma jəjə íyuug i Cwámba? ¹¹ Wo zə dúg ja gaád. Mbwê mə Zembî í má bii wo. Wo zə fwo bə áncím-ncím, kú ná dúg mənkenya má jwôw. Wo é ji ntó fwámé fwála.» Pwôl ká námá shîn lás ntáni, gúndə nə yídúgú í mú shulə Elimas míshúd, a mú ŋgə lyəda kəkəl ŋgwúd ŋgə sə muud bíig nyə mbwád yé. ¹² Nji ŋgwáməna nyə á dúg sá í á sŷy nŷí, nyə shwal bə mbúgala, njígúla nyə á gwág shú má Cwámba yí í má bíi nyə.

Pwôl Antýósh á Písidî

¹³ Pwôl bənəŋ buud ó gwoonŋ bé bwə mú kəwa byóólád Pafos, kə Pərzhe kóómb shí á Paməfilí. Yuánes mú kə béégya nə bwo nūŋ, nyə mú nyinŋə kə Yurúsələm. ¹⁴ Bəŋ bwə mú tí Pərzhe, ŋgə kə ná ndéé kə wóós Antýósh á Písidî. Bwə mú kə nyíi *mpáánzə minjígúla dí jwôw lú Sábaad, kə ji shí. ¹⁵ Ja lələ *mbwoomb məcəçə nə micilyá mí búúd ə mícúndə í á shîn yí, otówe ə shwóg wá mpáánzə minjígúla bwə mú ci nə bwo ná: «Bwaanŋ, ŋkí bi búsə nə gúl sá bí bí nə ŋkul bándələ búúd nə ndí yí, lásúgá ja gaád.»

¹⁶ Pwôl mú təw tətəlí, a fəfə bwo mbwê, a músə lás ná: «Nə bag ó *Izarəyél nə bəonŋ bwə ŋgə gwəçə Zembî wá, bi ə gwágúla mə. ¹⁷ Zembî á kúl búúd Izarəyél jisú ga nyə a féesh osóŋgú bású. Nyə a sá ná kúl búúd jisú í kəg bul mpyáánz nūŋ jiya á Igípten

dî. Ná ndeé nyə a yîl bwo nûŋ nə mbwə ŋkûl yé. ¹⁸ A mú ŋgə jísəw bwo shí a shwéeshá dí kə wóós je kumə mimbû məwûm mánŋ. ¹⁹ A mú jaŋgələ ílwoŋ í búúd zaŋgbá shí á Kanaan nə ndeé a yə ódâ shí nyáŋ tâŋ lúgí ²⁰ shú mímbû kúná-kúnə mitəd minŋ nə məwûm mətóon.

«Mpúsə wəŋgə a mú də wéeshəli bwo osémbye ɔ míləsú nə ndeé zə wóós fwála mə *múúd micúndá Samyêl. ²¹ Ja jəŋgə bwo mú jii nə bwə bég nə wáŋ njwú-buud. Zembî mú yə bwo Sawul mwân mə Kís a njúl mbyágá á beend mə Bəŋzhamê. Sawul mú jwú nə bwo tâŋ mimbû məwûm mánŋ. ²² Zembî mú yîl nyə, a mú tâl bwo *Dávid njwú-buud. Dávid wəŋg wə Zembî nyə á bwiing lâŋ yé ná: “Mə mə dúg nə Dávid mwân mə Yése jisə muud mə kwaga nə tédúgá wâm yé, nyə wə mə bá də sá sâ jêsh mə bá də jii nə a sáág yí.” ²³ Nyódí mpwoŋ buud dí wə Zembî nyə a lwándúlá mpu yé, a wéeshəli Yésus cəgye buud á Izəryêl yé. ²⁴ Shúshwóógú nə cəgye wəŋg zég, Yuánes nyə a zə jígəli kúl búúd Izəryêl jêsh nduwán tâŋ yuug nə bwə mə cénd mítédúgá. ²⁵ Ja Yuánes wəŋgə nyə á ŋgə shínal sáal dé yí, nyə á ŋgə ci nə buud ná: “Bí ŋgə ná téduga nə mə wə zə? Mə cugé múúd bí ŋgə téduga nə mə jísə yé. Nji, ŋgwól múúd zag mádí mpúsə. Mə ampíyáyé nə mə cínyug nyə mikwoolú mí mánŋgwub məkuúd.” ²⁶ Bwááŋg bêsh, tə mpwoŋ buud mə *Aburaham tə bí bəŋg bí ŋgə gwóŋ Zembî wá, shé wə Zembî nyə á nti kéel á

13:18 MmN 16.35; Ilŋ 14.33-34; Mbá 29.4 **13:19** Mbá 7.1; Zho 14.1 **13:20** OoM 2.16; 1Sa 3.20 **13:21** 1Sa 8.5, 19; 10.21; 11.15
13:22 1Sa 16.12; 13.14 **13:23** Iza 11.1; Rom 1.3; Mbú 5.5 **13:24** Luk 3.3 **13:25** Luk 3.15-16

cug dɔɔŋg wá. ²⁷ Buud ó Yurúsalem bêsh nɔ otówe ɔ shwóg bɔŋ bwé á shígé mpu Yésus. Bwé á yida cɛɛlɔ nyə shwiy. Ntó, bwé á sá ná iciyá í búúɔ ɔ mícúndá shé má dɛ lɔ ósábaad bêsh dí yí í bwámag. ²⁸ Tɛɛm bə nda bwé á shígé kwey nyə nə məbɛɛ ná a yég ná, bɔŋ bwé á ci nə Pilát ná a gwúg nyə. ²⁹ Námá nji bwé á shîn sá isâ byêsh í á bə cilyá Kálaad Zembî dí shú dé dí yí, bwé á shul yíl nyə lííd bwé kə wá nyə shwóŋɔd. ³⁰ Nji, Zembî nyə a gwûmushi nyə. ³¹ Nyə a lwóya nyúúl málú málú, buud bɔnɔŋ bwé á zhu Galilé bád kə Yurúsalem wá bwé á ŋgə dóg nyə. Buud bɔɔŋg wé bwé músə owúshined bé kúl búúɔ jêsh dí. ³² Jɔjɔ kéel dɔɔŋg námə wé sə ŋgə bwiiŋg bí yí, ŋkaagə Zembî nyə a kaag odâ yí. ³³ Zembî nyə a sá ná ŋkaagə nyɔɔŋg í zég bwəma nə sə bwân gwúmúshílə nyə á gwûmushi Yésus yí. Sâ jɔɔŋg wé jisə cilyá Sôm ábɛɛ dí yí, ná: “Wo ji mwân waamá, mə má byâ wo múús”. ³⁴ Jí ntó. Zembî nyə a gwûmushi nyə ákandug, a kú ná bá kwo bwo. Ntó wé nyə á ci yé, ná: “Mə bá yə bí jɔjɔ ísâ mə á kaag Dávid yí, məŋkaagə mə cúgé nə ŋkul salan má”. ³⁵ Gwə námə wé á ŋgə báásulə gúl kúkúl cilyá dí ná: “Wo abúlé bíd ná jɔjɔ sóɔl məsáal wô kég bwo shwóŋɔd”. ³⁶ Dávid nywáá nyə a shí sá mítédúgá mí Zembî fwála déɔ. A mú yə, a dɔw nə osóŋgú bé, a bwo. ³⁷ Nji, nyɔɔŋg Zembî nyə a gwûmushi yé nywáá nyə a shígé bwo. ³⁸ Bwaanŋg bi mə jəlá nə mpu ntó ná nyə wé mə sá ná bi gwágúg kéel ijuugá í *mísém mín. Məɛɛ mə Moyîz bí á dɛ bɛ mə má á

13:27 3.17 **13:28** Luk 23.4, 14-15, 21-23 **13:29** Luk 23.50-56
13:30 3.15 **13:31** 1.3, 8 **13:32** Sôm 2.7; Rom 1.3-4 **13:34**
 Iza 55.3 **13:35** Sôm 16.10 **13:36** 2.29 **13:38** 10.43; 15.10

shígé sá ná bi ηgég nə bə otútəlî. ³⁹ Nji Yésus wə jísé ná muud yêsh má búgúlá nyə yé, a bə títəlî ncindî nə ncindî. ⁴⁰ Bi ó bey ná sâ búúd ɔ micúndá bwé á ci yí, í bwəmag nə bî. Bwé á ci ná:

⁴¹ Bî buud ɔ mpyóŋ, dɔgá,
káámúgâ, bi jimbúg!
Nəcé, té bî ηgá ná dúgya yí,
mə zó bá sá gúl sâ bi ηgá dúg,
sâ jí ná ηkí bi mə gwág nji lâŋ
bí kú *magulə yí.»

⁴² Ja Pwôl bá Barnábas bwé á cúwo tóŋn yí, búúd bwé á jəgula nə bwo ná bwé bəg kwo zə bwiŋg bwo lâŋ ηgwúd ni Sábaad mə bá bɛ yé. ⁴³ Ja buud bwé á bwílya yí, fwámé bímbí lú *Oyúden nə bóól búúd bwé á wá milám mísɔɔn wán dí wá bwé á bɛ Pwôl bá Barnábas bəŋŋə kə ηgə lésha. Pwôl bá Barnábas bwé mú ηgə wá bwo ηkul milámúd ná bwé wág icug byəŋ mpaam má Zembî dî.

⁴⁴ Sábaad nyə á bɛ yé, buud bwé á zə sɛɛŋgya je bə buud ɔ ηgwála bəsh ná bwé zə gwágulə kéel mə Cwám̄ba. ⁴⁵ Nda bóól Oyúden bwé á dúg bímbí lú ncúlyá buud bɔɔŋg ná, bwé á ka zə mpii Pwôl bá Barnábas váál áwuwaguwə, bwé mú ηgə shwána bwo, ηgə lwíy bwo. ⁴⁶ Pwôl bá Barnábas bwé mú mpu jaaw bwo kú nə ifwaas ná: «Í á jəla ná bi wə téédúg gwág Milású mí Zembî. Nda bí bəŋ mə ka ban myo ná, bi mə lwágulə ná bi ampíyáyé nə cug á kandugə kandugə. Ntó, sá bəŋ mə zə lésha nə ikúl í cúgé Oyúden yí. ⁴⁷ Nəcé Cwám̄ba nyə á ci nə sá ná:

13:39 Rom 4.25; 6.7; 10.4 **13:41** Aba 1.5 **13:43** 11.23 **13:44**
17.2 **13:46** 3.26; 18.6 **13:47** Iza 49.6

“Mə mə təl wo ná wo bág mənkenya mâ ilwon, ná wo kág nə cug kə wóós íjumə í shíd”.»

⁴⁸ Nji ikúl ishús í á gwág ntáni yí, bwé á bul bə nə məshusug bwé ngə ságusə kéel mə Cwámba. Bəng bwé á bə féeshá ná bwé dúgúg cug á kandugə kandugə wá bwé mú bə óbúgula. ⁴⁹ Kéel mə Cwámba í á kyey ləom wəng wêsh. ⁵⁰ Oyúden bwé á ka shwambulə fwámé búdá ó ləom bwé á də gwóç Zembî wá. Bwé mú zə lwágulə Pwól bá Barnábas cúwálí ná ndéé bwé wáamb bwo kə ntç mínji mí shí nyán. ⁵¹ Pwól bá Barnábas bwé mú kudə fumbyá mákuú mányúđš shú dán, báá bwé mú kə Ikóniyum. ⁵² *Ompwíín bwé mú lág lwándúlá nə məshusug nə Nkəŋkə Shíshim ná cwóó.

14

Pwól bá Barnábas Ikóniyum

¹ Í á ka bə, ja bwé á wóós Ikóniyum yí, Pwól bá Barnábas bwé á kə mpáánzə minjígúlá. Bwé á kə lésha nə buud mbií á ná *Oyúden nə Ogurék ŋkí bul bulya bwé *magulə búgá. ² Bəng Oyúden bwé á shígé magulə búgá wá, bwé mú zə sá ná ikúl í cúgé Oyúden yí bwé shínúg obúgula. ³ Nji, Pwól bá Barnábas bəŋ bwé á ji cínəngú fwámé mwəw, bwé ngə lás kú nə ifwaas. Bwé á ngə bul ŋwa ŋkul wə Cwámba. Cwámba ngə námə magulə kéel bwé á ngə bwiing yí, a ngə yə bwo ŋkul, bwé ngə

13:48 11.18 **13:49** 2.41 **13:51** 18.6; Luk 9.5 § **13:51**
 Ja Oyúden bwé á də kudə fumbyá mákuú dí yí, bwé á də lwágulə ná, kákúl shí bwé ámə təl mákuú máŋ yí, bwé mə kál gwo nə buud bí cínəng wá, ná bwé músə sá nyéé. **14:1** 17.2 **14:2** 13.45 **14:3** 2.22

sá *isâ í ntọ búúd ñkwón yí, nà *isâ í mímbúgú. ⁴ Buud ɔ ñgwála bwé mú béégya ígwoonɔg íbá, gúl í ñgá bɛ ishwanbulə í Oyúden, gúl í ñgə magulə *buud ɔ lwámá. ⁵ Nə Oyúden, nə bósł búúd bwé cúgé Oyúden wá, nə otówe ɔ shwóg bán bwé mú zə sá yuug ná bwé jugushi búúd ɔ lwámá, bwé lúmə bwo məkwóógú. ⁶ Nda búúd ɔ lwámá bwé á mpu yuug jəonɔg ná, bwé mú túb kə Lístrə nə Dərbə, mɔngwála myâ Likawuni, nə cínonɔg məkoogú məkoogú. ⁷ Bwé mú kə ñgə bwiinɔg Jɔjɔ Kéél wu.

Pwôl bá Barnábas Lístrə

⁸ Ñgwól múúd nyə á bə nún Lístrə kú bwelɛ tɔw tətəlí nə məkuú mé. Nyə a byél mbúmbwúgú, nyə a shígé bwelɛ kyey. ⁹ Dúl jwôw, muud wəonɔg nyə á ka ñgə gwágulə nda Pwôl nyə á ñgə lás ná. Pwôl mú dúg nyə ná figá-figá, a mú dúg ná muud éne ji nə búgá nə a ji nə ñkul yâl. ¹⁰ Pwôl mú ci nə né gwów-gwôw ná: «Tówúg tətəlí nə məkuú mwô». Muud éne mú sáanz, a mú tééd ñgálə kyey. ¹¹ Buud bwé á bə cínonɔg wá bwé mú dúg sâ Pwôl má sá yí. Bwé mú ñgə lás gwów-gwôw kál lú Likawuni dánúđ ná: «Ozembí bwé má bə nda buud ná ndéé bwé má shulə zə sádí». ¹² Bwé mú ñgə jôw Barnábas ná Zás, Pwôl nyə ná Hermes* nəcə nyə wá nyə á də bə nə ciyá lésú. ¹³ Buud bwé á də *búgula Zás wá bwé á də bə nə mpáanzé ñgeé nyíngulé ñgwála dî. Fada á yábé wəonɔgú músə ñwa mɔngwûm mí nteny nə ikəlɔgú-kəlɔg í də lughshi dánd lú zâñ yí, bəñonɔg buud bwé mú zə kə ñgeé nyíngulé ñgwála. Bwé á cɛel kə cígə

14:5 14.19; 2Tm 3.11 **14:6** Mat 10.23 **14:8** 3.2 **14:11**

28.6 * **14:12** nə Zás nə Hermes: Ogarék bwé á ñgə téduga ná Pwôl bá Barnábas búsə ozembí. **14:13** 10.25-26; Dan 2.46

inteny ná bwé sâ Pwôl bá Barnábas *mætúnuga nda ozembî.

Pwôl bá Barnábas bwé jǵǵuli búúd fwámé Zembî

¹⁴ Ja *búúd ɔ lwámá, Barnábas bá Pwôl bwé má gwág ntó yí, bwé mú nyaa mikáándó†, bwé mú sáánz kə nə ɔŋkwiimbyê tâm buud, ¹⁵ bwé ná: «Buud óga, jáyé ni? Sá búsə námé búúd nda bî. Sá ŋgə yida bwiing bí Jǵǵ Kéél ná bi bídúg isâ í íkás ini, bi céndúg kuú nǵənd yid wə Zembî á kuwô. Nyə wə nyə a té gwôw nə shí, nə mâŋ nə isâ byêsh bísə cínəŋg yí. ¹⁶ Nyə á ka yida bíd té zhúlə yág ná ilwon i búúd byêsh í ŋgəg nə bɛ byáŋ ijâm nə ijag, ¹⁷ nǵi nyə kú bíd ŋgələ lwágulə ná a jisə, a ŋgə námé sá bwo mpaam. Ntó námé wə á ŋgə nti bí ompú bwé ŋgə zhu gwów yé, a ŋgə yə bî məfwála məmpəg má jəla nə bugəban yí, a yə bí zhwog idâw, a lwándulə bí məshusug mílámúd». ¹⁸ Nǵi, bwé á tɛm lás nə buud óni ntúni, buud óni bwé á shígé lɛl magulə ná bwé bíd sálə bwo *mætúnuga.

¹⁹ Bóól *Oyúden bwé mú zə wóós bwé ŋgə zhu Antyósh nə Ikóniyum. Bwé mú zə kwambulə nə buud ná ndéé bwé mú lúmə Pwôl məkwoógú ná lúmə lúmə, bwé julə nyə shí nə shí ná ndéé kə wusə bugád. Bwé á téduga ná a má yə. ²⁰ Nǵi, *ompwíin bwé mú kə lyɛ nyə. Pwôl mú wəəl, a mú nyingə kə ŋgwála. Mán mələm, a músə kyey kə Dərbə, bá Barnábas.

²¹ Bwé mú kə bwiing Jǵǵ Kéél nûŋ Dərbə ná ndéé bwé mú bə nə ompwíin fwámé bímbí. Bwé músə

† **14:14** nyaa mikáándó: Oyúden bwé á də nyaa mikáándó jaá mpimbə má bul bii lám yí. **14:15** MmN 20.11; 1Kr 8.4-6 **14:16** 17.30 **14:17** Sôm 147.8; Zhe 5.24 **14:19** 14.5; 13.50; 17.13; 2Kr 11.25

nyinḡə kə Lístrə, cə kə Ikóniyum kə wóós Antyósh.
²² Bwé á ηḡə wá ompwíín ηkul mílámúd, bwé ηḡə
 cwíny bwo ná bwé sáág zény búgá. Bwé á ηḡə
 lwágulə bwo ná bwé mpúg ná: «Só má jəlá nə ηḡə
 bwəma nə *incwaw í ntug, sá ηḡə ntə ηḡə ntə ηḡə
 ntə ná ndéé sá mú ka nyí Faan má Zembî dî.» ²³ Bwé
 á ηḡə sá ná, *Də lú óbúgula dēsh dí, bwé féesh bwo
 ocúmbá buud, bwé ci idúw jəgula nə Zembî, bwé mú
 ηwa bwo cwámbulə Cwámba wáj bwé á *búgula yé.

Pwól bá Barnábas bwé nyinḡə kə Antyósh

²⁴ Bwé mú lína Pisidî, kə kumə Paməfilí, ²⁵ bwé
 bwiinḡ kéel má Zembî Perzhe ná ndéé bwé mú shulə
 kə Antalya. ²⁶ Kálə wú Antalya, bwé mú ηwa byóól
 kə Antyósh wú bwé á zhu ja mpaam má Zembî í á
 féesh bwo ná bwé sáág sáal bwé má sá yí. ²⁷ Ja bwé
 á kə jé yí, bwé á seηḡ *Də lú óbúgula, jaaw bwo sá
 jēsh Zembî nyə á yə bwo ηkul ná bwé sáág yí, bul bə
 ná ndéé nda Zembî nyə a má juw zhí ná ikúl í cúgé
 *Oyúden yí í mágulgəg búgá ná. ²⁸ Bə́nəḡ *ompwíín
 bwé mú ji na fwámé məma fwála.

15

Seηḡyá á Yurásalem

¹ Bóól búúd bwé á shulə wú Yudéa zə ηḡə jíguli
 obúgula ná: «ηkí bi mə bə kú síya ábiwáág nda Cəç
 má Moyíz í ηḡə ci ná, bí cúgé nə ηkul *dúg cəg.»
² Buud bəəḡgú bə́nəḡ Pwól bá Barnábas bwé mú zə
 séḡusa mákál, í mú sá fwámé zhuyâ. Cígúlá í mú
 zə bə ná Pwól nə Barnábas, nə bóól óbúgula bwé kág

nə lésú wəəŋg Yurúsələm kə lwágulə *buud ɔ lwámá bənôŋ ocúmbá buud. ³*Dɔ lú óbúgula í músə kənd bwo. Bwə mú lína Fenísí nə Samaríya, bwə ŋgə bwiing buud nda ikúl ishús í má cénd mítédúgá ná. Sâ jəəŋg í mú ŋgə bul sá bósł óbúgula məshusəg. ⁴Ja bwə má kə jé Yurúsələm yí, nə Dɔ lú óbúgula, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, bəsh bwə mú ləg bwo. Bəŋ bwə músə jaaw bwo bímbí dəsh Zembí má balan nə bwo sáal dé dí yí. ⁵Bósł óbúgula bwə á bə ŋkəmə *Ofarizyēŋ dí wá bwə mú báásulə nə í jì nə ikúl í ŋgə cénd mítédúgá yí í ŋgəg nə síya ábɪwáag, bwə bɛ námə Məççə má Moyíz. ⁶Buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud bwə mú ka zə seəŋgə, zələ faas lésú wəəŋg. ⁷Buud bwə mú námə bul sēŋəsa mákəl. Ntó, Pyēr mú ka zə lás. Nyə ná: «Bwaəŋg, bɪ má bwey mpu ná Zembí nyə a féesh mə wa bídí mwəw má ashúshwóógú dí, a kənd mə ná mə kəg bwiing ikúl ishús Jəjə Kéél, bwə búgúlág. ⁸Nyɛɛ muud mə mpú mílám mí búúd yé, nyə a lwágulə nə a má magulə ikúl, a yə bwo Ŋkəŋkə Shíshim námə nda nyə á yə sé ná. ⁹Nyə a shígé wá mbéégí mpádúgá sənŋə ikúl. Nyə a fúb námə bwo mílám nəcé bwə bələ nə búgú. ¹⁰Nəcé jí bí é ka zə shweenzh Zembí, zə zhimb *ómpwíín məma mbag wúsə nə təw ímpáámə bíśú, təw séməfwó sá á shígé bə nə ŋkul mə jíśəw yí? ¹¹Njì sé ŋgə *magulə nə sé má dúg cəg mpáam mə Cwamba Yésus dí, ntó námə wá jí nə ikúl yé.» ¹²Buud bəsh bwə mú jí ókúl-ókúl, ka gwágulə Barnábas bá Pwól, gwágulə nda Zembí nyə á balan nə bwo, *isâ í ntə búúd ŋkwón yí nə *isâ í mímbúgú í ŋgə sŋy ikúl ishús

dí ná. ¹³ Ja bwé mé shîn bwiing yí, Zhâk mú ka zə lās, nyə ná: «Bwaanŋ, bi ɔ gwágúlé mə. ¹⁴ Shímun mé kúnəw shîn jaaw sé nda Zembî nyə a sá ná: né nyə á kənd mísh íkûl ishúsúd kə féésh búúd bwé ŋgə bɛ jínə dé cínəŋ wá. ¹⁵ Sóólágú wəəŋ í bwəma nə sâ *búúd ɔ mícúndə bwé á ci yí. Nəcé jisə cilyá Kálaad Zembî dí ná:

¹⁶ Mpúsə isá íni, mə bá kwo zə lwɔ́ banda mə *Dávid. Mə bá sɛɛŋg íbúgúlé yá cínəŋ nə ndéé mə kwo təl banda dəəŋg tətəlí.

¹⁷ Ja jəəŋgə, buud bəsh bwé bá sɔ́ Cwámba.

Haaw, buud ɔ ílwoŋ byésh mə á jəw nə í bɛg jínə dām yí.

Ntó wə Cwámba nyə á ci yé.

¹⁸ A mə sá íyuug byé sá mə bwey mpu wúlə yág yí.

¹⁹ «Sâ jəəŋg wə mé mə dúg ná, ilwoŋ í búúd í ŋgə cénd kuú njəənd ŋgə yid wə Zembî yí, sá ajəláyé nə wá bwo məkwowula cugud. ²⁰ Nji, sá cíləg bwo nə bwé sásúləg məlwaaagwo mə ózembî ó áyadúg, nə məlwaaagwo mə jaŋgálə múúd biná kú nə bā, nə məlwaaagwo mə dələ cúdú nyə ámə yə məcií kú shwiy yé, nə dələ məcií. ²¹ Sə mə mpú nə téd íkala í búúd í ayág óbwiingye ɔ lân ó Moyíz búsə míŋgwəla myéshud. Mwəw mə Sábaad məsh dí, bwé lɔ́ mícilyá myé *mámpáánzə mə mínjígúlá məshud.»

²² Ntó, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, nə Dɔ́ lú óbúgula dəsh bwé mú dúg nə bwé jəlá nə féésh bóól búúd bənəŋ Pwól nə Barnábas bwé kəg Antyósh.

15:16 Amo 9.11-12; Iza 45.21 **15:19** Gal 5.3 **15:20** 15.29; 21.25 dələ cúdú: 1Kr 8.1-13; 10.23-33 jaŋgálə múúd biná kú nə bā: Ləv 18.6-18 cúdú nyə ámə yə məcií kú shwiy yé: Ləv 17.15 dələ məcií: Ləv 17.10-14 **15:21** 13.15 **15:22** 11.18; 16.4

Bwá músə kənd bóól fwámé búúd wā Dɔ: nə Yûdə bwá á dɹ nəmá jôw nə Barnábas yé, nə Sílas. ²³ Bwá mú kənd bwo nə kálaad éga ná:

Sá, buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud nə bóól óbúgula bēsh, sá má báda bí obúgula bí cúgé Oyúden wá, bí bəɔŋ básə Antyósh nə Sirî nə Silisî wá. ²⁴ Sá má gwág kúga ná bóól búúd bású bwá á zə nə minjígúlá myáŋ nûŋ bídí zə sá ná mítédúgá mí búbúlóg bí mílámúd. Sá dí sá á nti bwo. ²⁵ Gwá wə sá bēsh sá ámə bə cúŋ ná sá má féesh búúd bwá zég nûŋ bídí, bənnəŋ Barnábas bá Pwôl omínyəŋú bású wā ccelí, ²⁶ buud bwá á má kəenzh ícug byáŋ shú jínə má Cwám̄ba wúsú Yésus-Krîst wá. ²⁷ Sá má ka nti bí Yûdə bá Sílas ná bwá zég báásulə jaaw bí sâ sá ŋgə cilə ga. ²⁸ Nə Nkəŋkê Shíshim, nə sá, sá má dúg ná sá ajáláyé nə zhimb bí wúl mbag, sá má cilə bí nji isâ bí cúgé nə ŋkul kwanz yí: ²⁹ bí má jalá nə sásulə ocúdú buud bwá ámə cigə shú ózembî ó áyadúg wá, bí kú dɹ də mácií, kú də cúdú nyə ámə yə məcií kú shwiy yé, bí kú dɹ sá jaŋga. Bí má ká dɹ sásulə isâ íní, í bə bí mpwogé. Bí ó ji ná shɛɛ.

³⁰ Yûdə bá Sílas bənnəŋ Pwôl nə Barnábas bwá mú béégya nə óbúgula, bwá mú shulə kə Antyósh. Bwá mú kə sɛɛŋg óbúgula, yə bwo kálaad. ³¹ Bwá mú lɔ kálaad ná ndéé a mú wá bwo ŋkul mílámúd, bēsh bwá mú bul bə nə məshusug. ³² Nda Yûdə bá Sílas bwá á bə *buud ɔ mícúndé ná, bwá á ka nəmá kwo dɹ lésha nə óbúgula, dɹ cwîny bwo, dɹ wá bwo ŋkul mílámúd. ³³ Bwá á ji cínəŋgú fwámé fwála ná ndéé óbúgula bwá mú jəna nə bwo ná bwá nyíŋgəg ná

shεε kə kwey búúd bwé á nti bwo wá. ³⁴ * [Nji Sílas mú kwey ná nyə anyíngáyé, nye má ji wu.]

³⁵ Pwól bá bān Barnábas bwé á ji námá cínəng Antyósh. Bónəh bóól óbúgula bwé ngé yə buud minjígulá, bwé ngé bwiing jəjə lân á kéel mə Cwám̄ba.

³⁶ Mpúsə baalé mwəw, Pwól mú ci nə Barnábas ná: «Shwé nyíngəg ná kə ngə dúg omínyəŋú búsu míngwéla myésh shwé á bwiing kéel mə Cwám̄ba myá. Í jii ná shwé mpúg nda bwé mú ngə bə ná.»

³⁷ Barnábas nyə á ka námá jii ná bwé kág nə Yuánes nyə á bə nə dúl jínə ná Márkus yé. ³⁸ Pwól nye mú dúg ná bwé ajáláyé nə kwo kə nə muud nyə á fwo kə mpángulə bwo nə iséy, kə béégya nə bwo Paməfilí yé.

³⁹ Bwé mú sənusa mákəl ná ndéé bwé mú béégya. Barnábas mú ŋwa Márkus, báá bwé mú ŋwa byóól kə Shíprə.

Pwól mə zə nyiŋgə kyey, bá Sílas

⁴⁰ Pwól nye mú féesh Sílas ná bá bwé kə. Obúgula bwé mú jəw Cwám̄ba ná a jáándug nə bwo mpáam nyéd. ⁴¹ Pwól mú jaand Sirí nə Silisí, a ngé wá mədə mə óbúgula ŋkul mílámúd.

16

¹ A mú kə wóós Dərbə, kumə Lístrə. A mú kə kwey ŋgwól *mpwíin nūŋ nə jínə ná Timoté. Timoté wəŋgə nyəŋgú njúl shilə *Yúden mbúgula Yésus, sóŋgú nye njúl mwā Garêk. ² Obúgula wā Lístrə nə

* **15:34** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **15:37** 12.12
15:38 13.13 **15:39** 13.4 **15:40** 14.26 **16:1** 14.6 Timoté:
 Rom 16.21; 1Kr 4.17; Flp 2.19; 2Tm 1.5 **16:2** 6.3; Flp 2.20, 22

Ikóniyum bwé á ηgə bwiing lân má Timotê nə a ji jə múúú. ³ Pwól nyə á ka cɛɛl ná bá bwé kə. A mú ηwa nyə, a sá nyə ábiwáág nəcə ηgólə bεemb *Oyúden wá shí nyəηg nəcə nda bwé á bwey mpu ná sóηgú jisə mwâ Gurêk ná. ⁴ Míngwála myêsh bwé á ηgə kə myá, bwé á ηgə kala obúgula micígulá *búúú ɔ lwámá nə ocúmbá buud wá Yurúsəlem bwé á ηwa myá, bwé ηgə tâl obúgula məkuú shí ná bwé bég micígulá myəηg. ⁵ Mədɔ má óbúgula má mú ηgə lal, buud bwé ηgə kwídali jwôw dêsh. ⁶ Pwól nə gwoong jé bwé mú lína Frizhî nə shí á Galátia lína línág nəcə Nkɛŋkɛ Shíshim nyə a shígé magulə ná bwé bwiingug kéel Azi. ⁷ Ja bwé má kə wós íjumə í Mishî yí, bwé mú ηwá kə Bitinî, nji Shíshim má Yésus kú magulə. ⁸ Bwé mú ka lína Mishî ná ndéé kə wós Truwás. ⁹ Gúl búlú dí, Pwól mú dúg *ntamá á mísh ná bagé, ηgwól múúú Masedwân tâl ηgə téég nyə məbwê ná: «Zaá Masedwân, zə kwíind sâ.» ¹⁰ Nda nyə á dúg ntó ná, sá á shwal zə sɔ ná sá má kə Masedwân, sá ηgə mpu búbálé ná Zembî ηgə jôw sá wu ná sá kág bwiing kéel. ¹¹ Sə mú ηwa byóól Truwás, sə kə ná tíŋ kə wós Samotaras. Mán məlê m sá ó kumə Neyapolis. ¹² Tílə cínəηgú sə mú kə Filipî, ηgwála ashúshwóógú á mpál shí Masedwân. Filipî wəηgú njúl ηgwála ózhul ɔ Róma, sə mú ji cínəηgú baalé mwôw. ¹³ Jwôw lá Sábaad sə mú cúwo wú ηgwála, kə bwûη lá ηgwəɔ, wú sá á tédaga ná bwé á kwambulə ηkúmba kál shú məjəgula wá. Sə á ka bə sə njúl nûŋ, sə ηgə lésha nə budá bwé á sɛɛŋgya cínəηg wá. ¹⁴ Ngwól múdá nə jínə ná Lidiya nyə á zhu ηgwála á Tiyatîr, nyə á

du kusha ijimé í míkáándó mí atítí; mudá wəɔŋgú nyə á du gwóɔ Zembî. A mú du gwágulə Pwôl ná ndeé Cwámba mú bēny nyə lâm ná a máguləg lésú má Pwôl. ¹⁵ Ja múdá éne nyə á ka duwan nə buud ɔ njów bé bēsh yí, nyə a téég sê məbwê ná: «ŋkí bî má kwey ná mə ji mbúgula mə Cwámba, zəgá ji mádí njów.» A mú yímbuli sé ná sé máguləg.

Sáal mə Pwôl bá Sílas Filipî

¹⁶ Í á ka zə bæ, dúl jwôw sé ŋgə kə kúl sé á du jəgula yí, dúl sás mú zə bwəma nə sê. Sás dɔɔŋg í á du sá ísəy í málwaa. Nyə á bæ nə jamb lú lweendí, lweendí jɔɔŋg dúgə yə buud bwə á bæ nə nyə wá zhwoɡ məbii. ¹⁷ Sás dɔɔŋg mú zə ŋgə bɛ Pwôl, a ŋgə kîm gwów-gwôw ná: «Buud óga búsa osóol ɔ mäsáal ó Zembî á gwów-gwôw. Bwə ŋgə jaaw bí zhií á cug.» ¹⁸ Nyə á ka námə du sá ntáni mwôw ŋkí bulya ná ndeé Pwôl mú lwáduga nyə, a mú yid dúg nyə mpúsə, a mú lás nə jamb ná: «Jíná má Yésus-Kríst dî, mə yímbuli wo ná wo wúg múdá éne dí!» Shíshim músa námə cúwo cé nə cé. ¹⁹ Nda búúd bwə á bæ nə nyə wá bwə á dúg ná búgə jáŋ bwə du bæ nə məbii yí í mə jímb ná, bwə mú bii Pwôl bá Sílas, wádugə kə nə bwo ósəmbye ó mílása dí wú buud bwə á du seɛŋgya tām dánd wá. ²⁰ Bwə mú kə lwóya bwo ótówe ɔ shwóg dí, kə shwəman bwo ná: «Buud óga bwə má təl sé ŋgwála ná shwuu. Bāŋ bwə njúl *Oyúden, ²¹ bwə ŋgə zə jíguli buud məfúlú má ajáláyé ná sé buud ɔ Róma sé bwélég magulə má.» ²² Buud bwə á bæ cínəŋg áncuncuma wá bēsh bwə mú shwal mpii bwo. Otówe ɔ shwóg bwə mú tí bwo míkáándó, bwə

lwâm buud ná bwé yídúg bwo nə milwón. ²³ Bwé mú danḡulə cú bwo na ná ndéé bwé kə wusə bwo njów mímbwug, bwé nə mása á njów mímbwug ná: «Wo ɔ mpú ηgə baagəsə sá buud óga». ²⁴ Nji mása á njów mímbwug nyə á gwág ntúni yí, a kə ntâg fad bwo kúl fúm dí cwû, a wá bwo mimbwagə mákuúd.

²⁵ Ngeé tâm bulú, Pwôl bá Sílas bwé mú ηgə jəḡula nə Zembî bwé ηgə sey isəsa gúmálələ Zembî. Bwé á ηgə sá ntó míl mímbwug myêsh mí ηgə gwágulə bwo. ²⁶ Seegya ná shí í mú jág ntaḡusa mbií á ná mənyunḡ mə njów mímbwug mə ηgə shwágusa máshugud. Mimpumbé myêsh mí mú námə leel shîn juw, mimbwug myêsh məḡkəda shîn sémb. ²⁷ Mása á njów mímbwug músə juum. A mú dúg mímpumbé ná bagə, a mú ntâg wéem kafwele ná a gwílyá nyúul, a ηgə téduga ná mimbwug mí má shîn túb. ²⁸ Pwôl músə ka kîm nə ηkulû ná: «Kú sá wóméfwó məbôw. Sá bêsh sá básə wa.» ²⁹ Mása á njów mímbwug mú jôw buud ná bwé zég nyə nə məlám̄ba. A mú ηgə lilya, a mú fwágəwa kə, kə búla Pwôl bá Sílas shí məkuú, ³⁰ a mú ηwa bwo kə nə bwo tóón kə ji bwo ná: «Omása e, mə sáág jí shú ná mə dúgúg cug?» ³¹ Bwé mú bəsa nə nyə ná: «Búḡulág Cwám̄ba Yésus, wo bâg *dúg cug, nə woméfwó nə njów wô wêsh.» ³² Bwé mú bwiinḡ bwo kéel mə Cwám̄ba, nə nyə nə buud ɔ njów bé bêsh. ³³ Námə wəla dɔɔḡú, tâm bulú, mása á njów mímbwug mú kə nə bwo kə gusa bwo məfəḡ ná ndéé, nə nyə nə buud ɔ njów bé bêsh bwé mú duwan. ³⁴ A mú kə nə bwo nyədí njów kə yə bwo idâw. Nə nyə nə njów yé wêsh bwé mú kɔɔs nə məshusug nəcé bwé búḡulələ

Zembî.

³⁵ Ja mán í á lâm yí, otówe ɔ shwóg bwé á ka kænd ifulísh kə ci nə mása á njów mímbwug ná: «bídúg búúd óni bwé kág.» ³⁶ A mú kə jaaw Pwól ná: «Otówe ɔ shwóg bwé má nti búúd zə ci nə mə ná mə bídúg bí, bí kyéyug. Ntó, bí báá, cúwógá tóón bí kág ná shɛɛ.» ³⁷ Na wé Pwól mə cí nə bwo ná: «Bwé ámə yíd sé tâm buud kú námé jí sé kəəd, í njúl ná sé búəsə buud ɔ Róma. Bwé mú wusə sé mímbwugəd. Ja gaád bwé cɛel zə bíd sé nyima buud kú mpu. Mbô! Í ábəyé ntó! Bwáméfwó bwé zág bíd sê!» ³⁸ Ifulísh í mú kə jaaw otówe ɔ shwóg iciyá íni byêsh. Bwé mú bul bə nə ifwaas nə gwágulə ná buud bəəng búəsə buud ɔ Róma. ³⁹ Bwáméfwó bwé mú kə cweel bwo milâm, wéeshali bwo tóón, bwé mú jəgula nə bwo ná bwé kyéyug wú ηgwála wəəngúd. ⁴⁰ Pwól bá Sílas bwé mú wú njów mímbwug bwé mú kə Lidiya dí njów. Bwé mú də cwîny óbúgula ná ndéé bwé músə kyey.

17

Sáal mə Pwól Tesaloníka nə Berê

¹ Bwé mú líina Amfípolis nə Apoloniya, bwé kə wós Tesaloníka wú *Oyúden bwé á bə nə *mpáánzé minjígulá wá. ² Pwól mú kə bwəma nə Oyúden bəəngú námé nda nyə á də bwey sá ná. Bónón bwé mú jí mwôw má Sábaad mələl, a ηgá lésha nə bwo, ³ ηgə jíguli bwo nda mícilyá mí Kálaad Zembî mí ηgá ci ná. Ná: «Í á jəla ná *Krîst júgug ná ndéé a yə, a mú gwúm.» Nyə nə bwo ná: «Krîst wəəng

16:37 22.25-29; 23.27 **16:40** 11.23 **17:1** 1Te 2.1-2 **17:2** 9.20; 13.5, 14, 44; 14.1; 16.13; 17.10, 17; 18.5, 26; 19.8-9; 28.17 **17:3** 3.18

wá Yésus má ηgá bwiing bí éga.» ⁴ Bóólúgá Oyúden bwé mú magulə njíggúlá wəəng. Bwé mú seengya gwoong nə Pwól bá Sílas. Bóól zhwog Ogarêk bwé á ða gwəz Zembí wá bwé mú námá sá ntó, tɛem bæ námá bóól ncúlyá fwámé búdá wâ cínəngá. ⁵ Nji, Oyúden bwé mú zə jág shîη bwo. Bwé mú kusə wəámeshé-mbéshe wâ nyaan milâm bwé á ða ji ntó kú nə iséy wá, bwé zə shwambulə búúd né ndéé təl ηgwála ná shwu. Bwé músə kə Yason dí njów ná bwé kə bii Pwól bá Sílas, zə nə bwo tām buud. ⁶ Nda bwé á shígé kwey bwo ná, bwé mú bii Yason bənəη bóól óbúgula, kə nə bwo ójwú ó ləəm dí bwé ηgá kām ná: «Məηkúmbə mə búúd má ηgá wá zhizhəəm shí nyêsh myá mí mə wós wa. ⁷ Yason nyə a bále lág bwo nyádí njów, í njúl ná bwé aηgê nə bish məççç mə Káazel, bwé ηgə yida ci ná wúl Njwú-buud íshús wúsə, ná wá wá Yésus.» ⁸ Oηkwiimbyê bánə óni bwé mú kənd buud milâm gwôw təə ojwú ó ləəm bêsh. ⁹ Ojwú bwé á zə bíð Yason bənəη bóól óbúgula óni nji bwé má fwo wá myəna kwiidálə mányúul.

¹⁰ Obúgula bwé mú lɛelú kənd Pwól bá Sílas Berê bulú nə bulú. Ja bəη bwé á kə wós Berê yí, bwé á kə mpáanzə minjígúlá. ¹¹ Oyúden wâ Berê bwé á bæ nə jə mílâm ntə bəəng wâ Tesaloníka. Báá, bwé á lág kéel nə məjigəwa, bwé mú ða bigas micilyá mí Kálad Zembí jwôw dēsh shú ná bwé dúg mpu ηkí minjígúlá mí Pwól mísə tútəlí. ¹² Zhwog buud bánə bwé á *búgula, nə bóól zhwog budá Ogarêk, fwámé búdá, nə zhwog budúm námá. ¹³ Ja Oyúden wâ

17:4 13.50; 16.14; 17.17 **17:5** Yason: Rom 16.21 **17:6** 16.20

17:7 Luk 23.2; Yuá 19.12 **17:10** 17.2 **17:11** Yuá 5.39 **17:12**

11.18 **17:13** 14.5, 19; 1Te 2.14-16

Tesaloníka bwé á gwág ná Pwôl má kə námá bwiing Milésú mí Zembî Berê yí, bwé á tí námá kə wu, kə wá zhizhəom, kə sá ná buud mitédúgá mí búbulág mílúúd. ¹⁴ Obúgula bwé mú ntâg læel ŋwa Pwôl kənd nyə kóómb á mâŋ. Sílas bá bāŋ Timotê bwé mú lúg Berê. ¹⁵ Buud bwé á kə lúgal Pwôl wá bwé á kə nə nyə kə kumə Atên, bāŋ bwé mú nyiŋgə. Pwôl mú nti bwo nə məkál shú má Sílas bá Timotê ná bwé léélug kə kwey nyə.

Sáal mə Pwôl Atên

¹⁶ Ja Pwôl nyə á ŋgə bwánd Sílas bá Timotê Atên yí, lám í á bul cey nyə cwû nə dúgúlə ná buud ɔ ŋgwála wəŋgū bwé á ŋgə gwəq̄ zhwog ivugali í ózembî ó áyadúg. ¹⁷ Nyə á ka dɛ kə *mpáánzə minjígúla kə dɛ lésha nə bwo nə bóól búúd bwé á dɛ gúmal Zembî wá, a dɛ námá kə jwôw dêsh tâm dánd ká dɛ lésha nə buud á kwéy wú wá. ¹⁸ Bóól məma wəáfaas mitédúgá bwé á dɛ námá lésha nə nyə, bwé njúl buud ɔ Epikyur nə bəŋg ɔ Stoyik. Bóól bwé mú ka dɛ jî ná: «Jí gwáméfwó lás-lás múúd ga ŋgə ci yí?» Bóólúgá ná: «Jísə nda a ŋgə bwiing lâŋ ózembî sá abwélé gwág wá.» Nəcé Pwôl nyə á ŋgə bwiing lâŋ má Yésus nə gwúmúlə nyə á gwúm yí. ¹⁹ Bwé á ka ntâg ŋwa Pwôl, kə nə nyə buud onúní bwé á dɛ sɛɛŋgya Areyopagos dí wá. Bwé nə né ná: «Fwog ná mpu jaaw sá wó njígúla ágúgwáan wó ŋgə kyey nə ndî ni. ²⁰ Wo má sá ná məlwə məsú má gwágúg isâ í agúgwáan. Sə má cɛɛl wámbulə isâ byəŋgū.» ²¹ Buud ɔ Atên bēsh nə ojón bwé á dɛ ji wu wá bwé á dɛ cíŋgali fwála dánŋ njí dúlə ŋgə bwiing nə

ngə gwágulə milánj mí agúgwáan mí ngə kúnəw wóós myá.

²² Nə ndéé, Pwól tál na tútám Areyopagos a mú ka zə lás nə buud ná: «Yé búúd ɔ Atên, mə má dúg ná íkómb byêsh dí bi mə jág bul cɛɛl yááb. ²³ Nəcé ja mə má ngə kyey bídí ngwála ngə dúg bín isâ bí ngə yə gúmə yí, mə ámə kwey ngwól *alatâr nə cilyá ná: “Nyíga ji shú má Zembî sá ampúyé é”. Sâ bí bân ngə yə gúmə kú mpu ni, gwə wə mé má ngə zə bwiing bí yí. ²⁴ Zembî nyə á té shí nyêsh nə isâ bísá cínəng yé, á ji Cwámba á gwôw nə shí yé, nyə ádé ji mámpáanzə búúd bwə shúmə nə məbwə má. ²⁵ Sáal dé í ádé s̄ty məbwə mə búúd dí námə nda á jii nə buud bwə sáág nyə gúl sâ. Nyɛɛ muud ngə yə sá bêsh cug nə məyɔwɔda nə bíl isâ byêsh yé, sâ í cúgé nə ŋkul fúfə nyə.

²⁶ «Nyə a té ilwon í búúd byêsh í ngə zhu wə muud ngwúd, nə ilwon byəəng í jígu shí nyêsh dí. Nyə á cɛɛlə buud məfwála má cug, a tál námə bwo minji mí máshí bwə ngə ji má. ²⁷ Nyə a sá ntó ná buud bwə s̄ɔg nyə, bwə ngəg bwówulə ka bwə é kwey nyə, í njúl ná a cugé shwóg-shwóg nə sâ. ²⁸ Nəcé, cug sá ngə cugə yí, í ngə zhu nyádi, nyə wə ngə sá nə sá ngəg nə kuwo, nyə wə ngə sá nə sá bág sâ sá búsə yí. Sâ jəəng wə bóól ócile ó ókálad bún bwə á ci yí, ná: “Nəcé sá búsə mpəg jé”. ²⁹ Nda sá búsə ka bə mpwon buud nyé ná, sá ajéláyé nə téduga nə Zembî jisə nda or ŋkí nda kwóógú bwə du lúlə *mwaanê nə ndî yí ŋkí gúl jimə kwóógú sâ búúd ɔ ikəŋ bwə yágúlə nə milúu ná

17:24 7.48; Sôm 146.6; 1Oj 8.27 **17:25** Sôm 50.10-13 **17:26**
Mbá 32.8; Zhb 12.23 **17:27** Iza 55.6 **17:28** Mət 1.27 **17:29**
19.26; Iza 44.9-20

ndéé bwé mú caag yí. ³⁰ Zembî nyə aŋgê ná nə kənd mîsh máfwála búúd bwé á də bə jág dí má. Nji, a ɲgə jôw buud bēsh íkál byēsh bwo njúl yí ná bwé céndúg mítádúgá. ³¹ Nyə á má tâl ɲkúmba jwôw á bá cígal mílású myâ shí nyēsh sémyé á tátəlí yí nda múúd nyə á féesh yé má bá zə sámb ná. Nyə a lwágulə buud bēsh yuug ná nyə á féesh muud wəŋgə gwúmúshílə nyə á gwúmashi nyə yí.»

³² Nji bwé á gwág Pwôl má ci ná muud nyə a gwúm yí, bóól bwé mú tééd ɲgélə cágulə nyə, bóólúgá bāŋ ná né nó: «Sé é bá kwo gwágulə wo nə lâŋ wô ni gúl ja.» ³³ Na wá Pwôl nyə á zə béégya nə bwo yé. ³⁴ Nji, bóólúgá báá bwé á shí leedya nə nyə, bwé *búgula. Í á bə buud nda Denis muud Areyopagos, nə mudá bwé á də jôw ná Damaris yé, nə bóólúgá námə na.

18

Sáal mə Pwôl Kəŋt

¹ Ja ísâ íni í má shîn bə ntúni yí, Pwôl músə wú Atên kə Kəŋt. ² A mú kə kwey ɲgwól *Yúden nûŋ nə jínə ná Akilas, a njúl muud á Pôŋ. Akilas éne bá mudá yé Priska bwé á ɲgə kúnəw wóós, bwé ɲgə zhu Italí nəcé Klóod nyə a wíŋg Oyúden bēsh ná bwé wúg Róma. Pwôl mú seɲgya nə bwo. ³ Nda í á nyîn ná bánóŋ bwé á jíg váál ísý ɲgwúd ná, bánóŋ bwé mú ji kul ɲgwúd də sêy. Bwé á də laad məbanda nə míkáándó*. ⁴ Pwôl nyə á ka də kə

17:30 14.16; Rom 2.4 **17:31** 3.15; 10.42 **18:2** Akilas: Rom 16.3; 1Kr 16.19; 2Tm 4.19 **18:3** 20.33-34; 1Kr 4.12; 9.12-18; 1Te 2.9; 2Te 3.7-9 * **18:3** Máj məbanda má a də bə, bwé laad káándó mbíí á ná bwé ká wɛɛf í bə banda.

lésa nə buud *mpáánzə minjígúlá dî mwôw mə Sábaad mēsh, a dúgə mpu sá nə Oyúden nə Ogurêk bwə máguləg kéel. ⁵ Ja Sílas bá Timotê bwə á wóós wúlə Masedwân yí, Pwôl nyə á ka zə wá nyúul nyé nyêsh bwiingúlə kéel dî, a ngə mpu bwaagulə Oyúden ná Yésus wə jísə *Krîst. ⁶ Nji, Oyúden bwə mú zə bul fəm nyə, bwə də jág lwîy nyə. Pwôl mú ka saməsə míkáándə nyə nə bwo ná: «Mpwene wán mə jágwə nə biméfwó, kú bə mə. Mee mə zə ka yág kóómb búúd bwə cúgé Oyúden wá jaá gaád.» ⁷ A mú wú na kə nyíi njów mə ngwól múúd bwə á də jôw ná Titiyos Yustos yé. Muud wəngə nyə á də gúmal Zembî, njów yé ni i njúl koogú lə mpáánzə minjígúlá. ⁸ Krispus múúd nyə á bə njwú á mpáánzə minjígúlá yé nyə a *búgula Cwámba nə njów yé wêsh. Zhwog buud ó Kərênt bwə á də gwág Pwôl wá bwə á búgula námə, bwə mú ngə duwan. ⁹ Pwôl mú dúg *ntamə á mísh nə bagə gúl búlúd Cwámba ngə ci nə nyə ná: «Wo kú fúndə. Wee ngag nə lás, wo kú ji kúl-kúl, ¹⁰ nəcə mə ji nə wo, múúd cugé nə nkul kúnnya nə wo nə a sá wo bôw. Mə ji nə búúd nkí bulya wa ngwála gaád.» ¹¹ Pwôl nyə á ji na mbú ncindí nə onkwoond ósaman, a ngə bwiing bwo Milású mí Zembî.

¹² Nji, ja Galiyôh nyə á bə ngwámuna íjwúga yá Róma í á tâl Akayí yí, Oyúden bēsh bwə á tów cinú-cindê nə Pwôl, bwə mú bií nyə kə nə nyə ósémbye ɔ mílású dí ¹³ kə shwáman nyə ná: «Muud éga ngə shwúguli buud nə bwə yág Zembî gúmə mbií í yídá lúmbuli nə Məççə yí.» ¹⁴ Pwôl mú nywá ccel lás,

18:5 11.18 **18:5** 3.26; 5.42 **18:6** 13.51; 20.26 **18:8** 8.36
18:9 Iza 41.10; Zhe 1.8; 1Kr 2.3-4 **18:13** 6.13 **18:14** 23.29;
25.18-20; Yuá 18.31

nji Galiyôḡ mú ci nə Oyúden ná: «Í mbâm bæ ná muud éne mé shwey gúl wôḡ ḡkí ná a mé sá gúl sâ áyíyáág, mə lág shwóman jín nda í jála ná, yé Oyúden. ¹⁵ Nji, nda jísó ná bí ḡgə shuya shú sâ í dúgyá nə minjígúlá mín, nə mínə mún, nə məcəçç mán ná, biméfwó lásúgá isâ bín. Mə acéélé lás mbií lású ni.» ¹⁶ A músə nyiḡ bwo ná bwo wúg njów mílású. ¹⁷ Bêsh bwé mú bíí Sostên njwû á mpáánzə minjígúlá, də danḡulə cú nyə námə na mpumbé njów mílásúd Galiyôḡ kú bísh. ¹⁸ Pwôl nyə á nyiḡgə kwo ji Kərênt fwámé zhwog mwôw ná ndeé a mú jéna nə obúgula, a mú kəwa byóólúd kyey kə Sirî, bánôḡ Akilas bá Priska. Nyə á ka kə kənya líú Saḡkrê nə ḡkaagə nyə á sá yí. ¹⁹ Bwé mú kə kumə Ifêz, Pwôl mú béégya nə Akilas bá mudá. Nyə mú kə mpáánzə minjígúlá kə lésha nə Oyúden. ²⁰ Bwé mú bíí nyə ná bánôḡ bwé nyág ná já fwámé mwôw. A mú ban. ²¹ A mú jéna nə bwo, nyə ná: «ḡkí Zembí mə magulə, mə é bá nyiḡgə zə wa bídí.» A mú kəwa byóólúd kyey wú Ifêz. ²² Bwé mú kə səl byóól Sezarê. Pwôl mú bád kə, kə báda *Dḡ lá óbúgula, a músə ka shulə kə Antyósh. ²³ A mú ji wu baalé fwála ná ndeé a mú kyey. A lína shí Galátia a cḡ Frizhî, a ḡgə yə *ompwíín məcwûḡ ḡgələ wa bwo ḡkul búgád.

Apolos mə bwiḡḡ kéel Ifêz nə Kərênt

²⁴ Ngwól *Yúden nə jínə ná Apolos nyə á bæ muud á Aləḡuzandrî, nyə á ka zə wóós Ifêz. Nyə á bæ nə cón lású, a njúl námə nə fwámé mpúyá kéel mə Zembî. ²⁵ Nyə a shí jíg isâ í dúgyá nə zhií mə Cwámba yí. Nyə á bæ nə məma yéesh ísey a mú də bwiḡḡ isâ

í Yésus, a ɗu jígúli byo njígúlá á tútəlí í njúl ná nyə á mpu nji nduwán mɔ Yuánes. ²⁶ Nyə á ka ɗu bwiing kéel *mpáánzɔ minjígúlá dí, kú fúndə múúd. Priska bá Akilas bwé mú ɗu gwágulə nyə nə ndeé bwé mú ηwa nyə bwədí njów zə nyiŋgə mpu lwágulə nyə zhií mɔ Zembî ná sáŋ sáŋ. ²⁷ Nda nyə á ka ηgə cɛel kə Akayî ná, obúgula bēsh bwé mú wá nyə ηkul lámúd, bwé cilə bɔɔŋg wâ wu ná bwé bâg ηwa nyə nə məshusɔg. Ja nyə á ka kə jé wu yí, mpaam mɔ Zembî í mú sá ná a bág nə məma mfii shú obúgula. ²⁸ Iciyá í lású byé í á ɗu sá ná məshwán *Oyúden bwé á ɗu cɛel sá má mɔ bág zhizhe. Nyə á ɗu mpu lwágulə bwo mícilyá myâ Kálaad Zembî dí ná Yésus wɔ jísɔ *Kríst.

19

Pwôl mɔ kɔ Ifêz

¹ Í á ka zə bə, ja Apolos nyə á bə Kərênt ni, Pwôl nyə a shîn lína shí á mimbún nə ndeé a mú shulə kə Ifêz. Nyə á ka kə kwey bóól *ómpwíin nûŋ, ² a mú jî bwo ná: «Ye bi a shí lág Nkêŋkê Shíshim ja bí á *búgula yí?» Bwé nə né ná: «Sá afwóyé námá bwele gwág ná Nkêŋkê Shíshim jisə.» ³ A mú kwo jî ná: «Wáyé nduwán bí á ka duwan yí?» Bwé ná: «Nduwán mɔ Yuánes.» ⁴ Pwôl mú ka ci ná: «Nduwán mɔ Yuánes í á bə shú búúd bwé á magulə ná bwé cénd mítédúgá wá. Yuánes nyə á ηgə lwágulə kúl búúd ná bwé búgúlag múúd ηgə zə nyədí mpúsə yé. Muud wɔɔŋg wɔ Yésus.»

⁵ Nda bwé á gwág ntó ná, bwé á duwan jíná má Cwám̄ba Yésus dí. ⁶ Ja Pwól nyə á bəd bwo məbwə yí, Nk̄ɛ̄nk̄ɛ̄ Shíshim mú zə bwé dí, bwé mú ɲə lás mákálú d bwé ɲə cúndə micúndə mí Zembí. ⁷ Bwé á je bə buud w̄m nə óbá.

⁸ Pwól nyə á kə nyí *mpáánzə minjígú lá, nyə a d̄u bwiɲg kéel cínɲg t̄ɲ ɲkwoond olól kú fúndə mísh mə buud, a ɲə lés̄ha nə buud, a ɲə sá ná bwé mágúləg sá í dúgya nə Faan má Zembí. ⁹ Nda ból bwé á ɲə sá lal lúú bwé kú magúlə sá nyə á ɲə ci yí bwé ɲə yida *lás nə zhií mə Cwám̄ba bwaasúlə mpu t̄am buud ná, Pwól nyə á ka nt̄ag béégya nə bwo, a ɲwa ómpwíín, a kə d̄u lés̄ha nə bwo jw̄w d̄esh shikúl má Tirános d̄i. ¹⁰ Nyə a sá ntó t̄ɲ mimb̄u mímbá, í mú sá ná buud ɔ Azí b̄esh bwé gwágúg kéel mə Cwám̄ba, t̄ə *Oyúden t̄ə Oḡr̄ék.

¹¹ Zembí nyə a wéesh̄uli *məshimbá má álal-ɲkul mábwə má Pwól dí, ¹² mbií í á bə né bwé á d̄u ɲwa onábukən nə mikáándé mí á d̄u kún̄ya nə Pwól myá, bwé d̄u báaw mímb̄əl nə myo, məbwas bíd mímb̄əl myɔɲgú, məjamb w̄u.

¹³ Ból óɲk̄ɔ ɔ Oyúden bwé á d̄u kyey mílɔm mílɔm d̄u yíl búúd məjamb wá, bwé mú zə tééd ná bwé d̄u j̄w jíná má Cwám̄ba Yésus ná í lwágug minjumbálu. Bwé á d̄u ci ná: «Mə yímb̄ulí bí jíná má Yésus Pwól ɲə cúndə yéd.» ¹⁴ Ntó, ból búúd zangbá bwé ɲjúl bw̄an ɔ wúl lúlúú ófada Oyúden bwé d̄u j̄w ná Skéva yé, bwé á ka námə zə sá sóólúgú wɔɲg. ¹⁵ Ntó jamb í á zə f̄eel bwo ná: «Mə mpú Yésus, mə mpú námə Pwól, bí b̄ɲ wə ozá?» ¹⁶ Muud nyə á bə

nə jamb ni yé mú ncoŋ bwo nyúúlud, figə bēsh shí ntə bwo ŋkul. Nyə a sá bwo né ndéé bwé mú wəenzh na njów ni dí oshushwáás nə məfəŋ nyúúlúd né jəəd. ¹⁷ Buud ɔ Ifêz bēsh, təə Oyúden təə Ogurék bwé mú gwág ləŋ wəəŋg, í mú sá bwo ifwaas né ndéé jínə mə Cwám̄ba Yésus í mú jwə. ¹⁸ Ncúlyá buud wā bəəŋg bwé á búgula wá bwé mú zə ŋgə magulə məbðw mán, bwé ŋgə bágulə isâ bwé á də sá yí tām buud. ¹⁹ Bóól zhwoŋ buud bwé á də sá májig wá bwé mú də zə nə okálaad bəəŋg də zə ŋkúnd tām buud né ndéé jígal. Bwé á bála bímbí lú okálaad dəəŋg nə í á kumé misaŋ mí *mwaanê otóshin məwúm máttəon. ²⁰ Nə ndéé, kéel í á ŋgə mpyáanz nə ŋkul mə Cwám̄ba, misóólúgú mí ŋgə s̄y.

Məma zhizhəəm á Ifêz

²¹ Ja isâ ini í á shîn s̄y yí, Pwól mú zə bii tédúgá nə á kyey Masedwân nə Akayí kə Yurúsəlem. Nyə ná: «Ja mə bá kumə Yurúsəlem yí, í bá námə ji nə mə kég Róma.» ²² A mú kənd bóól ósól ó məsáal bé óbá Masedwân, nə Timotê nə Erâst. Nyəe mú ləŋguli fwámé fwála Azî. ²³ Fwála dəəŋg wé ícucu í á zə bə shú zhí mə Cwám̄ba yí.

²⁴ Ngwól álúlə igwámúgə nə jínə né Dəmitrî nyə á də lúlə kwóógú bwé də lúlə *mwaanê nə ndi yí, də sá ímpúmpáanzé í zembî ámudâ bwé á də jəw nə Artemís yé. Sâ jəəŋg í á də sá nə buud bwé á də sá íság-ság í məbwə wá bwo bíig fwámé məbii. ²⁵ Nyə á ka s̄eŋg buud ɔ íság-ság bəəŋgú nə bóól búúd bēsh bwé də sá mbii məsáal məəŋg wá, a mú ci nə bwo ná: «Owey, bi mə mpú né iséy íga wé í ŋgə yə shé

məbugəbaan. ²⁶ Bí ηgə dí gwág nda í mú ηgə lís ná! Ná, təə wa Ifêz təə Azî yêsh, Pwôl éne mə shîn sá ná zhwog buud bwə máguləg lân yé ná ozembî buud bwə lúlə nə məbwə wá bwə cúgέ ózembî. ²⁷ Sâ jəəηg í é sá ná iséy bísú í bəg zhizhe. Kú námə bul bə nji ntó, í é sá námə ná mpáánzə mə Artemís məma zembî ámudâ í nyínúg zhizhe, buud bwə mú dúg nywo nda sâ cwag, í kú ná nyiηgə bə nə gúmá Azî nə shí nyêsh bwə ηgə gúmal Artemís yí.»

²⁸ Nji bwə á gwág ntáni yí, bwə mú nyada, bwə mú tééd ηgələ kîm ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anúní.» ²⁹ Ngwála wêsh mú shwal tōw ná shwu. Buud bwə mú cíg kə mpáánzə iseeηgyá. Bwə bii búúd ó gwoonηg ɔ Pwôl, Gáyus bá Aristárug, buud wá Masedwân, julə kə nə bwo wu mpáánzə iseeηgyá. ³⁰ Pwôl mú cí ná a ké lwóya nyúul wu tām buud. Nji, *ompwíin bwə mú ban ná a kú kə. ³¹ Bóól búúd ɔ Azî bwə á bə oshwə bé wá bwə mú námə kənd búúd kə téég nyə məbwə ná a kú təl məkuú mpáánzə iseeηgyá. ³² Í á shwal zə bə buud ηgə kîm ntáni, nyâη kîm yé ηkwiimbyê, nyâη kîm yé. Í mú bə áfúləkumbê, bóól ncúlyá buud kú námə mpu sâ gwáméfwó í ámə seeηg búúd yí. ³³ Bóól búúd bwə mú mpu jaaw Aləgəzándrə sâ í ηgə cə yí, nye muud *Oyúden bwə á təl shwóg yé. A mú ηgə fəfə buud mbwə ná bwə gwágúləg, á ceeł lwágulə búúd sâ jisə yí. ³⁴ Nji bwə á yag ná a ji Yúden yí, buud bēsh bwə á shwal ηgə kîm nda ηgwa ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anúní.» Bwə á kîm ntó nə ndéé je bə tâη məwəla məbá.

³⁵ Muud nyə á də cilə isâ í ηgwála yé mú ka zə mpu

jil búúd ná shεε. A mú lás nə bwo ná: «Ye búúd ɔ Ifêz, nyáyé múúd á shí ga mə jág ná nji wa Ifêz wá mpáánzə mə Artemís məma zembî ámudâ nyísə yé, nji wa námə wá vuguli jé í á kud wú gwów yí jísə yé? ³⁶ Muud cugé nə ηkul shwána sâ jɔɔŋg. Ntó, bi mə jəlá nə ji ná shεε bi kú jigəwa ná bi mə sá wúl sóólágú kú fwo téduga. ³⁷ Bí amə zə nə buud óga wa í njúl ná bwə asáyé zembî ámudâ wúsú bəw, kú námə *lás nə né bwaasúlə mpu. ³⁸ Nkí Dəmitrí bənəŋ buud ɔ ísəg-ság bə búsə nə lésú nə muud, ηgaá ná mílósú mí də lís njów mílósú, ogwámuna búsə námə! Bwə kəg nə lésú wəŋ íshwəman dî. ³⁹ Nkí bi mə ka bə nə gúl sâ bí ηgə shwaag yí, í jəlá nə lís fwámé sεεŋgyád. ⁴⁰ Jɔɔŋg sá ηgə sá múús ga jísə ojwû jee wáám bə sá sá ηgə wá zhizhəom ləoməd. Sə búsə ná nə ηkul ka jaaw búúd ná sεεŋgya ga jísə shú jí?» ⁴¹ Nji nyə á shîn lás ntəní yí, a mú ci nə buud ná bwə bwílyág.

20

Pwôl mə wú Ifêz

¹ Ja zhizhəom ni nyə a shîn yí, Pwôl nyə a jəw *ompwíin, a zə cwíny bwo. A mú jəna nə bwo ná ndéé a músə tí kə Masedwân. ² A mú kyey məshí məɔŋg dí a ηgə cwíny obúgula ηkí bulya ná ndéé a mú kə kumə shí Ogurêk. ³ A mú já cínəŋgú oŋkwoond olóol. Nyə á ka bə ná a ηwa byóol kə Sirî. Nji nda nyə á gwáduga ná *Oyúden bwə ηgə bwéél nyə ná, a mú nyiŋgə kə Masedwân. ⁴ Buud ó gwoonŋg bə bwə á bə, nə Sopater mə Pírus muud á Berê, nə Aristárug bá Səgundo búúd ó Tesaloníka, nə Gáyus

á Dérbæ bá Timotê, nê Tishik bá Trofîm buud ó Azî.
⁵ Bân bwá á kə shwóg kə bwánd sá Truwás. ⁶ Sá bân
 sá á ka zə tî njəond Filipî ja mwôw bwá á dæ dæ ibuléd
 yâ kú nê *lævur mǎ á shîn yí. Sá mú ŋwa byóól, sá
 já zhíd mwôw mǎtǎon ná ndéé sá mú kə kwey bwo
 Truwás. Sá á ji cínəŋgú mwôw zanġbá.

⁷ Sá á ka sɛɛŋgya jwôw shwéndɛ mǎ dæ tééd yí ná
 sá mǎ zǎ féya buléd. Nda Pwôl nyə á bæ ná nyə é kyey
 mán mǎlǎm ná, nyə á ka ŋgə lésha nê buud, a ka julə
 kaand ná ndéé kə wóós tǎm bulû. ⁸ Kúł sá á bæ fúm á
 njów dí gwów wá, mǎlamba mǎ á bæ minjidyá fwámé
 bímbí. ⁹ Dúl ncwámá í á bæ a njúl vúnded, ncwámá
 dɔəŋgú nê jíná ná Etikus. Nyə á ka zə cǔ gwád ná cúg,
 Pwôl nyɛ ŋgá kə nê kaand shwóg. Nda gwê í á bul bíí
 Etikus ná, nyə á yəŋ wú nûŋ bádyé álél* á njówád
 zə kadəwa shí. Bwá zə wɛɛl nyə, a mǎ yə. ¹⁰ Pwôl mú
 shulə. A mú lɛɛlú kə, kə ŋkêny ncwámá ni mǎbwád.
 A mú cɪ nê buud ná: «Kúgá kənd mǎlám gwôw. Jîm
 jé jísə ná nyə nyúúlú.» ¹¹ Pwôl mú nyingə bád, a
 mú fêy buléd a dæ. A mú kə nê kaand shwóg ná
 ndéé mán mú lǎm. A músə kyey. ¹² Bwá mú kyey
 nê ncwámá ni kuwó. Sâ jəəŋg í á bæ mǎma sâ í á
 mpu yə buud ŋkul yí.

¹³ Sá mú kə shwóg, sá ŋwa byóól kə Asos wú í á
 bæ ná sánəŋ Pwôl sá é kə nyingə lad gwoong wá.
 Nyɛɛ, nyə á kyey njwón nê njwón nda nyə á cɛɛl
 ná. ¹⁴ Pwôl mú kə kwey sá Asos. Sá mú ŋwa nyə
 byóólú sá músə kə Mitilên. ¹⁵ Wúle cínəŋgú, sá mú
 kə nê byóól mǎŋ ná ndéé mán mǎlǎm sá mú kumə

20:7 2.42, 46 * **20:9** bádyé álél: Njów gwów í dæ bæ wúl njów
 mbád wúlúgád. Kákúł í ŋgá cɪy na ni jísə, wo lǔ mínjów myəəŋgú mǎlǎl
 wúle shí kə gwôw. **20:10** 10j 17.21

ná bændyá nə Kyos. Jwôw í á bɛ yí sá kumə ηγεέ Sámos, jwôw í á kwo bɛ yí sá mú kumə Milêt. ¹⁶ Pwôl nyə á ηgə bul jii ná a kyey m̃ñ nə m̃ñ, cɔ Ifêz kú shigula shú ná a kú ná kwo bwey Azî. Nyə á ηgə cáás ná ηkí fwála dí nə ηkul bə, a bə Yurúsəlem jwôw lá Pantekôt.

Pwôl mə jáná nə ocúmbá buud wâ Ifêz

¹⁷ Sá njúl na Milêt íí, Pwôl nyə á kənd muud Ifêz kə jôw ocúmbá buud wâ *Dɔ lá óbúgula ó Yésus. ¹⁸ Ja ocúmbá buud bwá á zə wósós nyádí yí, nyə a lás nə bwo ná: «Bi mə mpú nda mə á cugə nə bí mwôw mēsh tééd jwôw mə á wósós Azî yí. ¹⁹ Né mə a sêy nə Cwámba mə kú bwεε ηkēny nyúul, mə ηgə sêy nə micúη nə mindəəlú mə á ηgə bwəma nə ndí nə məláámb *Oyúden bwá á ηgə ndēny mə má. ²⁰ Bi mə mpú ná mə a shígé shweel gúl fwámé sâ í á jəla nə kwíind bí yí, nji mə á bwiiηg bí kéel, mə də yə bí minjígúla tām buud nə bídí mínjów, ²¹ mə ηgə báásulə Oyúden nə Ogurêk bēsh ná bwá céndúg mítédúgá zə wó Zembî, bwá búgúlag Cwámba wúsú Yésus. ²² Ja ga, Nkêηkê Shíshim mə bií mə mbwug, mə wá ηkág Yurúsəlem kú mpu sâ í ηgə bwánd mə shwóg éga. ²³ Sâ jísá yí jí nji ná míηgwəla míηgwála, Nkêηkê Shíshim ηgə jaaw mə ná məηkəda nə *incwaw í ntug wó mə é kə bwəma nə ndí yí. ²⁴ Nji, mə adúgé cug jām nda gúl məma sâ. Mə jii nji ná mə mpúg ju káló mə ηgə ju yí, mə mpu sâ ísέy Cwámba Yésus nyə á yə mə yí, ísέy í bwiiηgúlə Jəjə Kéel á mpaam mə Zembî. ²⁵ Jaá ga, mə mpú ná bi

20:17 18.21 **20:18** 19.10 **20:21** 11.18 **20:22** Nkêηkê
Shíshim: 10.19 **20:23** 21.4, 11; 9.16 **20:24** 21.13; 2Tm 4.7
20:25 28.23

abúlé ná kwo dúg mpwóómbú nyâm, bí buud mə á ji bídí ngə̀lə̀ cúndə Faan mə Zembî wá. ²⁶ Mə ka ngə̀ jaaw bí fwámé jaaw múús ná mə cugé nə mə̀bɛ́ɛ́ mə̀ ɲkúmba muud na bídí. ²⁷ Mə a bwiing bí tédúgá mə̀ Zembî wêsh kú shweel tə̀ə sâ. ²⁸ Bi ɔ mpú baagulə̀ bímfwó, bí mpu námə̀ baagulə̀ sɔɔnz jêsh Nkɛ̀ɲkɛ̀ Shíshim nyə̀ á təl bí ná bi bə̀g obaagulə̀ yí. Bi ɔ mpú wɪ́l Dɔ́ lú óbúgula Zembî nyə̀ á kusə̀ nə̀ mə̀cií mé yí. ²⁹ Mə̀ mpú ná ja mə̀ é cɔ́ yí, ɔɲkweny ɔ́ ányinyaanə̀ bwə̀ é zə̀ nyíi na bídí. Bwə̀ ábúle jagulə̀ sɔɔnz jín. ³⁰ Bóól búúd bwə̀ bá dɛ̀ wɔɔf na bídí gwoong dí bwə̀ dɛ̀ jíguli bów-bôw mínjígúlá dɛ̀ julə̀ *ompwíin ná bwə̀ bɛ́g bwo. ³¹ Gwə̀ wə̀ mə̀ cí nə̀ bí ná: “Jígá ɲkasə̀. Bi ɔ́ dɛ̀ téduga ná, tɔ́ɲ mimbû mílól, mə̀ á dɛ̀ kéwuli muud yêsh nə̀ bulú nə̀ mwásá, mə̀ nə̀ mə̀zhwíle míshúd.” ³² Ná ndéé, mə̀ má bəd bí mábwə̀ mə̀ Zembî dí, nə̀ kéel á mpaam nyéd. Nyə̀ wə̀ jí nə̀ ɲkul sá ná bí ngə̀g nə̀ lal búgəd, nyə̀ námə̀ wə̀ jí nə̀ ɲkul yə̀ bí mə̀nywa nyə̀ á bwey kwəmusa shú búúd nyə̀ á mə̀ sá ná bwə̀ bə̀g minkɛ̀ɲkɛ̀ wá. ³³ Mə̀ a shígé wímb *mwaanə̀ ɲkí or ɲkí káándá mə̀ múud. ³⁴ Bímfwó bi mə̀ mpú ná ísá mə̀ á dɛ̀ jii yí nə̀ byɔɔng búúd ɔ́ gwoong jám bwə̀ á dɛ̀ jí yí, mə̀bwə̀ mām mága mə̀ á dɛ̀ sɛ̀y, mə̀ dɛ̀ bii. ³⁵ Mə̀ a lwágulə̀ bí fwámé lwágulə̀ ná ntúga wə̀ múúd mə̀ jálá nə̀ wáduga yé shú ná a kwíndúg bɔɔng búús kú nə̀ mə̀ɲkul wá. Muud téduga námə̀ íciyá Cwám̄ba Yésus nyə̀ a cwééd yí ná: “Nə̀ muud mə̀ yána yé, nə̀ nyɔɔng mə̀ lə̀g yé, nyɔɔng mə̀ yána ɔ́ jísè nə̀ ocúncésh.”» ³⁶ Ja nyə̀ á shîn lás

20:26 18.6 **20:28** 11.23 **20:28** 1Pr 5.2 **20:29** Mat 7.15; Yuá 10.12 **20:30** Gal 4.17; 1Yn 2.19 **20:31** 19.10; 1Te 2.11-12; 2Kr 11.28 **20:32** 26.18; 1Te 5.23-24; 2Te 1.11-12 **20:33** 18.3
20:35 Mat 10.8

ntáni yí, b́ánónḡ bēsh bẃá á kúḡ mǎbwónḡ shí, a músə jəgula. ³⁷ Buud bēsh bẃá músə ḡgə bwawuda, bẃá ḡgə kúlal nyə, bẃá ḡgə kaləwo nyə ćánḡd. ³⁸ Bẃá á bul gwág cey lámúḡ nəće nda nyə á ci nə bwo ná bẃá ábúle kwo dúg mpwóombú nyé ná. Bẃá á ka kə lúgal nyə kə wóós byóólúḡ.

21

Pwól ḡgə kə Yurúsəlem

¹ Ja śá á ka tí mǎnyúúl na béégya nə bwo yí, śá á ka wú nə byóól dúsu bwúnḡḡ, śá mú bḡ zhíí t́átəlí kə Kos. Mán mǎlǎm śá mú kə Rodes, śá wú Rodes kə Patara. ² Śá mú kə kwey dúl byóól ḡgə ccel kə Fenisí, śá mú bád cínḡḡ kyeey. ³ Śá mú ḡgə kə né ndeé śá mú dúg Shíprə ḡgə nyín śá shwóg. Śá mú sásulə Shíprə, śá kə kóómb Sirí ná ndeé śá kə səl byóól Tir wú í á bə ná í ká shul ísá wá. ⁴ Śá á ji cínḡḡ mǎwə zḡgbá nəće śá á kwey bóól óbúgula cínḡḡ. *Ompwíín bəḡḡ, Nkḡḡkḡ Shíshim í á tǎw bwo lúúḡ bẃá mú ci nə Pwól ná á kú bád kə Yurúsəlem. ⁵ Nda mǎwə śá á jəla nə ji cínḡḡ mǎ á shín ná, śá á tí njəond. Obúgula bēsh nə budá nə ikágə bẃá mú kə ḡgə lúgal śá kə cúwo ḡgwéla dí tóón. Ja śánónḡ mǎ kə wóós ncindyə mǎḡ yí, śá bēsh śá mú kúḡ mǎbwónḡ shí jəgula nə Zembí. ⁶ Śánónḡ śá mú shín jéna. Śá mú kə byóólúḡ, bǎḡ bẃá mú nyḡḡ kə kwáádá. ⁷ Śá bǎḡ, t́lǎ śá á tí Tir yí, śá á kə səl byóól Tolemays, śá báda óbúgula śá á kwey wú śánónḡ śá mú já jwəw ḡgwúḡ. ⁸ Mán mǎlǎm, śá mú kyeey. Śá kə né ndeé kə wóós Sezaré, śá mú kə nyíi wé Fílíp mbwiḡḡyē lǎḡ mǎ Yésus nyə á bə ḡgwól múúḡ á buud zḡgbá

20:38 20.25 **21:4** 10.19; 21.11 **21:5** 20.36 **21:8** 6.5; 8.5,

bwá á féeshow Yurúsalem wá. Sá mú ji cínong nyédfí. ⁹ Nyə á bæ nə məsás mánô má njúl oncwíyê, məsás məong má á də cúndə micúndə mí Zembî. ¹⁰ Nda sá á ji cínongá ñkí bwey jiya ná, ñgwól *múúd micúndə mú wóós wúlə Yudeá, nyə nə jínə ná Agabus. ¹¹ A mú zə sádfí, a ñwa kandá mə Pwól, a wóolə nyáméfwó məkuú nə məbwê nə ndéé a mú ci ná: «Ñkəñkə Shíshim ñgə ci ná muud jí nə kandá éga yé, ntúga wá *Oyúden bwá é kə wóolə nyə Yurúsalem yé, bwá keenzh nyə məbwê má íkúl ishúsád.» ¹² Nda sá á gwág ntó ná, nə sê, nə obúgula wá Sezarê sá bēsh sá á téég Pwól məbwê ná a kú bád kə Yurúsalem. ¹³ Nə ndéé Pwól mú bəsa nə sá ná: «Nəcé jí bí é zə béwəli mə lám nə yé bí ñgə jii nə yí? Mee mə ji ñkwəməsá ná bwá wálúlég mə məñkəda nūñ Yurúsalem, təə bwá gwú ntâg mə jínə má Yésus dí, bwá gwúg.» ¹⁴ Nda nyə á shígé magulə sâ sá á ñgə ci yí ná, sá á shígé námə kwo nándulə nyə, sá mú shwal ci ná: «Í síyúg nda Cwámbe mə céel ná.»

¹⁵ Mpúsə baalé mwôw, sá á ka kwəməsa nə ndéé sá mú kyey bádúlə kə Yurúsalem. ¹⁶ Bóól ómpwíin wá Sezarê bwá mú nyíi sádfí gwoongəd. Bwá mú kə nə sá wá ñgwól muud Shíprə nyə á bwey bæ *mpwíin yé ná sá jígu nyédfí njów. Muud wəongú nyə á bæ nə jínə ná Mənasón.

¹⁷ Ja sá á kə wóós Yurúsalem yí, omínyəñê búsu wá búgə bwá á lég sá nə məshusug. ¹⁸ Mán məlêw, Pwól mú kə nə sá wá Zhâk, ocúmbá buud bwá mú námə wóós. ¹⁹ Pwól mú bəda bwo nə ndéé a mú ká zə jaaw

bwo bímbí Zembî nyə á balan nə nyə ikûl ishúsúd yí. Nyə á ngə bwiing sâ jêsh a ngə féel.

²⁰ Bwə mú də gwágulə nyə ná ndéé bwə mú ságusə Zembî, bwə mú ci nə nyə ná: «Mwaanḡ, wo má dí dúg bímbí lá ncúlyá Oyúden bwə mú obúgula yí, bêsh milúu myánḡ misə ná Mácçç má Moyîz dí ná tîny.

²¹ Bwə má shîn gwáduga lâḡ í ngə kyey yí ná wo ngə jîguli Oyúden búsa ikûl íkûl dí wá ná bwə bídúg mácçç má Moyîz kú ná kwo bç mwo. Wo ngə námá ci nə bwo ná bwə kú ná ngə sá bwân bán ábiwáág, bwə kú ná ngə bç ijâm nə ijag bísú. ²² Jâḡ wá jí? Bwə é gwáduga ná wo má zə. ²³ Gwə wá jí ná, ság sâ sé má zə jaaw wo ga. Bóól búúd búsa wa ónḡ bwə ámə də ómbyûl. ²⁴ Nwag bwo binónḡ kág gusa ḡgusa íci, wo ka jána mətâḡ mún mêsh shú ná bwə kényag milúu. Ja jəḡḡ, buud bêsh bwə é mpu ná lâḡ í ngə kyey shú dwô dí yí wúsə ijçç, wo ngə ná bç Mácçç má Moyîz. ²⁵ Shú bəḡḡ búúd bwə cúgé Oyúden nji bwə á má *búgula Yésus wá, sá á shí bwey ḡwa mícígulá, sá mú cilə bwo ná bwə cíg ocúdí ó *mátúnuga má ívuguli í ózembî ó áyadúg, bwə yəw dúlə də mácií, nə dúlə də míshwun mí shígé shwiy mácií myá, bwə yəw janḡ.»

²⁶ Ntó, jwôw í á bç yí, Pwôl nyə á ḡwa buud bəḡḡ, bánónḡ bwə kə gusa ḡgusa íci ná ndéé a mú ka zə nyíi *Luḡ má Zembî zələ jaaw jwôw ḡgusa íci wəḡḡ í bá shîn yí, jwôw múúd yêsh mə bá lwágulə sâ á kéénzh yí.

Bwə zə bii Pwôl

21:21 ábiwáág: 16.3; Gal 3.25, 28; 5.2 **21:23** Ilḡ 6.13-21 **21:25** 15.29 **21:26** 1Kr 9.19-23

27 Ja í á ka ηgə bə ná mwôw zanɣbá máni má zə shîn yí, *Oyúden wâ Azî bwé mú dúg Pwôl *Lunə má Zembî dí cwû. Bwé mú shwambələ búúd bēsh ná ndéé bwé mú bií nyə. 28 Bwé mú ηgə kîm ná: «Bag ó *Izəɾəyêl, oshwon, zəgá, muud éga wə ηgə lúmbəli nə kúl buud jísú nə məcɛɛ məsú nə Lunə ga. A ηgə lúmbəli nə sə mínjígúlá myé á ηgə jígəli buud bēsh kúl jēsh yíid. Nyə a bəle námə zə nyíngal Ogurêk wâ Lunə, a má wá málwaagəwo wa féeshá kúl gaád.»

29 Nda bwé á ηgə dúg Pwôl bá Trofîm muud Ifêz ηgwála ná, bwé á tédəga nə nyə a nyíngal nyə Lunə.

30 Ngwála wēsh í mú tōw ná shwuu, buud bwé mú zə wósó áncuncuma. Bwé mú bií Pwôl, bwé julə wú nə nyə Lunə má Zembî, bwé leel ntāg fad mímpumbé.

31 Nda bwé á ηgə sɣ ná bwé gwú nyə ná, lân í mú kə wósó wə lúlúú á ózimbi tóóshin í á ηgə jwú cínəng yí ná: «Yurúsəlem yēsh músə ná shwuu.» 32 Námə cé nə cé, a mú ηwa ózimbi nə milúlúú mí ózimbi təd, bənonη bwé mú kə nə mikúlə wú búúd bwé á bií Pwôl wá. Nji búúd bəəng bwé á dúg lúlúú ózimbi tóóshin nə bóól ózimbi yí, bwé á yəw yídələ Pwôl.

33 Lúlúú á ózimbi tóóshin músə shísh nyédí, mamə sə bií nyə, ci ná bwé wáləlág nyə nə mikwoolú mí íŋkwánz mímbá. A mú ka ηgə jî ná a mpúg ná muud wəəng wə zə? Jí nyə ámə sá yí? 34 Nji, na mənəkúmbə mə búud dí, í á bə nyāη ηgə kîm jé, nyāη ηgə kîm jé. Kakúlə jəəng mú sá ná lúlúú ózimbi kú wəmbələ sá í ámə sɣ yí. A mú ntāg ci ná bwé kəg nə Pwôl lunɣula ízəmbid.

35 Ja Pwôl nyə á kə kumə ícə í mákuú yā bádələ njów yí, ózimbi bwé á ŋkēny nyə gwôw nəcé buud

bwé á bæ nji ná bwé sá nyə bôw, ³⁶ næcé, bēsh bwé á ηgə bɛ nyə bwé ηgə kîm ná: «A jəlá nə yə!»

Pwôl ηgə kaad mísh má buud ə ləəm dí

³⁷ Ja í á ka bæ nə bwé wál zə nyíi nə Pwôl lungula ízimbî dí yí, Pwôl mú ci nə lúlúú á ózimbî tóóshin ná: «Ye mə ji nə ηkul ci wo ciyá?» Lúlúú ózimbî ná: «O! wo mpú dɛ lás Gərêk í? ³⁸ Ntó ji nə wo dí mwân Igîpten nyə á ndəm zə wá zhizhəəm wa nə ndeé a mú kə nə izhiləŋgaanə otóóshin onɔ́ shí a shwéeshá dí yé?» ³⁹ Pwôl mú bɛsa nə nyə ná: «Mεε mə ji mwâ *Yúden á Tárus, shí á Silisî. Mə ji muud á ηgwála wúsə kú bæ zhizhe ηgúŋgwála yí. Má jəgula nə wo ná wo yág má fwála, mə fwóg lésħa nə buud óga.» ⁴⁰ Nda bwé á magulə ná a lásúg ná, Pwôl nyə á ka tōw na ícé í mákuú yâ bádúlə njówúd, a mú fufə búud mbwê. Buud bēsh bwé mú ji kúl-kúl ná kufug. Pwôl mú tééd lásúlə nə bwo kál lú heburê dí, nyə ná:

22

¹ «Yé bwááŋg nə odâ, gwágúlgá kəəd má zə kaad bídí míshúd yí.»

² Ja buud bwé á gwág ná Pwôl ηgə lésħa nə bwo kál lú heburê dí yí, bwé á nyíŋgə mpu ji okúl-ókúl ná kufug. ³ «Mə ji mwân *Yúden. Mə a byél Tárus á Silisî, nji mə á wəof wa ηgwála gaád, mə ηwa námə njígúla wa wə Gamalyel. Njígúla wəəŋg í á bæ njígúla á ná mə á bɛ məcɛɛ mə impáámbó bíshé mbií í á jəla yí. Mə a wá námə lúú ázembî dí nda mə dúg bí ηgə sá múús éga. ⁴ Buud bēsh bwé á bɛ zhíí ga wá, mə a lwágulə bwo cúwálí á shwiy. Mə á dɛ bií bwo,

21:36 22.22; Luk 23.18; Yuá 19.15 **21:38** 5.36 **22:3** 5.34-39;
9.11 **22:4** 8.3; 26.9-11 **22:4** 9.2

du wóolə bwo, du wusə bwo mímbwugəd, təə budúm təə budá. ⁵ Ajəláci á ofada nə ocúmbá buud ó ázembî bí nə ŋkul mpu bwiing lân wâm. Bwé wé bwé á yə mə okálaad shú bwááŋg wâ Damás. Mə mú ká zə kə wu nə mə ké bií bəəŋg wâ nûŋ mə zə nə bwo wa Yurúsalem nə bwé zég bwəma nə intúgúlí.

⁶ «Í á ka bə nə mə, mə ŋgə shísh Damás, ŋge tām mwásé, yáág-yáág mənkenya mú zhu jon dí, zə lyɛ mə. ⁷ Mə mú kadəwa shí, mə mú gwág kál í ŋgə ci nə mə ná: “Sól, Sól, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwáí ntáni yí?” ⁸ Mə mú jí ná: “Cwám̄ba, wo zə e?” Nyə nə mə ná: “Mə Yésus á Nazarēt, mə wé wó ŋgə lwágulə cúwáí yé.” ⁹ Buud ó gwoonŋ bām bwé á dúg mənkenya ŋji bwé kú gwág kál í á ŋgə lás nə mə yí. ¹⁰ Mə mú ci ná: “Cwám̄ba e, mə sáág jí?” Cwám̄ba nə mə ná: “Wóólúg wo kág Damás. Nûŋ wé bwé é kə jaaw wo sâ jêsh Zembî mə ci ná wo sáág yí é.” ¹¹ Nda mísh mə á ntáma mə nə mənkenəwa məəŋg nə mə á ka wú na, kumə Damás buud ó gwoonŋ bām bwé ŋgə bií mə mbwád.

¹² «Ŋgwól múúd nyə á bə nûŋ nə Ananíyas, nyə á du gwɔɔ Zembî nda məcɛɛ mə cî ná. Oyúden bēsh bwé á bə nûŋ wá bwé á du ságusə nyə. ¹³ Muud wəəŋgú nyə á ka zə kwey mə kúl mə á bə yí, nyə nə mə ná: “Mwááŋg Sól e, mísh mə bánjúg wo.” Námá cé jəəŋgú dí, mísh mə mú dúgya mə, mə mú dúg nyə. ¹⁴ A mú ci nə mə ná: “Zembî odá nyə a féesh wo nə wo mpúg tádúgá yé, wo dúg tətəlí múúd, wo gwág lésú á mpu yé. ¹⁵ Nəcé wo bá bə wúshined yé, bwiing búud bēsh isá wó mə dúg nə byəəŋg wo mə gwág shú dé dí yí. ¹⁶ Né ndéé, kú ná kwo bwánd. Tówúg, wo kámbúg

jíná dé, wo duwan, wo mú bii íjuugá í *mísám myô.”

17 «Mə á ka nyiŋgə kə Yurúsəlem. Í á ka kə bə nŋŋ dúl jwôw di, mə ηgə jəgula *Luŋ mə Zembî dí cwû, mə seegya mə músə nda *shíshim wâm mə wú mádí nyúúúú. 18 Mə mú dúg Cwámba ηgə ci nə mə ná: “Né cá! Lεεlɛgú cúwo wú wa Yurúsəlem. Nəcə buud ó wa bwé ámaguləyé lâŋ wó é bwiiŋg shú dâm yí.” 19 Mə mú ci nə né ná: “Cwámba, bwé bwey mpu né mə á dɛ kə *mám্পáánzə mə mínjígúlá mə Oyúden dí kə dɛ bii búud bwé á dɛ *búgula wo wá dɛ wá bwo mímbwug dí, dɛ yíd bwo nə milwón. 20 Ja gwáméfwó bwé á gwú wúshined woó Itiyen yí, mə á bə cínəŋg mə ηgə magulə buud bwé á ηgə gwú nyə wá, mə wé mə á ηgə baagulə bwo mikáándá.” 21 Cwámba mú ci nə mə ná: “Kaág, mεε mə zə kənd wo shwóg-shwóg, ílwoŋ í cúgé Oyúden yíid.”»

Pwôl bá Lúlúú ózimbi tóshin

22 Buud bwé á ηgə gwágulə nyə né ndeé zə wóós ja nyə á cwééd iciyá íni yí, bwé mú kîm gwów-gwów ná: «Jímbálúgá mbií múúú ní! A yég! Nyə ajáláyé nə ji shí gaád!» 23 Bwé mú ηgə kîm, bwé ηgə tí mikáándá, bwé dɛ myεεg mífumbyâ gwów. 24 Lúlúú á ózimbi tóshin mú ci nə bwé nyíngálúg nyə luŋgula ízimbi dí, bwé kág yíd nyə nə milwón, a jááwug sâ bwé ηgə shwaag nə nyə ntó yí. 25 Nda bwé á wóolə nyə nə mikwoolú mí kúúúú nə bwé zə fyámusə nyə milwón ná, a mú jî lúlúú ózimbi təd í á bə cínəŋg yí nə: «Ye bi búsə nə zhií nə bi yídúg muud a njúl muud á Róma a kú námə fwo kaad lésú?» 26 Lúlúú á ózimbi təd mú gwág ntáni, a mú kə jaaw lúlúú

óziṁbi tóóshin, nyə nə né ná: «Wo e sá ntədɛl! Muud éne ji bále bæ múúd ləəm á Róma!» ²⁷ Lúlúú á óziṁbi tóóshin mú kə jî Pwôl ná: «Jaawúg mə. Wo ji bále bæ múúd ləəm á Rómă?» Pwôl nə: «Haaw». ²⁸ Lúlúú á óziṁbi tóóshin mú ci nə né ná: «Mεε mə a wá zhwog *mwaanê shú ná bwá máguləg ná mə bəg muud á Róma.» Pwôl ná: «Mεε mə ji mbyágá.» ²⁹ Buud bwá á bæ ná bwá zə yíd Pwôl a lásúg wá bwá mú shîn kyey. Ifwaas í mú bii lúlúú á óziṁbi tóóshin nə a zələ mpu ná muud ləəm á Róma wá á mə sá ná bwá wáláləg ŋkəda éne.

Pwôl má kaad mísh má óséṁbye ə mílású wâ Zembî dî

³⁰ Lúlúú á óziṁbi tóóshin nyə á bul yáág ná a mpúg sâ *Oyúden bwá á ŋə bwaagulə Pwôl ná nyə ámə sá yí. Ntó, mán mələm nyə á wiinzh Pwôl mənəkəda, a jôw milúlúú myâ ofada nə *Gwoonḡ óséṁbye ə mílású wâ Zembî bēsh bwá zə sɛɛŋgya. A músə ka zə nə Pwôl zə təl bwo míshád ná a káádug.

23

¹ Pwôl mú bân mísh dúg *Gwoonḡ óséṁbye ó mílású wâ Zembî, a mú ci ná: «Bwaanḡ, mə ŋə sêy nə Zembî lâm ná sáŋ zə wóós múús.»

² Ananíyas, Ajəláci á ofada, mú ci nə buud bwá á bæ nyə kúnə-kúnə wá ná bwá nyífəg nyə bóonz mpud. ³ Pwôl mú ci nə nyə ná: «Wo ji nda mbéé fifim bwá mə shîn wá fám yí. Zembî nyə é yíd wo. Wo mə zə ji na shí ná wo zə sámb mə lésú nda máççɛ mə jí ná, njî wo abéxyé sâ máççɛ mə ŋə ci yí, wo yida lwâm ná bwá yídúg mə.» ⁴ Buud bwá á bæ cínəŋg wá bwá

mú ci nə nyə ná: «Wo lwîy Ajeláci á ofada ɔ Zembî?»
⁵ Pwôl ná: «Bwaanɔ, mə shígé mpú ná jisə Ajeláci á ofada. Mə mpú ná jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Wo ajaláyé nə lwîy tówe shwóg á kúl búúd gwô.”»

⁶ Nda Pwôl nyə á mpu ná buud básá na Gwoonɔ ósémbye ɔ mílású di wá básə bóól *Osadwisyên bóól *Ofarizyên ná, nyə á kîm cínɔɔ cwû ná: «Bwaanɔ, mə jí Farizyên, mwân Ofarizyên. Mə təl kɔɔdud nəcé mə ɲǵélə bwánd nə búgá nə mimbimbə mí bá gwûm.» ⁷ Námə nji nyə á ci ntúni yí, Ofarizyên bánôɲ Osadwisyên bwə mú sɛɲəsə mákəl, gúfúgá ósémbye ɔ mílású í mú bóóg máɲkɔw məbá. ⁸ Nəcə Osadwisyên bân bwə du ci nə muud mə yə yé cugé nə ɲkul kwo gwûm, sâ bwə jów ná *éɲgəles yí í cugé, gúl sâ cugé námə ná *jîm. Ofarizyên bân bwə du magulə ísâ byɔɔɲɔ byêsh ná básə. ⁹ Í músə zə bə bwo nda zhuyâ. Bóól *Oyíguli ɔ máccɛɛ bwə á bə Ofarizyên wá bwə mú tɔw ótútəlɪ ɲǵə lás nda bwə tí mányúul, bwə ná: «Sə bân sə adúgə ná muud éga jí nə gúl sâ mábɛɛ. Jí nə ɲkul bə ná wúl shíshim í ámə lésha nə nyə, ɲkí ntâg ɲgwól éɲgəles.» ¹⁰ Zhuyâ músə bul yáág. Nə ndéé lúluú á ózimbi tóóshin mú fúnda nə bwə á bá nyaa Pwôl nə məbwə. A mú ci nə ozimbi ná bwə shúləg kə nûɲ kə yíl Pwôl kə nə nyə bwədí kóógúlád. ¹¹ Búlú í á bɛ cínɔɔ yí, Cwám̄ba mú zə wóós wə Pwôl, zə ci nə nyə ná: «Wo ɔ wá ɲkûl. Wo mə bwaagulə lâɲ wâm wa Yurúsələm, í jii ná wo kég námə bwaagulə wə Róma.»

Oyúden bwə cɛɛl gwú Pwôl

23:5 MmN 22.27 **23:6** 26.5; 24.21; Flp 3.5-6 **23:8** 4.1-2 **23:9** 25.25; Luk 23.4 **23:11** 18.9; 19.21; 27.24; 28.16, 23

12 Mán mælêṃ, bóól *Oyúden bwé á sá shwush-waga. Bwé ci ídâw nê mæṅgul, bwé ná, ñkí bwé agwúyé Pwôl bwé bæ nê mæzhúṅgálú. 13 Buud bwé á sá kúdúgú jœṅg wá bwé á bæ buud cɔ̄ mæwúm mánṅ. 14 Bwé á ka kə dúgya nê milúlúú myâ ofada nê ocúmbá buud, kə ci nê bwo ná: «Sé má jêw mæzhúṅgálú sédí ícug dí, sé má ci ídâw nê mæṅgul kə wós ja sé é gwú Pwôl yí. 15 Í jii já gaád ná bínṅ *Gwoṅg óséṃbye ó mílósú wâ Zembî bi dúgyág nê lúlúú á ózimbi, a zég nê Pwôl bídí ná bi mæ zé faas lósú yé. Sé má shîn kwəṃsa ná sé é gwú nyə a nda fwo kumá bídí.»

16 Pwôl táá yé í á ka gwág kúdúgú jœṅg. A músə kə nyíi luṅgəla ízimbi dí kə jaaw Pwôl. 17 Pwôl mú jêw ṅgwól tówe shwóg á izimbi, zə ci nê nyə ná: «Kaág nê ncwámá ga wé lúlúú á ózimbi tóóshin, a ji nê sâ á kə jaaw nyə yí.» 18 Tówe shwóg éne mú kə nê ncwámá ni wé lúlúú á ózimbi kə lwóya nyə ná: «Pwôl jí mímbwug dí yé nyé ámə jêw mə, a mú ntí mə nê ncwámá ga né a zég jaaw wo gúl sâ.» 19 Lúlúú á ózimbi mú bii ncwámá ni mbwád kə nê nyə koogú kə jí nyə nê: «Jí wó céél jaaw mə yí?» 20 A mú bəsa nê né ná: «Oyúden bwé má shîn kwambulə ná bwé zé ci nê wo ná wo kég nê Pwôl mán Gwoṅg óséṃbye ó mílósú wâ Zembî dí nda bwé cəel kə faas lósú yé. 21 Wεε kú bá magulə. Búsə buud cɔ̄ mæwúm mánṅ bwé ṅgə bwéél ná bwé gwú nyə wá. Bwé má ci ídâw, ci málwəg, jêw ná bwé bég nê mæzhúṅgálú icug byáṅúd ñkí bwé bé kú gwú nyə. Bwé ṅgə bwánd nji ná wo máguləg sâ bwé cí yí, bwé má bwey kwəṃsa.»

22 Lúlúú á ózĩmbĩ tóóshĩn mǔsə bíd mwân ncwámá, nyə nə né ná: «Ci wo kú jaaw múúd ná wo má shĩn zə lwágulə mə kúdúgú ga.» 23 A mú jôw milúlúú mímbá myâ ozĩmbĩ təd, nyə nə bwo ná: «Kwəməsagá ozĩmbĩ mitəd mímbá, nə bəəŋg bwé də ju nə ikabulí wá məwŭm zəŋgbá nə ifulish mitəd mímbá bwé bəg zə kə Sezarê məwəla ibuú mâ mpwó-bulú dí. 24 Bwé kwəməsag námə íkabulí shú ná bwé kəg nə Pwôl a kú shwúg júš kú bwĩim bəəgú kə wóós nə nyə wé ŋwáməna Felígús.» 25 A mú cilə kálaad ntúga:

26 Mə Klódyus Lísyas, mə cilə lwám ŋwáməna Felígús. Wo ɔ lás ɔ! 27 Muud mə ŋé ntĩ wo éga, Oyúden bwé ámə bíi nyə, bwé mú shĩn bə ná bwé gwú nyə. Sónŋh ozĩmbĩ sé mú fεεməshi nyə nəcé sé ámə gwág ná a jĩ muud á Róma. 28 Mə ŋé ka sǔ ná mə wámbulé cwoomb bəńŋh bwé yé nə ndĩ yí, mə ámə kə nə nyə bwédí Gwoonŋ ósémbye ó mílésú wâ Zembí dí, 29 mə mú kwey ná bəńŋh bwé ŋə séŋusa mákəl ísâ í dúgyá nə məcεε máŋ yí. A cugé nə məbεé mí nə ŋkul sá ná bwé gwúg nyə ŋkí ná bwé wáág nyə mímbwug dí má. 30 Nda mə ámə ka gwáduga ná bwé ŋə bwéél ná bwé gwú nyə ná, mə mə ka ntĩ wo nyə. Mə mə námə jaaw búúd bwé ŋé wáám nyə wá ná bwé zəg bwaagulə nyə məbεé mé nŭŋ wódí.

31 Ozĩmbĩ bwé á ka sá nda ijwŭga í á bə ná, bwé mú ŋwa Pwôl kyey nə nyə bulú nə bulú kələ nə nyə Antipátris. 32 Mán mələm, bwé mú bíd ná bəəŋg bwé á ŋə ju nə ikabulí wá bwé kəg nə nyə shwóg, bəŋ bwé mú nyĩŋə nə mpásə kə lŭŋgula

ízumbid. ³³ Bɔɔŋg bwá á kə nə Pwôl wá bwá mú kə kumə Sezarê, bwá músə yə ŋgwámuna kálaad, bwá lwágulə námə nyə Pwôl. ³⁴ Ŋgwámuna mú lɔ́ kálaad ná ndéé a mú jî Pwôl kóómb mpál shí kwáádə nyé nyísə yí. A mú gwág ná mpál shí á Silisî. ³⁵ A mú ci nə Pwôl ná: «Mə é bá gwágulə wo ja buud bínɔŋ búsə nə lésú wá bwá bá zə yí.» A mú lwám ná bwá kág jil nyə luŋ má Herod dî.

24

Pwôl má kaad wá Felígús

¹ Mpúsə mwôw mátóon ntúni, Ananíyas, Ajəláci á ofada, bənêŋ bóól ócúmbá buud nə ŋgwól lwóya bwá á də jêw nə Tertúlos yé bwá á wóós Sezarê. Bwá mú zə shwáman Pwôl wá ŋgwámuna. ² Bwá mú jêw Pwôl. Tertúlos mú tééd ŋgólə búgə nyə lésú, nyə ná: «Yé lwám múúd Felígús, wo wá má sá ná sá búlug mpu cugə ná shɛɛ nəcé wóó mbií wó ŋgá kyey nə ijwûga yí, í má mpu kwambulə lwoŋ buud jísú. ³ Sá ŋgə lɔ́ wo kákúl jêsh nə wəla dêsh shú jɔjɔ sóólágú wô wɔɔŋg. ⁴ Mə abúlé ŋgə julə lwóŋ julə kwasa, má téég wo məbwê ná wo gwágúlág mə cíg-cíg námə nda wo bwéy bə nə jɔ́ fúlú ná. ⁵ Sá má kwey ná muud éga jisə ŋkí jág wagəwo. Nyə wá jísə lúlúú á ŋkəómú buud bwá jów ná buud ó Nazarêt wá, nyə wá ŋgá təl *Oyúden bêsh wá shí mishwun ná shwu. ⁶ Nyə a sɔ́ námə ná a séémbəli *Luŋ má Zembî, sə mú ka bií nyə. * [Sá á jii ná sə mə lás lésú yé nda máccɛɛ mású má ŋgə ci ná. ⁷ Njî Lísyas, lúlúú ózimbî tóóshin nyə á lɛlú zə nə júdə zə déég sə nyə, ⁸ a mú ci ná buud

24:1 25.2 **24:5** 17.6 **24:6** 21.28, 30 * **24:6** Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga.

bánónh búsá nə lésú wá bwá zág bę nyə wa wódí.] Ja wóméfwó wó é ngə jî nyə mishílí mí kəod yí wo é je magulə mábɛ́ɛ́ mēsh sá ngá bwaagulə nyə má.»

⁹ Oyúden bwá mú mpu bwaagulə lésú ni wēsh ná ntó wá jísá yé. ¹⁰ Ngwámána mú yə Pwól lésú, Pwól mú ci ná: «Mə mpú nə wo má kyey nə lwon jísú ga tútəlí mimbú mimbû. Mə zə kaad kəod wâm nə búgá. ¹¹ Mə ngə kúnəw bád kə Yurúsəlem nə mə kə yə Zembî gúmá, í afwóyé sá mwôw wûm nə mábá. Wo jî nə ñkul je fyál sá má ngə ci ga. ¹² Bwá abwélé kwey mə Luɲ má Zembî, ñkí *mámpáánzá mə mínjígúlá mə Oyúden dí, sá muud sá ngá sɛ́ɲsa məkəl ñkí ntâg nə mə ngá wá zhizhəəm ngwála. ¹³ Sâ jêsh bwá ngá ci mə ni, bwá cúgɛ́ nə ñkul lwágulə nə jísə búbálé. ¹⁴ Njî, mə mpú magulə wódí míshúd ná, na zhí bwá mə jôw nə ñkəəmú ni dí wá mə ngá yə Zembî á impáámbá bísú gúmá yé, mə ngá *magulə sâ jêsh jísá cilyá kálaad məcɛ́ɛ́ nə ókálad ɔ *búúd ɔ mícúndá dí yí. ¹⁵ Sâ bwá ngá bwánd nə búgá nə Zembî mə bá sá yí, gwá námá wá mə ngá bwánd nə búgá yí. Jísə nə buud bwá bá gwûm, tɔɔ bəɔɲg ó ányunywaâ, tɔɔ bəɔɲg ó abúbôw. ¹⁶ Gwá wá jí ná, məɛɛ ngə wá ñkul nə mitádúgá myâ lâm mí bág mə tútəlí ja jêsh mísh mə Zembî nə mísh mə búúd dí. ¹⁷ Mə a cínɲali mimbû ñkí bulya nə ndéé mə á ka zə nə mə zə yə mímbúmbúwá myâ lwon buud jâm mikwíindyá, mə kɛɛzh námá ílím, ¹⁸ ja jəɔɲg wá bwá á kə kwey mə Luɲ mə má shín fyá nyúul. Í á bə ntâg kú nə gúfúgá búud, kú nə icucu. ¹⁹ Njî gúl bábaalé Oyúden wâ Azî wá bwá á bə, bwá wá búsá nə bwá zág tów wo míshúd shwəman mə,

ηκί búsa nə sâ bwé lámusa nə mə yí. ²⁰ ηκί ntó dí, buud óga, bəəηg bwé təl óga bwé jááwəg ηκί mə a shí biil nə wōη ja má á kaad *Gwoonηg ósémbye ó mílósú wā Zembî dí yí. ²¹ Ye nji ciyá má á ci mə təl tām kəəd ná: “Mə təl múús kəədəd nəcé mə ηgələ magulə nə mimbimbə mí bá gwûm” yí?»

²² Felígús nywáá nyə á bwey bul mpu isâ í dúgyá nə zhií Pwôl nyə á ηgə bə yí. Nyə á ka bíd bwo ná bwé bāg shúgula zə, nyə nə bwo ná: «Ja Lísyas lúlúú á ózimbi tóshin mə bá wós yí, ja jəəηg wé má bá zə faas lósú wún yí.» ²³ A mú ci nə lúlúú ózimbi təd ná a bááguləg Pwôl, nji a bíd ná a jéég ηgə wiinzh nyúul, a kú kaambulə nə buud bé nə bwé kú zə dúg nyə. ²⁴ Baalé mwôw mə mú cə. Felígús bá mudá yé Drusîl shilə Oyúden bwé njúl ntáni, a mú jôw Pwôl ná a zəg jaaw bwo sâ í dúgyá nə búgá búgúlálə Yésus-Kríst yí. ²⁵ Nji, Pwôl mú ka ηgə bul lás lósú cəgələ cəg á tətəlí, dúlə mpu bii lâm, nə lósú sémbyé mílósú í bá zə sîy yí. Felígús mú gwág íkukwendə, a mú ci nə Pwôl ná: «Fwog je nyiηgə jíga ja. Mə é bá kwo jôw wo ja shús.» ²⁶ Nyə á ηgə bwánd nə búgá ná Pwôl nyə é je yə nyə *mwaanê. Gwé wé í á sá nə a dúg bul jôw nyə ija ija zə də lésha nə nyə. ²⁷ Mimbú mí á cə mímbá. Porsyus Festos mú zə cénd Felígús. Nda Felígús nyə á ηgə jí ná Oyúden bwé gwágúg nyə nywa nə, nyə á kyey a lúgə Pwôl mímbwugəd.

25

Pwôl má kaad wá Festos

¹ Festos nyə á ka wós mpál shí jəəηgúd. A mú já Sezarê mwôw málól, a mú bád kə Yurúsələm.

² Nə milúlúú myâ ofada, nə otówe ɔ shwóg wâ *Oyúden bwá mú zə shwáman Pwôl nyédí, bwá téég nyə məbwâ, ³ ná a bwígúg bwo ná ηkwonjá, a ntíg Pwôl Yurúsəlem. Í á bə bwá má shîn cwɔ̄ yuug ná bwá zə gwú nyə zhíd. ⁴ Festos mú bəsa nə bwo ná Sezarê wá Pwôl jí mímbwug dí yé, nyəméfwó Festos mə zə námá kə wu. ⁵ Nyə nə bwo ná: «Otówe ɔ shwóg bún bwá zəg sánónη kəg. Nkí gúl sâ abúbôw í ηgə dúgya nə muud wəonġâ, bwá ka kə shwáman nyə nûġ.»

⁶ Festos nyə a já cínəġ bwádí mwôw mwəomb ηkí wûm. A músə shulə kə Sezarê. Mán mələm nyə á kə ji jiya sémbyé mílósúđ, a mú ci ná bwá zəg nə Pwôl. ⁷ Pwôl mú zə. Oyúden bwá á zhu Yurúsəlem wá bwá mú lyɛ nyə, bwá mú ηgə jéég nyə məma minjagə bwáméfwó bwá cúgə nə ηkul mpu bwaagulə myá. ⁸ Pwôl mú shwɔ̄ nyúul, nyə ná: «Mə afwóyé shwey wôġ nə məcɛɛ mə Oyúden, kú shwey wôġ nə *Luġ mə Zembî, kú shwey wôġ nə *Káázəl.» ⁹ Nġi, Festos mú cɛɛl sá Oyúden mənywa. A mú ci nə Pwôl ná: «Ye wó magulə nə mə kándug wo Yurúsəlem, lésú wô í kəg lís wu mə njúl?» ¹⁰ Pwôl ná: «Mə tál *mpáánzə mílósú mə Káázəl dî. Í ġi ná lésú wâm í lísúg cínəġ. Mə afwóyé sá Oyúden gúl sâ abúbôw, woméfwó mə bwey mpu ntó. ¹¹ Nkí ġisə mpu bə ná mə ġi nə məbɛɛ, ná mə mə sá gúl sâ á shwiġ, mə kú ban shwiġ. Í ká yidá bə ná mə cugə nə məbɛɛ ísâ byêsh búga bwá ηgə jéég mə íga dí, muud nyə ajáláyé nə kɛenzh mə ná bwá kəg gwú mə. Mə ġi ná lésú wâm í kəg wá Káázəl.» ¹² Festos bənġġ

osémbye ó mílósú bé bwé mú ða lésha na ná ndeé a mú ci nə Pwôl nə: «Wo má jii ná lósú wô í kág wó Káázél, wo é ka námá kə wu.»

¹³ Baalé mwôw má mú cɔ. Njwú-buud Agurípa mú zə wóós Sezarê, bá mudá yé Berenís ná bwé zə báda Festos. ¹⁴ Nda bwé á já cínəngú fwámé zhwog mwôw ná, Festos nyə á ka jaaw njwú-buud lósú má Pwôl. Nyə ná: «Feligús nyə a lúgə ηgwól múúd wa mímbwugud. ¹⁵ Ja má á kə Yurúsəlem yí, milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud wâ Oyúden bwé á shwáman muud wəəngú, bwé ná mə máguləg ná a ji nə məbɛɛ. ¹⁶ Mə á ka ci nə bwo ná buud ɔ Róma bwé cúgə nə ηkul keenzh múúd ná a yág, muud wəəngú bə́nə́η buud ɔ lósú bé bwé kú fwo kaad í, muud wəəngú kú fwo bə nə fwála ná á shwə nyé nyúul. Bwé ádé sá ntó. ¹⁷ Sónə́η bēsh sá á ka zə wa. Mə kú námá nyiŋgə neela, mə mú ji jiya sémbyé mílósúd, mán mələm, mə mú jəw ná bwé zág nə muud wəəngú. ¹⁸ Buud ɔ lósú bé bwé mú námá zə, nji ísâ bwé á ηgə ci nyə yí í kú bə nə isâ í abúbəw mé mə á ηgə téduga yí. ¹⁹ Bə́nə́η bwé á ηgə sēηusa məkəl ísâ í yə́bá wánud. Bwé á ηgə wáámə nyə nə lósú má ηgwól múúd nə jínə ná Yésus. Muud wəəngú nyə á yə, Pwôl ka ηgə ci ná a ji kuwó. ²⁰ Məe mə a shígə ka mpu sâ má sáág yí. Mə á ka jì nyə ηkí a ji nə ηkul magulə ná a kə Yurúsəlem, lósú yé kág lís wu. ²¹ Nji, Pwôl mú ci ná á jii ná lósú yé í kág wó Káázél, nyə wó kág sámb wə. Mə á ka námá ci ná bwé bááguləg nyə njəw mímbwug kə wóós ja má é bá kənd nyə wó Káázél yí.» ²² Agurípa mú ci nə Festos ná: «Məməfwó má cəel námá fwo gwágulə múúd éne.» Festos ná:

«Wo e gwágulə nyə mán.»

Pwôl má kaad wá Agurípa

²³ Ja mán í á lâm yí, Agurípa bá Berenís bwé á zə nə isâ í gúmá byêsh í du bə ja njwú-buud í ngə kyey yí, bwé mú zə nyí *mpáánzə milású, bənđη milúlúú mí ózimbi nə otówe ɔ shwóg wâ ngwála. Festos mú sá nə bwé zág nə Pwôl. ²⁴ Festos mú lás ná: «Njwú-buud Agurípa nə buud bêsh búsə wa wá, bi má dúg múúd éga? *Oyúden bêsh wâ Yurúsəlem nə bəɔng wâ wa, bwé á shwəman nyə mádí bwé ngə yáág nə nyə ajáláyé nə kwo cugə. ²⁵ Jâm kóómb di, μεε mə a shígé dúg ná a má sá gúl sâ abúbôw á jálá nə yə nə ndî yí. Nji, nda nyə á jî ná lású yé í kág wá *Káázel ná, mə á ka námə magulə nə mə é kənd nyə wu. ²⁶ Nji mə cugé nə fwámé sâ má cíləg Káázel shú lású wəɔng dí yí. Gwé wé má ámə zə nə nyə wódí nə ηkí wo e sá ná a lásúg íí, mə je bii sâ má cíləg yí. ²⁷ Nəcə í é bə kú nə wúmbulé nə mə bíig muud, mə kənd nyə, mə kú mpu lwágulə fwámé sâ nyə ámə sá yí.»

26

¹ Agurípa mú ci nə Pwôl ná: «Wo músə je kaad já nîd.» Pwôl mú séémb mbwə, a mú tééd kəod. ² «Njwú-buud Agurípa, mə dúg ná í má bul jəla mə nda má təl wódí mpwóómbúd múús ná mə zə kaad shú isâ byêsh Oyúden bwé ngə máág mə íni. ³ Í bul jəla nəcé wo mpú íjâm nə ijag í Oyúden byêsh, wo mpú námə isâ bwé du sɛηusa məkəl nə ndî yí. Má ka jəgula nə wo nə wo gwágúlag mə nə lâm jisów. ⁴ «Oyúden bêsh bwé mpú cug jâm té wúlə shí. Bwé mpú nda má á ngə cugə wa mádí lwoŋ buud dí nə

wa Yurúsalem ná. ⁵ Bwá bwey mpu ná kóómb yáábá wúsú dí mæ á bæ ñkəomá í búl bæ næ ñkád yííd, mæ á bæ *Farizyêñ. Ñkí bwá ceel, bwáméfwó básæ næ ñkul je bwiing lân wâm. ⁶ Mæ má zə tôw kəodud ja ga dí nəcə ñkaagə Zembî nyə á kaag odá yí, mee ñgə bwánd nywo næ búgá. ⁷ Ibænd wùm næ íbá byêsh sá básə næ ndî yí í ñgə yə Zembî gúmá bulú næ mwásə kú yow. Ibænd byəñg í ñgə bwánd ñkaagə nyəñgú næ búgá. Yé Njwú-buud, wâm bwándúlə wəñg wə Oyúden bwə ñgə wáámə mæ næ ndî ga. ⁸ Nəcə jí bí bân bí cúgé næ ñkul magulə ná Zembî ñgə gwúmushi mimbimbə yí? ⁹ Mee mæ á fwo námə də téduga ná mə jəlá næ bul lúmbuli næ jínə mə Yésus á Nazarét. ¹⁰ Ntó námə wə mə á də sá Yurúsalem yé. Məméfwó mæ á də bíi zhwoğ obúgula næ ñkul milúlúú myâ ofada mí á yə mæ yí, mæ də wá bwo mímbwugud. Mæ á də námə bæ cúñ næ buud bwə á də gwú bwo wá. ¹¹ Mæ á də kyey *mám páanzə mə mínjígú lá mə Oyúden dî, mæ də ñgə lwágulə obúgula cúwá lí, də yímbuli bwo ná bwə kílyág búgə ján. Mæ á nteñg námə sóólúgú wâm, mæ kə də bə óbúgula míngwəla mishúsú d. ¹² Gwə wə í á sá ná mə kəg Damás, milúlúú myâ ofada mí mə yə mæ ñkul næ lwámá mə kəg sá yí. ¹³ Mæ ñgə kə ntáni tām mwásə, yé Njwú-buud, mæ mú dág nji məma mənkenya mə mə faan cə yásə. Mənkenya mənə mə mú lyə sənəñ buud ó gwoñg bām. ¹⁴ Sá bəsh sə mú kadəwa shí. Mæ mú gwág kál í ñgə lás næ mə kál lú aramyé dí ná: “Sól, Sól, nəcə jí wó búl lwágulə mə cúwá lí ntáni yí? Mpug

ná wo cugé nə ɲkul sá míŋgáádé nə shushwom*.”
 15 Mə mú jî ná: “Wo zə e, Cwám̄ba?” Cwám̄ba ná:
 “Mə Yésus, mə wá wó ɲgá lwágulə cúwáí yé. 16 Nj̄i,
 wəólúg, wo tówúg tútəlí nə məkuú mwô. Mə ám̄ə zə
 lwóya nyúul wódí ná mə zə sá ná wo bég mə kágé
 mílwámá, wo bwiiŋg sâ wó mə dúg yí nə byəəŋg
 byêsh mə bá nyiŋgə zə də lwágulə wo yí. 17 Mə
 é cug wo nə kúl gwô nə ikúl ishús, kúl jêsh mə é
 lwám wo yí. 18 Mə lwám wo ná wo kég bēny bwo
 mísh, bwé wúg yídúgúd zə máŋkenyad, wú mp̄əl mə
 *Sátan dí zə wá Zembî. Búgá bwé é *búgula mə yí
 í é sá ná bwé lágúg ijuugá í *mísóm myāŋ bwé mú
 ɲwa jiya, bən̄ŋ bəəŋg búúd bwé mú mĩŋkəŋkə nəcé
 ɲgələ búgula mə wá.”

19 «Ntós, yé Njwú-buud Agurípa, sâ mə á dúg í á zhu
 mə gwów yí, mə a shígé mpyēny gwo. 20 Mə á yida
 tééd ɲəənd, mə tééd kə búúd ɔ Damás dí, mə mú
 nyiŋgá kə bəəŋg wâ Yurúsəlem nə bəəŋg wâ Yudéa
 yêsh dí, kə námá íkúl ishúsúd, mə kə bwiiŋg bēsh ná
 bwé céndúg mítédúgá bwé cénd kuú ɲəənd yid wá
 Zembî, bwé mú cugə cug í lwágulə ná bwé mə cénd
 mítédúgá yí. 21 Sâ jəəŋg wá Oyúden bwé á kə bíí mə
 *Luŋ mə Zembî dí, bwé ɲgá sɔ ná bwo gwú mə nə
 ndî yí. 22 Mə ɲgə cugə zə wós múús ɲj̄i nəcé Zembî,
 shú ná mée ɲgég nə bwiiŋg kéel, bwiiŋg íkúkágé,
 bwiiŋg ócúmbá buud. Mə ɲgə bwiiŋg ɲj̄i sâ *búúd
 ɔ mícúndá nə Moyíz bwé á bwey jaaw ná í bá bə yí,
 kú bəd sâ gwôw. 23 Í á bə ná *Kříst mə jələ nə bá
 jug, á jələ nə bá bə múúd ashúshwóógú gwûmələ, á

* **26:14** shushwom: Bwé á də sá wúl mbií shushwom nə líí. Bwé ká
 də lúm̄ə ínteny ná í kyéyug. **26:18** Ifz 2.2; 5.8-14; Kol 1.13 **26:20**
 9.20, 28-29; Luk 3.8 **26:23** 3.15; Iza 49.6; Luk 24.46-47; 1Kr 15.20

jəlá nə bá bwiing kúl jísú nə byəəŋg í cúgə Oyúden yí mənkenya.»

Pwôl má cœel ná Agurípa búgúlag Yésus

²⁴ Pwôl ŋgə kə shwóg nə kəəd yé ntáni, Festos mú ŋkáánd ná: «Pwôl wo ji lad. Bulúlə mpu wô ni í má kənd wo ímpwúfúd.» ²⁵ Pwôl nyɛ mú ci ná: «Mə cugé lad ye Festos lwám múúd. Lésú má ŋgə lás yí wúsə fwámé lésú, í njúl lésú fəg. ²⁶ Njwú-buud má ŋgə lésha nə ndî kú fúndə yé, a mpú isâ ini. Mə tédúgá nə mə aŋgə nə kwab ja má cí ntó yí, nyə ajágé təə sâ na. Nəcé isâ byəəŋg í á shígé də s̄y ishwoo máfəfud. ²⁷ Njwú-buud Agurípa, ye wo ŋgə *magulə isâ *búúd ə mícúndə bwə á ci yí? Haaw. Mə mpú ná wo ŋgə magulə byo.» ²⁸ Agurípa mú ci nə Pwôl ná: «Í mú wo kúnə-kúnə nə wo sáág mə nə mə bəg krîsten ɛ́!» ²⁹ Pwôl ná: «Í bəg ntó təə kíkídíga təə jáyé ja. Má jəgula nə Zembî ná təə wo, təə buud bēsh bwə ŋgə gwágulə mə múús wá bi bəg nda mə, nji bi kú yidá bə nə mənəkəda nda má jí nə mwo éga.» ³⁰ Njwú-buud mú tōw, nə ŋgwəmənə, nə Berenís nə buud bēsh bənŋə bwə á bə bwə njúl wá. ³¹ Bwə músə kə shwushwagád, kə lésha ná: «Muud éne nyə asáyé təə sâ búšə nə ŋkul gwú nyə nə ndî yí, kú nómə bə təə sâ bwə wálúləg nyə mənəkəda yí.» ³² Agurípa mú ci nə Festos ná: «Í mbəm bə muud éne kú jî ná lésú yé í kəg wə *Káázəl, wo mbəm je bíd nyə.»

27

Njəənd mə Pwôl kálə Róma

¹ Ja í á zə wóós né bwə kənd sá Italî yí, bwə á
 ɲwa Pwôl nə míl mímbwug, bwə yə wúl lúlúú ózimbi
 təd. Lúlúú ózimbi wəɔŋ í á bə nə jíné né Zhuliyus,
 nyə á də sɛy kínda ózimbi ánúnî bwə á də jôw né
 Kínda mə *Káázel yí. ² Sə á bád titíma á Adramîť í
 á ɲgə kə məbwûŋ mə Azî yí. Sə á bád cínəŋgú, mú
 kyey sənəŋ Aristárug muud Masedwân nyə á zhu
 Tesaloníka yé. ³ Sə mú kə shulə Sidon mán məlêŋ.
 Zhuliyus nyə á bə nə jə lâm nə Pwôl, a mú bíd nyə
 ná a kág óshwə bé dí, ka bwə é ɲgə yə nyə isâ. ⁴ Sə
 mú tí na. Nda oŋkwə bwə á ɲgə ntágulə sə ná, sə á
 ɲgə baag kóomb fuundú m̄əŋ á Shíprə oŋkwə bwə
 á də bə bwə mú ɲgə cwaaləwo yí. ⁵ Sə mú ka lína
 m̄əŋ m̄ə Silisî nə Paməfilî, sə mú kə səl titíma Mira,
 mpál shí á Lisî. ⁶ Cínəŋg wə lúlúú ózimbi wúsú nyə
 a dúg ɲgwól titíma á Aləguzandrî təl né a kə Italî yé.
 A mú nteɛŋ sə titíma wəɔŋgúd. ⁷ Sə á ɲgə kə ntáni,
 júgə cúŋ nə cúŋ, sə ɲgə kə togútoogú, já zhííd zhwog
 mwəw né ndeé sə mú kə wóós ɲgeé Kaníduš. Nkwə
 kú bíd sə fwála né sə shíshúg kúnə-kúnə. Sə á shwal
 baag kóomb fuundú m̄əŋ á Kúrêť oŋkwə bwə á də bə
 bwə mú ɲgə cwaaləwo yí. Sə á ɲgə kə ɲgeé Salmóne.
⁸ Sə mú ɲgə líduga nə ɲgələ baag na fuundú m̄əŋ
 né ndeé sə mú kə wóós kúkúl bwə dú jôw ná: «Jəjə
 məbwûŋ» yí, ɲgwála í njúl kúnə-kúnə nə cínəŋgú nji
 Lasaya. ⁹ Fwála í á bwey bul cə sə. Ka námə nyiŋgə
 bə né nda wəla lú íci í ídúw* í á cə né júgə í á zə bə
 ɲkí wagəwo. Gwə wə Pwôl nyə á ka zə kéwəli búud,
¹⁰ nyə ná: «Owey, njəond ga í é bə sə ɲkí jág ɲkəŋgəla.

27:1 25.12 **27:2** 19.29 **27:3** 24.23; 28.2 **27:9** 2Kr 11.26

* **27:9** ici í ídúw: Í á də bə zan. Bwə á də sá zan nyəɔŋg wəla lə
 bwóógúd oŋkwə bwə njúl ɲkí yáág.

Mə dúg ná sá é jímbal mímbag mísú, tɔɔ titíma, sá je náomé gwífl míkug mi búúd.» ¹¹ Lúlúú ózimbí nyé mú yida bul bæ nə búgə nə njulye titíma bá amádí, a kú gwág sá Pwól nyə á ci yí. ¹² Nda bwûŋ dɔɔŋg í á shígé bæ jɔ bwûŋ búud bí nə ŋkul cɪŋguli ŋkwân yí ná, zhwoɡ buud bwé mú ŋgə ci ná sá cɔɡ cínɔŋg, sá sɔ́ɔɡ ná sá kúmæg Fenígús, bwûŋ á Kærêt, sá kág cɪŋguli ŋkwân wu. Bwûŋ dɔɔŋg dáá dúsə mbəg ŋgeɛ mpédúgá *məkóól mə jwôw† nə kóómb jwôw í də jímə yí, í njúl náomé mbəg ŋgeɛ mpédúgá *məncwúm mə jwôw‡ nə kóómb jwôw í də jímə yí.

Məma ŋkwê mə zə kuŋg m̄aŋ

¹³ Gúl ŋgúnɡúl í də zhu məkóól mə jwôw§ yí í mú ŋgə wɔ́ɔlə. Bwé mú téduga ná búsa nə ŋkul kə, kə wóós Fenígús. Bwé mú yíl shwamá í də sá ná titíma kú kyey yí, bwo mú ŋgə bɛ fuundú m̄aŋ á Kærêt. ¹⁴ Kú náomé bwey, məma ŋkwê bwé də jôw ná Erakilôŋ* yé mú zhu nûŋ ŋkwamád zə byaluga nə bwo. ¹⁵ Nda titíma í á shwal tâw ná, fwála mə kwo tál nyə yí í a shígé ná bæ. Sə mú bíd, ŋkwê mú ŋgə kə nə sá kóómb í ajáláyé yí. ¹⁶ Sə á ka kə cɔ mpúsə ŋkwamə bwé jôw ná Koda yí, í mú nywá laa sá ŋkwê, sá músə ka tɛɛm balan nə bíbyóól acíg-cíg sá mə fwo bul líduga. ¹⁷ Ofúla bwé mú kəl bíbyóól jɔɔŋg titíma dí gwôw ná ndéé bwé mú ŋgə cɛɛlə mikwoolú lyɛ titíma nəcé bwé á ŋgə fúndə ná ŋkwê nyə a bá kə nə

† 27:12 məkóól mə jwôw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ó íciyá dî. ‡ 27:12 məncwúm mə jwôw: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ó íciyá dî. § 27:13 məkóól mə jwôw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ó íciyá dî. * 27:14 Ŋkwê wɔɔŋg mə də zhu ŋgeɛ məncwúm mə jwôw.

sé ná ndéé sé kə mága bwûŋ á Sírut. Bwé mú shul shwamá í dí cwánwo yí májúwód, sé mú shwal ŋgə kə, kú ná bæ kóómb sé má céel yí. ¹⁸ Jwôw í á bɛ yí í á bæ ŋkwô ŋgə ná námə zhíŋg sə. Sé mú ka tééd wusálə mímbag májúwód. ¹⁹ Jwôw áléel, ofúla bwáméfwó bwé mú ŋgə wusə isá í titíma májúwód nə məbwə máŋ. ²⁰ Sá á cugə mwôw ŋkí bulya kú ná dúg jwôw jon dí, kú nə tɔɔ acén-cení, nji wúl mbií yáág-yáág ŋkwô ŋgə kuŋg. Sé mú shîn dúg ná sé bəŋ sé ácugəyé.

²¹ Í á bæ námə buud bwé má bul já kú də. Pwôl mú ka zə tɔw bwo tátám, a mú ci nə bwo ná: «Owey, bí a mbəm gwág sá má a ŋgə ci yí, ŋki sé á shígé tí mákuú Kərēt, sé á mbəm sásulə míga mícúŋ nə intáma. ²² Má ka ci nə bí ja gaád ná bi lwóyág inkáŋ. Cug múúd í ájímbéé wa tɔɔ ŋgwúd. Sá jí nə ŋkul ntáma, nji titíma. ²³ Zembî má gwág nə ndî yé, má ŋgə yə gúmé yé, ŋgwól *éŋgəles yé nyə ámə wóós mǎdí bulú gaád. ²⁴ Nyə ámə lás nə mə ná: “Pwôl, wo kú bæ nə ifwaas. Í jii ná wo kúməg wə *Káázel. Zembî nyə e cug námə búúd ɔ titíma gwô nəcé wo.” ²⁵ Gwé wé má cí nə bí ná, oshwé bəm, lwóyágá inkáŋ. Mə ji nə búgə nə Zembî ná isá í é bæ nda nyə ámə jaaw mə ná. ²⁶ Sé é kə mága nyúl ŋkwamé dí.»

²⁷ Í á ka zə bæ, ŋkwô má jéŋla nə sé ntáni ibulú wúm nə ílól. Bulú wúm nə nɔ dí, sé ŋgə ná námə ntəŋ mən bwé jów nə Adriyatik má dí, isá í tām bulú, ofúla bwé mú gwáduga ná sé mú kúnə-kúnə nə nyúl shí. ²⁸ Bwé mú wusə zhwanɔla májúwód, bwé kwey ná í gwaa shí kə wóós ómáda məwúm mǎlól nə zəŋgbá. Sé mú shísh shwóg, bwé mú kwo

wusə zhwəŋgula, bwə kwey ómáda məwûm mábá nə mwəɔmb. ²⁹ Bwə mú bæmb ná sé á bá kə mága gúl kúkúl á məkwóógúd. Bwə mú wá máshwamá mánɔ bán titíma dí, bwə ηgə wímb ná mán í léélug lâm. ³⁰ Ofúla bwə mú ka zə bii tédúgá ná bwə túb. Bwə mú shul bíbyóól ácíg-cíg májúwód nda sâ má cí ná bwə ké wá máshwamá mâ lúú titíma. ³¹ Pwôl mú ci nə lúlúú ózimbi ná: «ηkí buud óni bwə bé kú ji titíma dí, bí kú faam nə shwiy.» ³² Ozimbi bwə mú sámb míkwoolú mí bíbyóól nə ndeé í mú wô.

³³ Té bwə á ηgə bwánd ná mán í lámúg yí, Pwôl nyə á ηgə cwîny buud ná bwə dág ídâw. Nyə á ci nə bwo ná: «Í má bæ mwôw wûm nə mánɔ múús bi njul bi ηgə bwánd, muud kú də. ³⁴ Mé ηgə jii ná bi nyíngəg tééd ηgələ dé, sâ jəng í é sá bí mpwogé. Mpugá ná muud nyə ajímbálé tə ntand shilú ηgwúd wa.» ³⁵ Nji nyə á shîn ci ntáni yí, nyə á ηwa buléd, a jəgula nə Zembî ná ndeé a fêy, a mú tééd dələ. ³⁶ Bêsh mənnyúúl má mú lal, bwə mú ηwa ídâw ηgə də. ³⁷ Sə bêsh sé á bæ titíma dí buud mitəd mímbá nə məwûm zəngbá nə ósaman. ³⁸ Ja bwə á shîn də jílə yí, bwə á ka zə sɔ məzhií mə sá ná titíma ηwág yísa. Bwə mú wusə ídâw májúwód.

³⁹ Ja mán í á ka lâm yí, bwə a shígé yag shí bwə á kə wóós ni. Í á yida bæ nda wúl mbwə mâη í á zə shúsə cínúú. Mbwaanzulə shé í á ηgə nyín cínəng. Wu mbwaanzulə wəng dí wə bwə á dúg ná bwə cɛl kə tâl titíma yé ηkí í á bæ nə ηkul sîy ntó. ⁴⁰ Bwə á ka wiinzh məshwamá mēsh bwo mpəngulə mwo májúwód, bwə wiinzh námé míkwoolú mí sá í də fiinzh titíma yí, bwə mú wɛɛf *sanda ηgúl, ηgúl mú

ngə kə nə titíma kóómb mbwanzələ shɛ. ⁴¹ Njɪ bwə nda fwo kumə bwûŋ, titíma mú kə mága dúl kú lú shɛ í á bə májúwó dí shí kú ngə nyîn yí. Lúú titíma í mú nyí shɛ dî í kə yím. Ikwó í májúwó í mú dɛ zə jiwa bán titíma dí né ndéé bán titíma í mú shîn wôŋ.

⁴² Ozimbi bwə mú dúg né bwə shîn gwú mimbwug shú nə muud kú gwáág né ndéé túb. ⁴³ Njɪ nda lúlúú ózimbi nyə á cɛɛl cɛg Pwôl né, nyə á ci nə ozimbi né bwə kú gwú mímbwug. A mú yida lwâm né bəŋg bí nə ŋkul gwáág wá bwə gwáágúg kə cínú, ⁴⁴ bəŋg bwə lúg wá bwə ŋgág nə badɛwo mábóómbúd, bóól íbwíl í titíma dí bwə ka ngə kə cínú. Ntó wə bēsh bwə á faam nə shwiy yé, bwə mú kumə cínú mpwogé nə mpwogé.

28

Pwôl má kumə ŋkwamá á Malta

¹ Ja sé má shîn faam nə shwiy ntúni yí, sé mú gwág né bwə dɛ jôw nyâŋ ŋkwamá né Malta. ² Mimbyágá mí shí nyəŋg mí á ŋwa sé nə dúl váál ósusa í cúgé kúl jêsh yí. Nda mpú nyə á ngə nywô yôŋ í ngə fafələ ná, bwə á sɔ məma kuda, bwə mú ŋwa sé bēsh né sé kég gwáalə. ³ Pwôl nyə á ka ŋkêny dúl bímbí lú ncaga wusə kudad. Yúul mú kə wú cínəŋgú nə gúnj kuda, zə bwaməsə nyə mbwəd nada. ⁴ Ja mímbýágá mí shí mí á dúg yúul kól Pwôl mbwəd yí, bwə á ngə lésha bwómé nə bwómé ná: «Muud éga ji wámɓələ bə ŋgwûl buud. A má tɛem faam nə shwiy májúwó di, myéndí í á mágúláyé né a cúgəg.» ⁵ Njɪ Pwôl nywáá mú saməsə yúul kuda dí, a kú námá

gwáduga tɔɔ məcey. ⁶ Bâη bwé á ηgə téduga ná bwé é je dúg Pwôl ηgə gúsə, gúl ja ná bwé é seegya nji a má yηη kadəwa shí mbimbə. Bwé á bwánd ná kákáká, bwé kú dúg tɔɔ sâ ábúbôw í bé nə nyə. Bwé mú cénd mítádúgá, bwé ná: «A cugé zhizhe muud, a ji zembî.» ⁷ Nğwól kâη nyə á bə kúnə-kúnə nə kúkúl bwé á bə ni. Kâη wəɔηg njúl kâη má Publíyus, lúlúú múúd á ηkwamə nyəɔηg. Publíyus éne mú ηwa sé nə ceelí, a mú jil sé nyédí kâη mwôw málóol. ⁸ Sóóηgú yé nyə á bə a mbwúg shí nə bwás. Nyúúl í á ηgə gwê nyə, a ηgə námə bwás ncwú-məcií. Pwôl mú kə nyédí, kə jəgəla nə Zembî, bəd nyə məbwê, a mú yâl. ⁹ Í mú ka zə bə ná, míl mímbəl myâ ηkwamə nyəɔηgú mí mú ηgə zə nyédí, mí ηgə zə yâl. ¹⁰ Buud bəɔηg bwé mú bul ηwa sé nə gúmá, gúmá í ηgə nyîn mimbíi mimbíi. Bwé á yə námə sá isâ í njəɔnd ja sá á kyey yí.

Pwôl mə kə kumə Róma

¹¹ Sə á ji cínəηg oηkwoond olóol. Gúl titíma á Aləguzandrî í á cínəguli ηkwân cínəηg ηkwamə nyəɔηgúd. Titíma jəɔηg mé máyiygyé mə á bə yuug «Məwáás»*. Gwə wə sá á ηwa kələ nə njəɔnd shwóg yí. ¹² Sə á kə ná ndeé kə shulə Sirakûs, sə mú já cínəηgú mwôw málóol. ¹³ Tílə sə á tí na yí, sə á ηgə baag nciindyə nə nciindyə nə ndeé kə wóós Regyo. Mán mələm, ηkwê á məkóól mə jwôw† mú kung. Mpúsə mwôw məbá sə mú kumə Puzhwoləs.

28:6 14.11 * **28:11** Məwáás məɔηg wə Kastor bá Polugas. Bwé á bə ozembî wā yəbə Ogurêk. Buud bwé á də téduga ná ozembî bəɔηg wə bwé á di baagələ ofúla. † **28:13** məkóól mə jwôw: Í kə ná Sud; wo é kwey féél-féelí yé ηkəw á oféél-féelí ó íciyá dí.

14 Sá mú kwey bóól ómínyonê búsu óbúgula na. Bwá mú jəgula nə sê ná sánónə sá jág mwôw zəŋbá. Mpúsə wəonŋ wə sá á kə kumə Róma yé. 15 Na, bóól ómínyonê búsu wâ Róma bwá á gwáduga nə sá ŋə zə. Bwá á zə, zə bwəma nə sá Ifacilá í Apyus, bóólúgá kúl bwá də jôw nə Minjów mí ójónə mílól yí. Ja Pwól nyə a dúg bwá yí, nyə á yə Zembî cúncésh, ŋkul bul wósos nyə nyúúlúd. 16 Ja sá á kumə Róma yí, bwá á bíd Pwól nə a jeg kə ji kúl á céel yí, bá ŋgwól zimbí nyə é də baagusə nyə yé.

Pwól má bwiiŋg Jəjə Kéel Róma

17 Mpúsə mwôw málól ntáni, Pwól nyə á jôw otówe ɔ shwóg wâ *Oyúden, bwá zə bwəma nə nyə kúl nyə á də ji yí. Ja bwá á zə seŋgya yí, nyə á ka cí nə bwo ná: «Bwaanŋ mə a shígé shwey wônə nə kúl búud jishé, kú shwey wônə nə ijâm nə ijag ódá bwá á lúgə yí. Nji tɛem bə ntó, bwá á bii mə Yurúsəlem, keenzh mə məbwê mə búud ɔ Róma dî. 18 Buud bəonŋ bwá á shí jî mə kəəd, bwá mú kwey nə bwá bíd mə nəcé bânə bwá á shígé kwey mə nə məbɛ́ mə mpíyá nə shwiy má. 19 Nji, nda Oyúden bwá á ŋə ŋgaan nə, gwó wə má á jî nə lésú wâm í zág wə *Káázel nə ndî yí. Nji ntó cugé nə mə ji nə məshwán nə lwoŋ búud jâm. 20 Sâ jəonŋ wə mə ámə sɔ nə shé dúgyág nə ndí yí, shé lésha yí. Bábálé mə ji mánkəda dî nəcé sâ *Izurəyél ŋgə bwánd nə búgə yí.» 21 Bwá mú bɛsa nə né ná: «Sá afwóyé bii ŋgwól kálaad ŋgə wú sá Yudéa shú dwô dí, ŋki ntág nə ŋgwól *mínyonê wúsú mə zə jaaw sá wúl bów-bôw lânə shú dwô dî. 22 Nji, sá má jii nə woméfwó

jááwug ná sé tádúgá wô shú nyɔɔng ɲkɔɔmá a búgá wó mǎ kǎ nyíi ni. Sé ɲgǎ gwág ná buud bwé ɲgǎ ban nywo kúl jêsh.» ²³ Bánónɲ bwé á cɛɛlǎ ɲkúmba jwôw bwé bá zǎ cínɔng nyódí njów yí. Ja jwôw dɔɔng í á jé yí, bwé á zǎ bwé njúl buud ɲkí bul bulya. Pwôl mú zǎ lwóya búgá jé wú mpámán wóós mpwó-kugá, a ɲgǎ bwiing bwo Faan mǎ Zembî, a ɲgǎ sǎ ná bwé mágulǎg Yésus, a ɲgǎ bwiing bwo ná nyǎ wǎ Mǎcɛɛ mǎ Moyíz nǎ micilyá mí *búúd ɔ micúndǎ mí á ɲgǎ ci yé. ²⁴ Bóól bwé mú ɲgǎ *magulǎ isâ nyǎ á ɲgǎ ci yí, bóólúgá kú magulǎ. ²⁵ Bwé á ka ɲgǎ bwílya bwé njúl mǎcúnɲ mǎcúnɲ. Pwôl mú kwo ci bwo nɲi sâ ɲgwúd ná: «Sâ Nkɛɲkɛ Shíshim nyǎ á lás nǎ impáámbǎ bín mpú mǎ múúd micúndǎ Izayí dí yí í mǎ mpu nyîn. Nyǎ á ci nó:

²⁶ Kaág kúl búúd ni dí kǎ ci nǎ bwo ná:

“Bi mǎ bá dǎ kǎnd mǎlwê, nɲi bi kú bwɛɛ wámbulǎ;
bí dǎ kǎnd mísh, nɲi bi kú bwɛɛ dúg,

²⁷ nǎcé kúl búúd ga í mǎ shîn lal mílâm.

Bwé mǎ shîn juwal mǎlwê,

bwé búdal mísh;

nǎ mísh mǎɲ mǎ á bá dúg,

mǎlwê mǎɲ mǎ á bá gwág,

mílâm myáɲ mí á bá wámbulǎ,

ɲkwuɲgǎ bwé á bá cénd kuú njɔɔnd,

nǎ ndéé mǎ mú lwag bwo.”

²⁸ «Kagá mpu ná Zembî mǎ kǎnd búúd bwé cúgé Oyúden wá cug jé jɔɔng. Báá, bwé é gwágulǎ nyǎ.»

²⁹ †[Ja Pwôl nyǎ a shîn ci ntúni yí, Oyúden bwé á shwal bwílya, bwé ɲgǎ jág sɛɲusa mǎkêl.]

28:23 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Luk 17.21 **28:26** Iza 6.9-10 **28:28** 13.46; Luk 3.6 † **28:29** Míl micilyá mí ayág mí cugé nǎ iciyá íga.

³⁰ Pwôl nyə á já mimbû mímbá oncindî, a ηgə ji njów nyáméfwó nyə á ηgə jóna nə *mwaanê yé yí, a dúgə lóg búúd bwə á dɛ zə nyədí wá, ³¹ a ηgə cúndə kéel á Faan mə Zembî, a ηgə jííḡuli buud minjííḡulá mí dúgyá nə Cwám̄ba Yésus-Kríst myá nə kpwə́ kpwə́, kú nə gúl sâ í ntáḡulá nyə.

Kálaad Zεmbî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495